

<p>بازی عالی طالب سدا استعمال بشیم معاصرین</p>	<p>بازخواست اصطلاح - بقول صاحب</p>
<p>عجم بر زبان ندارند (ارو) قیامت -</p>	<p>آنند بجواله فرنگ مرادف بازخیز که</p>
<p>بقول آصفیہ - عربی - اسم مؤنث - و وقت</p>	<p>قیامت درستی و حشر باشد مؤلف عرض</p>
<p>جب مرده زنده ہو کر کھڑے ہوں گے - روز</p>	<p>کند کہ دیگر کے از محققین فارسی زبان</p>
<p>حشر - رستخیز -</p>	<p>ذکر این نکر و صاحبان بجز و بہار (روز</p>
<p>بازخواست) راہمین معنی آورده اند اگر</p>	<p>بازخواست اصطلاح - بقول بہار و اشند</p>
<p>معروف و گویند کہ ترکی قوشخانہ گویند مؤلف</p>	<p>سدا استعمال (بازخواست) بدست آید</p>
<p>عرض کند کہ قوش در ترکی بقول صاحب</p>	<p>توانیم عرض کرو کہ کنایہ باشد از روز قیامت</p>
<p>کثر بمعنی طائر است و عصفور و بقول</p>	<p>کہ (خواستن) بقول بجز بمعنی برپاشدن</p>
<p>صاحب لغات ترکی بمعنی شکار و جانور</p>	<p>استادن است پس معنی لفظی این روزی</p>
<p>پس بازخانہ در فارسی زبان بمعنی حقیقی</p>	<p>کہ مخلوق دیگر بار زنده شود و بر خیزد و ترجمہ</p>
<p>اوست و خانہ کہ در ان باز ہا نگاہ دارند</p>	<p>قیامت باشد کہ معنی لفظی آن ہم قائم شد</p>
<p>و بلحاظ ترجمہ قوشخانہ - شکار خانہ باشند</p>	<p>است و بقول غیاث روز حشر ابدین</p>
<p>حیف است کہ سدا استعمال پیش نشد و</p>	<p>سبب قیامت گفتند کہ در ان روز</p>
<p>محققین فارسی زبان ذکر این نکر وہ اند</p>	<p>مردگان زنده شدہ قیام کنند اصل این</p>
<p>و معاصرین عجم بر زبان ندارند و شکار خانہ</p>	<p>روز قیامت و روز بازخواست بود</p>
<p>را گویند کہ جانوران شکاری در</p>	<p>در استعمال زبان روز را حذف کردند</p>

<p>محرک باشند اگر سندا استعمال پیش شود و رہانیدن مطلقا (لر و و) بجای اولی ناما توانیم عرض کرد که فارسیان این را مجازا مخلصی بنام چترانامه</p>	<p>معنی شکارخانه استعمال کرده باشند (ار و و) بازخشیان اصطلاح بقول برهان</p>
<p>شکارخانه فارسی اسم مذکر - وہ گھر کبر ثالث و فتح حاکم نقطه دار و شین</p>	<p>جس میں شکاری جانور رکھے جائیں - قرشت بہ تختانی رسیده و ہون زدہ</p>
<p>باز خریدن از چیزے مصدر اصطلاحی نوعی از باز باشد کہ پشت آن سپاہ و</p>	<p>بقول بہار و بحر غلامی و ادون و رہانیدن تیرہ رنگ و چشم ہالیش سرخ بودہ و</p>
<p>از روے (ملا و حشی سے) بفر و ختہ خورا این قسم باز را ترکان (غزل قوش)</p>	<p>زعمت باز خریدیم با آن خط غلامی کہ خوانند صاحب جامع بر (غزل قوش)</p>
<p>بیدیم و بیدیم با مؤلف عرض کند کہ قانع صاحب ناصری با اتفاق برهان</p>	<p>ذکر این در ردیف الف مقصورہ بردار گوید کہ این بسیار قوی شکار است و آن</p>
<p>چیزی باز خریدن گذشت (قدسی سے) راخشینہ نیز گویند و در اشعار شعرا بسیار</p>	<p>از نصیحت ہائے عموار ان جنون بازم مذکور مؤلف عرض کند کہ صاحب</p>
<p>خرید و کلشن افسردہ بودم آفتابم زندہ لغات ترکی ذکر (غزل قوش) نکرو و</p>	<p>کرد و بنجیال (باز خریدن) در محاورہ ترجمہ لفظی این ہر دو لفظ و ترکی طائر</p>
<p>فارسی آزادی بخشدن برودہ باشد با و مغموش و سرخ است - صاحب برهان</p>	<p>قیمتش و کنایہ باشد از خلاص و ادون و بر لغت خشین فرماید کہ ہر چیز کہ آن کہ بود</p>

<p>باز نماید گویند باز خمید یعنی لبطعہ سخن او را گویند کہ پشت او کبود و تیرہ و چشمہایش سیاہ رنگ باشد خصوصاً گویند کہ بعد از تولک اول یعنی پر نخین اول چشم او سرخ می شود و او را تبرکی قزلقوش خوانند و بعضی</p>	<p>مائل سیاه رنگ و تیرہ باشد عموماً و باز را گویند کہ پشت او کبود و تیرہ و چشمہایش سیاہ رنگ باشد خصوصاً گویند کہ بعد از تولک اول یعنی پر نخین اول چشم او سرخ می شود و او را تبرکی قزلقوش خوانند و بعضی</p>
<p>باز خمیدن (۲) را ذکر کند و صاحب اجامع بذر معنی اول الذکر</p>	<p>گویند کہ بازے باشد نہ سیاه و نہ سفید و نام ولایتی ہم از ماوراالنہر (اتہی) پس تحقیقت وجہ تسمیہ این ہمین است مرکب توصیفی است کہ لغت اصناف ہم مستعمل دارد (۲۰) باز کے ایک قسم کا نام ہے جسکی پیشہ سیاہ اور تیرہ اور آنکھیں سرخ ہوتی ہیں۔ مذکور۔</p>
<p>باز خمیدہ (۳) را نوشت و صاحب موارد بر (خانیدن) گوید کہ حرف حکایت و حرکات و سکنات کے را تقلید نمودن از روی تمسخر و فرماید کہ این مجاز است کہ مشہور شدہ و شیرازیان این را والوچا و والوچاندن و بر آوردن گویند و صاحب</p>	<p>گویند کہ بازے باشد نہ سیاه و نہ سفید و نام ولایتی ہم از ماوراالنہر (اتہی) پس تحقیقت وجہ تسمیہ این ہمین است مرکب توصیفی است کہ لغت اصناف ہم مستعمل دارد (۲۰) باز کے ایک قسم کا نام ہے جسکی پیشہ سیاہ اور تیرہ اور آنکھیں سرخ ہوتی ہیں۔ مذکور۔</p>
<p>باز خمیدن (۳) را نوشت و صاحب موارد بر (خانیدن) گوید کہ حرف حکایت و حرکات و سکنات کے را تقلید نمودن از روی تمسخر و فرماید کہ این مجاز است کہ مشہور شدہ و شیرازیان این را والوچا و والوچاندن و بر آوردن گویند و صاحب</p>	<p>باز خمیدن (۳) را نوشت و صاحب موارد بر (خانیدن) گوید کہ حرف حکایت و حرکات و سکنات کے را تقلید نمودن از روی تمسخر و فرماید کہ این مجاز است کہ مشہور شدہ و شیرازیان این را والوچا و والوچاندن و بر آوردن گویند و صاحب</p>

باز خوانید یہ و فرماید کہ خوانیدن اصل و کردن و زرخندان خود را بطریق ہزل
 مصدر آنست۔ صاحب برہان ہم بر خواند و بہ نقل آن خوانیدن و کج کردن گویا خمیدہ
 خوانید و خوانیدن و گر این معنی کرده گوید کہ کسی را باز خوانیدن است کہ مکروہ الطبع و چیز
 کہ تقلید کسی کند و سخن او را بہمان ترتیب لا حاصل بے نتیجہ و خلاف تہذیب باشد
 باز نماید گویند فلان باز خواند یہ مؤلف چنانکہ گشتہ را کشتن و کلمہ باز درین اصطلاح
 عرض کند کہ بخیاں (باز خوانیدن) و (باز خوانید) بضرورت آنست کہ (باز خوانندہ) تکرار معانی
 ہر دو بمعنی آخر الذکر صحیح است طرز بیان الفاظی کند کہ از زبان کسے برآمدہ و استعمال
 محققین بالافرق لفظی در بیان معنی ہر دو مصدر خوانیدن درین اصطلاح از براسے
 پیدا کردہ و آنان کہ مجرور خوانیدن) را بدینا آنست کہ نقال بہ نقل سخن ہالہ و زرخندان
 معنی آوردہ اند غور نہ کردہ اند و آنچه صاحب خود را خم و ہر و کج کند۔ این است حقیقت
 ناصری خواند را استقبال خم کردن نوشتہ ماخذ این اصطلاح۔ آنچه محققین زبانندان
 اعتبار قواعد فارسی نکرودہ با بجز معنی متکرر لازم و متعدی ہر دو را بدین معنی استعمال
 بالاکنایہ باشد یعنی چیزے کہ خمیدہ است کردہ اند محل نظر است کہ این معنی تعلق از
 آن را باز خوانید و کلمہ باز درینجا بمعنی تکرار مصدر لازم ندارد و لیکن قول سروری
 واقع شدہ بمعنی ششمش کہ گذشتہ حاصل کہ از اہل زبان است قابل لحاظ باشد
 اینست کہ سخن کسے را کہ از زبان کسے و بیش ازین نیست کہ استعمال مصدر لازم
 برآمدہ بر سبیل استہزا باز بہ زبان خود نقل بمعنی متعدیست بس (ارو) (اچڑایا

<p>مصدر (باز خوردن پھیرے) قائم کردہ مؤلف گوید کہ خوردن بقول بجز بمعنی ملاقی شدن آمدہ اندرین صورت کلمہ باز بہ معنی بست و دوش یعنی زائد باشد و (۲) بمعنی دیگر بار ملاقی شدن ہم اندرین صورت کلمہ باز بمعنی ششم اوست۔ مخفی مباد کہ آنچه صاحب شمس بر (الف) ذکر معنی دوم کرده بدون سند استعمال اعتبار رازشاید</p>	<p>یہ این کتاب باز خواندم و (۲) واپس طلب کردن (ظہوری ۱۵) عقل از سو داسے جدر خوردن باز خواندہ عشق عطریین کاکل بر شام ہوش زد (۱۵) و (۱۵) حسن لیلی باز خواند خویش را با عشق بر بخون نہ پیاید کرد (ارو) (۱۱) پھر ٹہنا (۲) واپس طلب کرنا۔ (الف) باز خوردن اصطلاح۔ بقول شمس</p>
<p>و موافق قیاس ہم نسبت معاصرین عجم بر زبان نڈارند و دیگر کے از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد (ارو) (الف) (۱) ملاقات کی (۲) ڈر گیا۔ (ب) باز خوردن اصطلاحی (الف) (۱) ملاقات کرنا۔ مقابل ہونا۔ (۲) پھر ملنا۔</p>	<p>کر وہ بدون سند استعمال اعتبار رازشاید (۲) ہینا کی بی معنی کرد و بقول غیاث و بحر (۲) ہینا کی بی معنی است (باز خوردن از چیزی) راجع الہ بہار و پیوستن پھیری نو سداوردہ (۱۵) شارک پھر ملنا۔</p>
<p>باز و ادون مصدر اصطلاحی۔ بقول بہار و بحر (۱) بمعنی برگردانیدن (انوری)</p>	<p>رہنا بچمن باز خوردن چشم بر خسارہ گل و ابتد بند چین شعر بہار و بحر (۱) بمعنی برگردانیدن (انوری)</p>

<p>(۵) منغش بنگلک بازو ہر طالع بدر اپکش خودش گوید کہ نیست و نابود کردن است</p>	<p>بعل بازو بر و عامل جان را پ (و لہ ۵) و نسبت (۲) بجایش فرماید کہ خط بطلان</p>
<p>دل بصرف غمش و اوم بدستم بازو او کشیدن بر چیزے مؤلف عرض کنند کہ</p>	<p>پہ گفت نقدی وہ کہ این با خاک کیسان می رود؛ مؤلف گوید کہ این معنی متعلق کہ معنی واپس بعدم دادن کنایہ باشد</p>
<p>ما ذکر (۱) بر (باز بعدم دادن) کردہ</p>	<p>باشد بہ معنی ہفتم کلمہ بازو بہ تحقیق ما (۳) از نیست و نابود کردن۔ خلاف قیاس</p>
<p>بمعنی مکرر دادن۔ باشد و این متعلق است</p>	<p>نیت و لیکن طالب سند استعمال باشیم</p>
<p>بمعنی ششم کلمہ بازو (ظہوری ۵) بازوہ</p>	<p>و نسبت (۲) عرض می شود کہ معنی لفظی این</p>
<p>تاب طرہ پر تاب؛ تودہ کن یک جهان دل</p>	<p>واپس تقلم دادن است یعنی چیز نوشتہ</p>
<p>بیاب؛ (و لہ ۵) طرح می گردند رخ</p>	<p>را کہ عدم کردن و کنایہ باشد از خط</p>
<p>یا ران بن پچرخ دون گو کام فرزین۔</p>	<p>بطلان کشیدن این ہم خلاف قیاس</p>
<p>بازوہ؛ (ارو و) (۱) واپس وینا</p>	<p>نیت و لیکن سند استعمال باید مجرود قل</p>
<p>لوٹانا۔ (۲) پھر وینا۔ مکرر وینا۔</p>	<p>بہار کفایت منی کند معاصرین عجم بزبان</p>
<p>(۱) بازو دادن بعدم</p>	<p>مصارف اصطلاح</p>
<p>(۲) بازو دادن تقلم</p>	<p>بہار بیدیل</p>
<p>(بازو دادن) گوید کہ معنی خط بطلان کشیدن</p>	<p>کلمہ بازو معنی ہفتم اوست (ارو و)</p>
<p>بر چیز می است و ہم او نسبت (۱) بجای</p>	<p>(۱) نیست و نابود کرنا۔ گئے ہوے پر خط</p>
<p>کھینچنا۔ باطل کر وینا۔</p>	<p>کھینچنا۔ باطل کر وینا۔</p>

(۱۱۱۱)

بازو اون صدا | مصدر اصطلاحی۔ کہ ساخت آن بت گوسالہ تبرکب او ویتہ
 را، واپس کردن آوازے کہ در گنبد بلند خاص بود کہ اثرش آواز را در میکرو چنان
 یاوتره ہاے کوہ یا از آلہ گرامفون واپس درین روزہا از آلہ گرامفون این صنعت
 می آید و کنایہ از جواب دادن (حافظ را مشاہدہ کردہ ایم و شنبہہ ایم معاصرین
 شیراز ۱۵) بانگ گاوی چو صدا باز در موسی علیہ السلام بوجہ ناواقفیت ازین
 عشوہ مخرمچو کے سہا عکس ز خورشید مصفا حکمت اثر جادو خیال کردند خواجہ شیراز
 بیرون (صائب ۱۵) عاشق دل شدہ ہمین مضمون را در کلام خود آوردہ۔
 ہر چند کہ آواز وہد ہد کوہ تکمین تو شکل کہ (ارو) آواز کا واپس کرنا جیسے در
 صدا باز وہد ہد مخفی سدا کہ بانگ گاودر کوہ یا بلند گنبد سے واپس آتی ہے یا آلہ
 کلام خواجہ شیراز اشارہ بقصہ گوسالہ سے (۲) جواب دینا۔
 است کہ آواز می داد۔ درین قصہ **بازو وار** | اصطلاح۔ بقول سروری بہ
 اختلاف ہاست گویند کہ بزمانہ موسی حوالہ شرفنامہ و نسخہ میرزا برون رازوا
 علیہ السلام جادوگر سامری گوسالہ از زارع و دہقان باشد و باز یا ر مغرب نیت
 ظاہر است کردہ بود کہ ہچو گوسالہ ذیروح و جمعی بیازرہ (سلمان ۵) یاغ چون
 آواز می کرد بعض برانند کہ چون گاوسا زارع خراب و کشت چون و شش سراب
 پیش آن گوسالہ آواز می کرد گوسالہ ہم جواب دہ زارع آن را باغبان و قاز این را بازوار
 میداد و بخیاں ماہمین معتبری نماید عجیبیت پو و فرماید کہ در شرح ساغی فی الاسامی (۲)

بمعنی دارندہ باز آوروں صاحب برہان	وکنایہ از زارع و وہقان۔ اسم فاعل
بذکر معنی اول نسبت معنی دوم گوید کہ پیر ترکیبی است و بمعنی دوم ہم اسم فاعل	
شکار و صیاد و نگاہ دارندہ باز و (۳)	ترکیبی باشد بمعنی دارندہ باز و مجازاً بمعنی
شخصے رائیہ گویند کہ مردم را از کارے و	مطلق شکاری و پیر شکار و بمعنی سوم ہم
چیزے باز دار و منع کند و (۴) امر	اسم فاعل ترکیبی است و بمعنی چہارم امر
بباز داشتن و منع کردن ہم۔ صاحب	حاضر از مصدر مذکور و بمعنی پنجم عزیز نسبت
رشدی بر معنی اول و دوم قانع و صاحب	کہ کلمہ باز بمعنی ششم اوست و دار امر حاضر
جامع بر معنی اول و صاحب بحر معنی چہارم	و داشتن و در معنی ششم کلمہ باز بمعنی اول
را گذاشت۔ صاحب ناصری بذکر پیر چہار	و دار امر حاضر مصدر داشتن (ار و و)
معنی با برہان شفق صاحب مؤید معنی اول	(۱) کاشتکار۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم
را ترک کردہ و بذکر معنی دوم و سوم و چہارم	مذکور۔ کسان۔ مزارع۔ کھیتی باڑی کرنوالا
گوید کہ (۵) بمعنی بار و دیگر بار و (۶) باز	(۲) باز پالنے والا۔ شکاری۔ (۳) باز گننے
را بار۔ مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول	والا۔ کسی کام کا مانع۔ (باز رکھنا) کا اسم
اسم فاعل ترکیبی است فرید علیہ بزوار	فاعل (۴) باز رکھ۔ اسی مصدر کا امر
کہ بز بافتح بمعنی زمین می آید و از کثرت	حاضر (۵) پھر رکھ (۶) باز کور رکھ۔
استعمال الف بعد موصدہ زیادہ شد چنانکہ	پاز و ارش استعمال۔ بقول ناصری
مہار و ماہار معنی لفظی این زمین دارندہ	بکسر شین (۱) مانعت کردن کہے را و از

<p>کارے بازداشتن و محبوس گردن حساب انڈ نقل نغارش مؤلف گوید کہ مقصود خبرین نباشد کہ حاصل بالمصدر (بازداشتن) است کہ می آید و کبیراے مہلکہ نہ نشین معجب حیث است کہ ما از معاصرین عجم نہ شنیدیم و قول صاحب ناصری کہ از اہل زبانت قابل قبول باشد و خیال ما اگر راے مہلکہ را مفتوح گیریم (۲) یعنی بازوار اورا۔ (ارو) (۱) باز رکھنا حاصل بالمصدر کے معنوں میں (۲) اسکو باز رکھ۔ بازداشتن مصدر اصطلاحی قبول جہانگیری در (منہجہ کتاب) (۱) کنایہ از پہان و اشتن (استاد فرخی) (۲) تو گوئی چه فتاد است گوارتوانی پوسن نہ بیگانہ ازین حال زمن بازمداری ہا صاحب برہان بذر معنی اول گوید کہ (۲) یعنی منع زندہ ترسیاب من ہا (ظہوری) (۳) گردن ہم صاحب رشیدی مشفق باہم چنگ دل از نفس و لشکرگان بازداشت</p>	<p>و صاحب بحر مشفق با برہان بہرہ و معنی۔ ہا ر ذکر (بازداشتن از چیرے) کردہ ذکر معنی اول کند و برائے معنی دوم از آقا زمان زرش سند آورده (۳) کعبہ مارا از طواف خانہ دل بازداشت ہا راہ رورا منزل نزدیک کابل می کند (سعدی) (۳) خواب نوشین با مدا رحیل ہا بازوار و پیادہ راز سبیل ہا۔ مؤلف عرض کند کہ حقیقت معنی اول است مجاز معنی چہار و ہم کلمہ باز و معنی دوم جدا گردن و محروم و و دور و اشتن باشد ہم متعلق معنی چہار و ہم کلمہ باز و منع گردن و مانع شدن مجاز آن (صائب) (۳) مرگ نتواند مرا از سیراری بازداشت ہا می شود و صائب زکشتن منع زندہ ترسیاب من ہا (ظہوری) (۳) چنگ دل از نفس و لشکرگان بازداشت</p>
---	---

<p>نغمہ نالہ درین تا کشیدیم عبث (انوری) طفلان باشد مؤلف عرض کند کہ دیگر (۵) گفتیم کہ باز دار و تاثیرات ریش کے از محققین فارسی زبان ذکر این گفتا کہ می چوئی تقدیر ہام راسم (ارو) مکر و بقول صاحب کثر (باز و اند) (۱) دروغ کرنا۔ چھانا۔ (۲) باز رکھنا۔ رو کرنا۔ ترکی زبان بعضی حجاب آمدہ اگر سند روک رکھنا۔ سدرہ ہوندا۔ منع کرنا۔ استعمال این پیش شود تو انیم عرض کرد کہ باز و انسستن استعمال۔ صاحب آری حذف الف وہ تصرف معنی برسبیل مجاز ذکر (باز و انسستن) کردہ گوید کہ فرق محقق و مفسر لغت ترکی است و جا مکر و ن میان دو چیز باشد مؤلف عرض وارد کہ باز رند کہ بر اسے مہلہ چارم کند کہ بعضی تمیز کردن متعلق بمعنی سیر و ہم می آید متبدل این باشد کہ وال مہلہ بہ کلمہ باز (بہرامی سرخسی ۵) جز تلخ و تیرہ اسے مہلہ بدل شد چنانکہ باو دان و آب ندیدم در ان زمین کا حقا کہ پیچ باز باروان با بکلمہ معاصرین عجم بر زبان نذر ندانستم از رکاب (ارو) فرق طالب سند استعمال باشیم (ارو) کرنا۔ تمیز کرنا۔ (۱) چوئی۔ بقول آصفیہ۔ اسم مؤنث باز و ندان اصطلاح۔ بقول صاحب انگلیہ آپ ہی نے انگلیا پر فرمایا ہے کہ ہفت بفتح اول بالف کشیدہ و اسے اسم مؤنث۔ انگلی۔ محرم۔ چوئی۔ چور ہوز و فتح وال مہلہ و نون و وال ثانی کاسینہ بند (۲) بچون کاسینہ بند۔ مذکر زوہ (۱) پستان بند زمان (۲) سینہ باز وید اصطلاح۔ بقول روزنامہ</p>	<p>نغمہ نالہ درین تا کشیدیم عبث (انوری) طفلان باشد مؤلف عرض کند کہ دیگر (۵) گفتیم کہ باز دار و تاثیرات ریش کے از محققین فارسی زبان ذکر این گفتا کہ می چوئی تقدیر ہام راسم (ارو) مکر و بقول صاحب کثر (باز و اند) (۱) دروغ کرنا۔ چھانا۔ (۲) باز رکھنا۔ رو کرنا۔ ترکی زبان بعضی حجاب آمدہ اگر سند روک رکھنا۔ سدرہ ہوندا۔ منع کرنا۔ استعمال این پیش شود تو انیم عرض کرد کہ باز و انسستن استعمال۔ صاحب آری حذف الف وہ تصرف معنی برسبیل مجاز ذکر (باز و انسستن) کردہ گوید کہ فرق محقق و مفسر لغت ترکی است و جا مکر و ن میان دو چیز باشد مؤلف عرض وارد کہ باز رند کہ بر اسے مہلہ چارم کند کہ بعضی تمیز کردن متعلق بمعنی سیر و ہم می آید متبدل این باشد کہ وال مہلہ بہ کلمہ باز (بہرامی سرخسی ۵) جز تلخ و تیرہ اسے مہلہ بدل شد چنانکہ باو دان و آب ندیدم در ان زمین کا حقا کہ پیچ باز باروان با بکلمہ معاصرین عجم بر زبان نذر ندانستم از رکاب (ارو) فرق طالب سند استعمال باشیم (ارو) کرنا۔ تمیز کرنا۔ (۱) چوئی۔ بقول آصفیہ۔ اسم مؤنث باز و ندان اصطلاح۔ بقول صاحب انگلیہ آپ ہی نے انگلیا پر فرمایا ہے کہ ہفت بفتح اول بالف کشیدہ و اسے اسم مؤنث۔ انگلی۔ محرم۔ چوئی۔ چور ہوز و فتح وال مہلہ و نون و وال ثانی کاسینہ بند (۲) بچون کاسینہ بند۔ مذکر زوہ (۱) پستان بند زمان (۲) سینہ باز وید اصطلاح۔ بقول روزنامہ</p>
---	---

بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار
 بمعنی ملاقات ثانی۔ صاحب رہنما صراحت
 کند کہ چون زید بملاقات بکر می آید بکریہ
 خانہ زید براسے باز دیدش می رود
 صاحب بول چال فرماید کہ بدل ملاقات
 را گویند مؤلف عرض کند کہ معاصرین
 عجم هم بزبان وارند و کلمہ بازورین
 اصطلاح بمعنی ششم اوست یعنی ملاقات
 مکرر (ارود) بازوید۔ بدل ملاقات
 یعنی جب زید بکری ملاقات کو آتا ہے
 تو بکر زید کے گھر بازوید کے لئے جاتا ہے
 بازوید کروں | مصدر اصطلاحی۔
 بہار گوید کہ از کلام مولانا شرف الدین
 علی نیرودی۔ صاحب تیمور نامہ بمعنی (۱)
 آفریدن و پھینود آوردن معلوم می شود
 و ہمین معنی در کتب طبیبہ در خواص بعض
 ادویہ آورده اند (فقہہ دا) کے فلان
 چیز اشتہار بازوید کند و راستہ گوید کہ
 (۳) در تحقیق چیزے متحقق کروں (۱) اسمعیل
 ایما (۵) فارغ و می نہ گشتیم از بازوید
 ایسات ہاگر دیدہ ایم گویا مانا نظر بیوتات ہا
 ہم او فرماید کہ شرف الدین علی نیرودی در
 قصہ عاشق شدن خلیل سلطان بر شاہ
 ملک قتمہ امیر حاجی و انحراف مزاج صاحب
 ازین ماجرا و صدور حکم با حضار شاہ
 و روپوش ساختنش خلیل سلطان گوید
 (فقہہ) حکم شد کہ اورا بازوید کردہ تا حین
 سازندے صاحب بحر بمعنی دوم قانع
 مؤلف عرض کند کہ از سند شرطش کروں
 و راستہ تصدیق معنی دوم یعنی بہ بنو آوردن
 می شود و معنی سوم بیان کردہ اش از کمال
 اسمعیل ایما ثابت نمی شود بخیاں مانگرا می کرد
 است بلا حطہ و شاہدہ پایا یعنی بار ہا وید
 معنی مباد کہ طرز بیان معنی اول ہم درست نیست

<p>بخیال ما واپس آوردن است و سبب ہمار۔ موافق خیال ماست۔ ما از معاصرین عجم شنیدہ ایم کہ (۴) باز دید کردن۔ بدل ملاقات کردن ہم چنانکہ صراحت این بر (باز دید) کرده ایم و در سہ چہار معنی یا بلا کلمہ باز بمعنی ششم اوست (ار و و) (۱) کہ (باز دار) بمعنی مینا و بجایے خود گذشت پس واپس لانا۔ (۲) نمودین لانا۔ ظہورین لانا۔ (۳) نگرانی کرنا۔ کئی بار دیکھنا (۴) مناسب است و چند را در چند ساز بود باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>بدون سندا استعمال اصلا تسلیم نہ کنیم (ار و و) (الف) پھر دیکھنا۔ مکرر دیکھنا (۲) مکرر دیکھا ہوا بازار بازار بودن بہ مثل۔ حساب چند را چند ساز بودن خزینه ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض کن کہ (باز دار) بمعنی مینا و بجایے خود گذشت پس معنی لفظی این خبرین نباشد کہ بازار مینا و مناسب است و چند را در چند ساز بود اوسے۔ مخفی مباد کہ در مصرع دوم بعد کلمہ رآبایے موقدہ یعنی در محذوف باشد مقصود اینست کہ ہر کس را کارے باید کرد</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>
<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>	<p>باز دید کرنا۔ باز دید کی ملاقات کرنا یعنی تباولہ ملاقات۔ دیکھو باز دید۔</p>

<p>برہان در کتابت این ہم زائے سوم را فارسی نقل کرده و حیف است که صراحت علیہ لفظ نکرده. خان آرزو در سراج بازار و بازار رند کور و بازار زائے ہوز سوم یکجا نوشته فرماید کہ سینه بند طفلان و زنان (کافی البرہان) و گوید کہ تخصیص چنانگی سینه بند زنان خطاست و تحقیق آنست کہ اول متبدل ثانی است چرا کہ وال بہ کاف فارسی بدل شود چنانکہ استخوان رند و آخو رنگ (انتہی) و صاحب جامع بذیل ہر دو لفظ بالا ذکر ہر دو معنی کند و صاحب نام بذکر ہر دو معنی بالا گوید کہ این را بازار رنگ ہم گویند مؤلف عرض کند کہ تحقیق ما انہست کہ (بازوند) بہ وال مہملہ چارم اصل است چنانکہ گذشت و ذکر ماخذش ہمدرا بخاند کور و (باز رند) بہ رائے مہملہ بہم متبدل آن چنانکہ ذکرش ہمدرا بخاند کور</p>	<p>و بحر و ناصری و غیاث مخفف بازارگان - مؤلف گوید کہ اگر لغت فارسی گیریم مخفف بازارگان است و حقیقت ماخذ بازارگان ہمدرا بخاند کور (نظامی) تو بازارگان صدر و ارقندی ہا سز و گر بر غریبان در نہ بندی ہا ولیکن صاحب کثر کہ محقق ترکی زبان است این را بہ کسر زائے ہوز لغت ترکی گوید یعنی تاجرو (بازرگان لغت) مصدر ترکی زبان است بکسر زائے منقولہ بمعنی تجارت کروں و بیع و شرا نمودن و گرفتن و وادون پس اندر بی صورت باید کہ بازارگان را بزایدت الف بعد زائے مجموعہ مفرس و انیم (اردو) و کیمو بازارگان باز رند اصطلاح - بقول برہان کہ بذیل (باز رنگ - بہ زائے فارسی) آخو بمعنی (۱) پستان بند زنان است (۲) و سینه بند طفلان - مخفی مباد کہ صاحب</p>
--	--

و باز رنگ کہ می آید سبذل این چنانکہ خان بہر و معنی مرادف یکدیگر گوید و صاحب
 آرزو سندان قسم تبدیل پیش کرده و اگر جہانگیری بر معنی اول قانع (حکیم سوزنی
 (باز رنگ) بر اصل گیریم و (باز رند) را (۱) در کام باطلاوت شہد شہاوت
 سبذش اندر صورت باید کہ معنی لفظی این است ہاے بے شریک شہد شہاوت
 مثل باز یعنی مثل باع باشد زیرا کہ سینہ کن شرننگ ہا در عمر خویش بر تونیا و پر وہ
 بند زمان کہ نامش در اردو چولی و انگلیا ایم شک ہا در مہد بستہ اند برین گونہ باز
 است مشابہ کہ است کہ بہر و دست خود (حکیم ولولہ) مطربہ ناہدہ پستان
 را باز کردہ باشد۔ فالاول اقوی من الاخر برقص ہا چون در آید دل قریح بر وہ باز
 (ارو) دیکھو بازوند۔ رنگ از مہ و خورشید کند ہا باز رنگ از
باز رنگ اصطلاح۔ صاحب سروری مہ و خورشید پر وہ ہا مؤلف عرض کند کہ
 بحوالہ تحفہ گوید کہ ہر اے سچہ بوزن ہا رنگ ماحقیقت ماخذ این بر (بازوند) و (بازنگ)
 (۱) سینہ بند طفلان و بحوالہ فرنگ فرماید کہ بیان کردہ ایم (ارو) دیکھو بازوند۔
 (۲) سینہ بند زمان کہ پستان در ان نہند باز روز اصطلاح۔ بقول بحر مضافت
 و بر پشت گرہ زند کہ پستان بزرگ نشود۔ آفتاب را گویند۔ دیگر کہ از محققین فارسی
 صاحب رشیدی ذکر بہر و معنی کردہ و خان زبان ذکر این مگر مؤلف عرض کند
 آرزو در سراج این را با (باز رند) آورد کہ خلاف قیاس نیست کنا یہ ایست (ارو)
 کہ بجایش مذکور شد و صاحب جامع بہر و دیکھو آفتاب کے دوسرے معنی۔

(۱۱۱۱)

بازرون مصدر اصطلاحی یعنی تیز بر (باز سفید پر) ذکر این کرده اند و صاحب
 کردن و ممتاز دانستن باشد و متعلق بہ معنی رشیدی با جانگیری متفق مؤلف عرض
 سیزدہم کلمہ باز (ظہوری ۵) زور کند کہ سپید تبدیل سفید است چنانکہ سبیل
 زاریم بین قدرت بجزم بنکر پوزنیاز و قیل حیفاست کہ سزا استعمال پیش نشد
 و گران باز زوم ناز تراپ (ارو) قول صاحب جامع راست توان گرفت
 تیز کرنا ممتاز خیال کرنا۔ کہ از اہل زبانست (ارو) و کچھ آفتاب
باز سہر اصطلاح بقول صاحب ضمیر کے دوسرے معنی۔

(۱۱۱۲)

برہان و بحر و مؤید (۱) کنایہ از آفتاب **باز ستاون** مصدر اصطلاحی مخفف
 عالمتاب و (۲) کنایہ از روزیم مؤلف (باز ستاون) است و معنی این استقامت
 عرض کند کہ اگر باز را مضاف کنیم سبے سپہر گزیدن و پافشردن و جاے خود را نگذشتن
 بمعنی اول موافق قیاس است و براسے و حرکت نکردن و این معنی از لفظ باز پیدا
 معنی دوم طالب سند باشیم کنایہ لطیف شد کہ متعلق است بمعنی شمش یعنی دیگر و
 نیست (ارو) (۱) و کچھ آفتاب مکرر و این تکرار معنی استقامت راقائم
 کے دوسرے معنی (۲) دن بند کر۔ کہ کہ استاون را باز ستاون قوت می باشد
باز سفید اصطلاح بقول صاحب (صائب ۵) شیرازہ قلم و کثرت زوفا
 جانگیری کہ در ضمیر کتاب آورده کنایہ است کہ دار و علم با ستاون سپاہ را
 از آفتاب و صاحبان برہان و جامع و کچھ (ارو) قدم گاڑنا بقول آصف

<p>پاؤن جانا۔ آپ ہی نے فرمایا ہے۔ قدم جانا۔ بازسپید پر (گذشت (ارو و) دیکھو</p>	<p>پافشردن کا ترجمہ۔ ڈٹ کر ہٹا ہونا۔ جگر بازسپید پر۔</p>
<p>کھٹرا ہونا۔ (نسیم سے) دارفانی مقام نعر بازسپید پر</p>	<p>کھٹرا ہونا۔ (نسیم سے) دارفانی مقام نعر بازسپید پر</p>
<p>ہے، کوئی اپنا قدم جانا نہ سکا بازسپید پر</p>	<p>ہے، کوئی اپنا قدم جانا نہ سکا بازسپید پر</p>
<p>بازسپید پر استعمال۔ صاحب آصفی گوید کہ (۱) واپس شدن و مراجعت کردن ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف گوید و (۲) کشادہ شدن (۳) ترک شدن متعلق کہ واپس گرفتن است متعلق بہ معنی ہفتم کلمہ بمعنی ہفتم و دہم و چہار دہم کلمہ بازسپید باز (صائب سے) وزومی بوسہ عجب این در لطیحات می آید (ارو و) واپس وزومی خوش عاقبت است کہ اگر باز ہونا۔ مراجعت کرنا (۲) کھلنا۔ (۳) ترک ستاند و چندان گروہ (انوری سے) ہونا۔ چھوٹنا۔</p>	<p>بازسپید پر استعمال۔ صاحب آصفی گوید کہ (۱) واپس شدن و مراجعت کردن ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف گوید و (۲) کشادہ شدن (۳) ترک شدن متعلق کہ واپس گرفتن است متعلق بہ معنی ہفتم کلمہ بمعنی ہفتم و دہم و چہار دہم کلمہ بازسپید باز (صائب سے) وزومی بوسہ عجب این در لطیحات می آید (ارو و) واپس وزومی خوش عاقبت است کہ اگر باز ہونا۔ مراجعت کرنا (۲) کھلنا۔ (۳) ترک ستاند و چندان گروہ (انوری سے) ہونا۔ چھوٹنا۔</p>

<p>بمعنی کشاوه شدن آن است متعلق به معنی و هم کلمه باز (سعدی شیرازی سے) بروے خود در طالع باز نتوان کرد و چو</p>	<p>بہمین شعر کجوالہ بہار نوشتہ تسامح اوست وہ خیال ماجائی یا مقامی بہتر از چیزی است (ارو) لوشا معاوت کرنا۔</p>
<p>باز شد بد رشتی فر از نتوان کرد و کج و سندن و دیگر از کلام منوچہری بر معنی و ہم کلمه باز مذکور شد و متعلق بہمین مصدر است باز</p>	<p>باز شدن بہ چیزے مصدر اصطلاحی یعنی رجوع شدن بسوے چیزی باشد متعلق معنی ہنتم کلمه باز (انوری سے) اسے خرد</p>
<p>سوارہ پیش کسے لاف می زنی پو کوشد شدن چشم) و باز شدن در (ارو) سوار فضل بمیدان روزگار ہانے نے کھلنا جیسے آنکھ کھلنا۔ دروازہ کھلنا۔ بمدح باز شود پس گویے زود و کاسے</p>	<p>سوارہ پیش کسے لاف می زنی پو کوشد شدن چشم) و باز شدن در (ارو) سوار فضل بمیدان روزگار ہانے نے کھلنا جیسے آنکھ کھلنا۔ دروازہ کھلنا۔ بمدح باز شود پس گویے زود و کاسے</p>
<p>باز شدن در مصدر اصطلاحی۔ متعلق معنی و ہم کلمه باز (صائب سے) بعد ایامی کہ در ہائے اجابت باز شد آہ در دل بچو جو بہر ریشہ در فولا و داشت</p>	<p>باز شدن در مصدر اصطلاحی۔ ثابت از وجود تواریکان روزگار ہانے نے کھلنا حکیم سوزنی کہ بر معنی ہنتم کلمه باز مذکور شد متعلق از بہمین است (ارو) رجوع</p>
<p>باز شدن چشم مصدر اصطلاحی) و متعلق معنی و ہم کلمه (ارو) دروازہ کھلنا۔ باز است و سندن این از کلام انوری ہنتم</p>	<p>باز شدن چشم مصدر اصطلاحی) و متعلق معنی و ہم کلمه (ارو) دروازہ کھلنا۔ باز است و سندن این از کلام انوری ہنتم</p>
<p>اصطلاحی یعنی واقع شدن سخاوت و عطا و متعلق بہ معنی و ہم کلمه باز باشد</p>	<p>مذکور شد (ارو) آنکھ کھلنا۔ باز شدن چشمے مصدر اصطلاحی</p>

(۲۱۱۶)

(۲۱۱۷)

(۲۱۱۸)

(۲۱۱۷)

(۲۱۱۸)

(۱۲۱۲)

(۱۲۱۳)

(انوری سے) دست خصمت بسخاران
نشود باز کہ نخل پودستہا نشان برحم و ہم
در خام گرفت پ (ارو) سخاوت
واقع ہونا۔ سخاوت ہونا۔

استعمال است بمعاصرین عجم بر زبان
مذارند۔ موافق قیاس و متعلق بہ معنی وہم
است و معنی لفظی این کثادگی پیداشدن
در کار باشد و کنایہ از سرانجام یافتن آن

بازشدن راہ | مصدر اصطلاحی یعنی
کثادہ شدن راہ متعلق بمعنی وہم کلمہ باز

طالب سند استعمال باشیم (ارو) کسی
کام کار سرانجام پانا۔

(ظہوری سے) پیغام چون روانہ کنی در
خبر نشین پ (ارو) منظر جو باز شود در نظر نشین
پ (ارو) رات کھنا۔ کثادہ ہونا۔

بازشدن گوشہ چشم بکسری | مصدر
اصطلاحی۔ بقول بہار و بحر التفات کردن
بہ وسے (خواجہ شیراز سے) گوشہ چشم

بازشدن عادت | مصدر اصطلاحی
یعنی ترک شدن آن است متعلق بمعنی

رضائی بنت باز شد پ (ارو) چہین غرت
صاحب نظران میداری پ مؤلف عرض

چار وہم کلمہ باز۔ سند این از مسعود سعد
ہمدراہ گذشت (ارو) عادت ترک
ہونا۔ چوٹنا۔

کند کہ متعلق است بہ معنی وہم کلمہ باز
و تحت مصدر اصطلاحی (بازشدن چہین)
گذشت (ارو) التفات کن کسی چیز

بازشدن کار | مصدر اصطلاحی۔
تقول بحر سرانجام یافتن کار مؤلف عرض

کے طرف۔

کند کہ بحر و قول صاحب بحر تقاضی سند
اصطلاحی۔ بقول آندہ جوازہ عوام من سخن

بازشناختن خبرے از خبرے | مصدر

<p>باز کردن مصدر اصطلاحی بقول بهاء</p>	<p>اقتیاز کردن در هر دو (ظہیر قدیانی ص ۵)</p>
<p>بمعنی (۱) جدا کردن و (۲) کشادن و راست</p>	<p>بہتر نہفتہ چوغتقا باندا از انکہ نامدہا کے کہ</p>
<p>و بجز بر معنی اول قافیہ صاحب روز نامہ</p>	<p>باز شناسد ہاے را از خاک و پامو آصف</p>
<p>بحوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار بزرگ</p>	<p>عرض کند کہ کلہ باز درین جا متعلق است</p>
<p>معنی دوم قانع مؤلف عرض کند کہ معنی</p>	<p>بمعنی سیزدہمیش کہ گذشت و معنی لغظی این</p>
<p>اول متعلق است از معنی چہار و ہم کلہ باز</p>	<p>شاہنق بہ امتیاز چیزی از چیزی است</p>
<p>و معنی دوم تعلق دارد با معنی دہمیش و از</p>	<p>(ار و و) امتیاز کرنا و چیزوں میں۔</p>
<p>ہمین مصدر عام تعلق دارد بمصادر خاصہ</p>	<p>بازگت بقول اندر بحوالہ فرہنگ فرنگ</p>
<p>کہ در ملحقات می آید و خیال ما (۳) بمعنی</p>	<p>بفتح زای مجرہ و سکون کاف تازی لغت</p>
<p>بمعنی ہفتم کلہ باز</p>	<p>فارسی است کہ باشہ را گویند و نوعی از واپس کردن ہم متعلق بہ معنی ہفتم کلہ باز</p>
<p>محققین بالا اسناد</p>	<p>باز است و آن را بازگی و برگگی نیز خوانند چنانکہ (باز کردن تیغ) محققین بالا اسناد</p>
<p>کہ برابے این ہر دو معانی پیش کردہ اند بر</p>	<p>مؤلف عرض کند کہ حقیقت باشہ</p>
<p>(باز کردن تیغ) و (باز کردن عقد) و (باز</p>	<p>بجایش می آید و درینجا جزین نیست کہ</p>
<p>کردن طفل از شیر می آید و خیال ما این بہت</p>	<p>تصغیر بر کلہ باز کہ بمعنی اول اوست۔</p>
<p>کہ این مصدر را مرکب کنیم با چیزے و کے۔</p>	<p>زیادہ کردہ اند کہ باشہ باز کو چک را</p>
<p>(۱) جدا کرنا۔ (۲) کھولنا ہم آواز</p>	<p>گفتہ اند (ار و و) باشہ بقول آصفیضہ (ار و و) (۱) جدا کرنا۔ (۲) کھولنا ہم آواز</p>
<p>مصدر اصطلاحی</p>	<p>فارسی۔ اسم مذکر۔ ایک شکاری پرنکام</p>

۴۶۱۰

<p>پرو دست باز کردہ کے راہ پسند خاطر خود آور وہ اند اندرین صورت باید کہ آغوش گرفتن (باقر کاشی سے) آغوش کلمہ باز را درینجا یعنی چہار و ہمیش گیریم صلح با ہمہ کس باز کردہ ایم پو رویم کشادہ و لیکن خیال با متعلق باشد یعنی ہفتیش چین چینیم نماندہ است (اردو) آغوش بلحاظ معنی بیان کردہ تاکہ بالاند کور شد پھیلا نا۔ آغوش کھولنا۔ بقول امیر گو دین نتیجہ پرو و کی است بصورت اول جدا لینے کو دونوں ہاتھ پھیلا نا (اسیر سے) کردن از گر گیریم و بصورت ثانی واپس برنگ ہالہ دوڑا دل مرا آغوش پھیلا کر کردن تیغ بہ نیام (اردو) تلوار کو کر اسیر اس رخ کا دھوکا ہو گیا کیا ماہ کامل سے جدا کرنا۔ یا کر سے کھولنا یا تلوار کو (سوز سے) تیغ ابرو سے مرے دل کو میان میں ڈالنا۔</p>	<p>پرو دست باز کردہ کے راہ پسند خاطر خود آور وہ اند اندرین صورت باید کہ آغوش گرفتن (باقر کاشی سے) آغوش کلمہ باز را درینجا یعنی چہار و ہمیش گیریم صلح با ہمہ کس باز کردہ ایم پو رویم کشادہ و لیکن خیال با متعلق باشد یعنی ہفتیش چین چینیم نماندہ است (اردو) آغوش بلحاظ معنی بیان کردہ تاکہ بالاند کور شد پھیلا نا۔ آغوش کھولنا۔ بقول امیر گو دین نتیجہ پرو و کی است بصورت اول جدا لینے کو دونوں ہاتھ پھیلا نا (اسیر سے) کردن از گر گیریم و بصورت ثانی واپس برنگ ہالہ دوڑا دل مرا آغوش پھیلا کر کردن تیغ بہ نیام (اردو) تلوار کو کر اسیر اس رخ کا دھوکا ہو گیا کیا ماہ کامل سے جدا کرنا۔ یا کر سے کھولنا یا تلوار کو (سوز سے) تیغ ابرو سے مرے دل کو میان میں ڈالنا۔</p>
<p>لگا ہے دہر کا، جی نکلتا ہے میان کھول بھی باز کردن جا مصدر اصطلاحی یعنی کشادہ کردن جاے باشد کلمہ باز درینجا</p>	<p>لگا ہے دہر کا، جی نکلتا ہے میان کھول بھی باز کردن جا مصدر اصطلاحی یعنی کشادہ کردن جاے باشد کلمہ باز درینجا</p>
<p>آغوش کہین باز کردن تیغ مصدر اصطلاحی یعنی واپس کردن تیغ بہ نیام باشد (ملاو حشی سے) ویدہ رخت گریہ ز منتزل برون فلکن کو ہمہ راکشت بگوئید کہ با خاطر جمع ہوا این سے لب برائے خندہ تو ہم جاے باز کن زمان باز کند تیغ و کم بکشاید پامولف (اردو) جگہ کشادہ کرنا۔</p>	<p>آغوش کہین باز کردن تیغ مصدر اصطلاحی یعنی واپس کردن تیغ بہ نیام باشد (ملاو حشی سے) ویدہ رخت گریہ ز منتزل برون فلکن کو ہمہ راکشت بگوئید کہ با خاطر جمع ہوا این سے لب برائے خندہ تو ہم جاے باز کن زمان باز کند تیغ و کم بکشاید پامولف (اردو) جگہ کشادہ کرنا۔</p>
<p>عرض کند کہ تحقیقی کہ بعد باز کردن ذکر باز کردن چشم کے مصدر اصطلاحی معنی جدا کردن کردہ اندھین شعر را بستن یعنی کشاؤن چشم کے و بصیرت پیدا کردن</p>	<p>عرض کند کہ تحقیقی کہ بعد باز کردن ذکر باز کردن چشم کے مصدر اصطلاحی معنی جدا کردن کردہ اندھین شعر را بستن یعنی کشاؤن چشم کے و بصیرت پیدا کردن</p>

(۵۱۱۸)

(۵۱۱۸)

(۵۱۱۸)

<p>و خبردار کردنش (صائب ۵) اگر نہ نمودین لانا۔</p>	<p>و خبردار کردنش (صائب ۵) اگر نہ نمودین لانا۔</p>
<p>چشم من آن دنواز باز کند، مراد ہر دو باز کردن خاک مرده (مصدر اصطلاحی)</p>	<p>چشم من آن دنواز باز کند، مراد ہر دو باز کردن خاک مرده (مصدر اصطلاحی)</p>
<p>جهان کسیت بے نیاز کند، بخیاں مؤلف۔ قبر کشادون (سعدی ۵) باندہ ار خاک</p>	<p>جهان کسیت بے نیاز کند، بخیاں مؤلف۔ قبر کشادون (سعدی ۵) باندہ ار خاک</p>
<p>کلمہ بازو ریخا یعنی وہم اوست (ارو) مرده باز کند، شناسی تو انگر از درویش</p>	<p>کلمہ بازو ریخا یعنی وہم اوست (ارو) مرده باز کند، شناسی تو انگر از درویش</p>
<p>آنکھین کھولنا۔ بقول امیر غفلت ہے چلتیا۔ (ارو) مرده پر سے خاک ہٹانا، قبر کھولنا</p>	<p>آنکھین کھولنا۔ بقول امیر غفلت ہے چلتیا۔ (ارو) مرده پر سے خاک ہٹانا، قبر کھولنا</p>
<p>ہوش میں آنا۔ ہوشیار اور خبردار ہونا۔ باز کردن دہن استعمال۔ دہن کشادون</p>	<p>ہوش میں آنا۔ ہوشیار اور خبردار ہونا۔ باز کردن دہن استعمال۔ دہن کشادون</p>
<p>دکن میں (آنکھین کھول دینا) یعنی ہوشیار کہ کلمہ بازو ریخا یعنی وہم اوست (صائب)</p>	<p>دکن میں (آنکھین کھول دینا) یعنی ہوشیار کہ کلمہ بازو ریخا یعنی وہم اوست (صائب)</p>
<p>کرنا۔ بصیرت عطا کرنا۔ استعمال ہے جیسے (۵) از صدف کم نتوان بود بہ بہت ز نہا</p>	<p>کرنا۔ بصیرت عطا کرنا۔ استعمال ہے جیسے (۵) از صدف کم نتوان بود بہ بہت ز نہا</p>
<p>یہ انکی نصیحت نے سیری آنکھین کھول دینا، گو کہ دہن باز کنی گو ہر شہوار طلب کا (ارو)</p>	<p>یہ انکی نصیحت نے سیری آنکھین کھول دینا، گو کہ دہن باز کنی گو ہر شہوار طلب کا (ارو)</p>
<p>ہجکانا) بقول آصفیہ خبردار کرنا ہوشیار کرنا منہ کھولنا۔</p>	<p>ہجکانا) بقول آصفیہ خبردار کرنا ہوشیار کرنا منہ کھولنا۔</p>
<p>باز کردن خاک از سر خری (مصدر) باز کردن راہ (مصدر اصطلاحی)</p>	<p>باز کردن خاک از سر خری (مصدر) باز کردن راہ (مصدر اصطلاحی)</p>
<p>اصطلاحی۔ بظہور آوردن و ظاہر کردن چیز جاری کردن راہ و کشادونش و راہ و رسم</p>	<p>اصطلاحی۔ بظہور آوردن و ظاہر کردن چیز جاری کردن راہ و کشادونش و راہ و رسم</p>
<p>بخیاں ماکلمہ بازو ریخا یعنی چہار وہم اوست جاری کردن (انوری ۵) ورتودانی</p>	<p>بخیاں ماکلمہ بازو ریخا یعنی چہار وہم اوست جاری کردن (انوری ۵) ورتودانی</p>
<p>(انوری ۵) اسے دل ز سر نہا و پرواز کہ رہے باز کنی بہ باشد، تا برانیم و سلامی</p>	<p>(انوری ۵) اسے دل ز سر نہا و پرواز کہ رہے باز کنی بہ باشد، تا برانیم و سلامی</p>
<p>مکن کہ فرجام مگر حدیث آغاز مکن، خاک بکنیم ارتنہاست، بخیاں ماکلمہ بازو ریخا</p>	<p>مکن کہ فرجام مگر حدیث آغاز مکن، خاک بکنیم ارتنہاست، بخیاں ماکلمہ بازو ریخا</p>
<p>از سر آن راز نہان باز مکن، خود را و مرا یعنی وہم اوست۔ (ارو) راستہ کھولنا</p>	<p>از سر آن راز نہان باز مکن، خود را و مرا یعنی وہم اوست۔ (ارو) راستہ کھولنا</p>
<p>و در سر این راز مکن، (ارو) ظاہر کرنا۔ راہ و رسم جاری کرنا۔</p>	<p>و در سر این راز مکن، (ارو) ظاہر کرنا۔ راہ و رسم جاری کرنا۔</p>

(۴۱۲۹)

(۴۱۳۰)

(۴۱۳۱)

(۴۱۳۱)

(۲۱۲۱۲)

باز کردن زبان استعمال - زبان باز در اینجا بمعنی جداست و متعلق بمعنی چهارم

کشادن (ظهوری سه) زبان چوبازکنم که گذشت (اروو) دوده برپا نهاد و کوه گوش با شونذ قدح پک بوصف نرگس منت از شیر بازداشتن -

سخن شراب شده پک بخمال ماکله باز در اینجا **باز کردن عقد** مصدر اصطلاحی

معنی دهم است (اروو) زبان کھولنا بمعنی جدا کردن و مجازاً بمعنی گرفتن عقد

باز کردن سر حشرے (مصدر) مخفی سبا و که عقد بالکسر بمعنی سلک آمده

اصطلاحی) بمعنی کشادن سر پوش حشرے (مطالعرا سه) رشوه گوینان عقد ششم را

و کنایه از آغاز کردن و افشامنون است ز رویش باز کرد و پک شخصه باد صبا گل را چو

و کله باز در اینجا متعلق باشد بمعنی دهمش با طیل گرفت (اروو) جدا کرنا -

(صائب سه) چون بازکنم من سر طومار (الف) باز کشا اصطلاح - (الف)

شکایت و جانی که خموشی است ز گفتار گرن (ب) باز کشاون بقول جامع قوت و

تر پک (اروو) شروع کرنا - آغاز کرنا نزلت انسانی و (ب) بقول بحر مرادف باز کردن مؤلف عرض کند که (الف)

باز کردن طفل از شیر مصدر اصطلاحی خلاف قیاس است و صراحت این بجاف

بمعنی بازداشتن طفل از شیر خواری (شانی) فارسی می آید و (ب) موافق قیاس و بخمال

تکلیف) چو وقت ایام شیر همدنازش پک عبادت ماکله باز در (ب) متعلق به معنی بست و

و ایہ کرد از شیر بازش پک بخمال مؤلف دوم است یعنی زائد پس (ب)

(۲۱۲۱۱)

(۲۱۲۱۱)

(۲۱۲۰۵)

بمعنی کشودن است و بس. ونسبت (الف)	مخبر و یا باز کشیدن) را بمعنی نوشتن در اشعار
طالب سند استعمال باشیم (حیات کی گیلانی)	تسلیم کنیم که سند استعمال پیش شود. الفصل
(س) ورق چو کار فرو بسته باز کشاید	(باز کشیدن فقره) را استعمال کرده است
په کتاب که نامش جو بسم عنوان است	و صاحب موارد درست گوید که باز کشیدن
(ار و و) (الف) نزلت انسانی قوت	فقره بمعنی نوشتن باشد و مؤلف شخص
انسانی مؤث (ب) کھولنا.	فقره هم نه پذیرد بلکه باز کشیدن فقره وسط
باز کشیدن (مصدر اصطلاحی) تلو	و عبارت و تحریر و امثال آن را بهین معنی
بهار و غیاث (۱) بمعنی نوشتن - عذابی	گیرد و اگر سند مخبر و (باز کشیدن) بمعنی نوشتن
شیخ ابو الفضل در مکاتبات آورده "۲"	و رقم کردن بدست آید تو انیم عرض کرو
در باب باز کشیدن فقره چند قلمی نموده	که معنی لفظی این مکرر کشیدن و و پس کشیدن
"النح" صاحب بحر فرماید که بمعنی رقم کردن	است متعلق بمعنی ششم و هفتم کلمه باز و کنایه
است. صاحب موارد دیگر معنی اول گوید	از نوشتن که بسیاری از حروف در کتابت
که (۳) بمعنی زدن و بر کشیدن چنانکه (باز)	مکرر کشیده می شود و در کتابت بعض حروف
کشیدن چتر) و صراحت فرماید که باز	قلم از روانی معاودت هم می کند چنانکه
کشیدن فقره به معنی اول است (النوری)	در کتابت یا به مجهول و راز و ائمه عین
(۴) چتر شب و امنست چو یازگشی با خرمن	و جمیم پس چتر است که کنایه (ار و و)
ماه شرمین تو با و مؤلف عرض کند	(۱) گهتا (۲) گانا. چیه چتری سر پرگانا

(۲۱۱۱)

باز کردن پوست

بمعنی سلخ است و کلمہ باز در اینجا بمعنی ہنتم است و آصفی نقل نگار بہار مؤلف ہنتم است کہ درین عمل پوست بازمی شود و کند کہ حاصل بالمصدر باز گردیدن است رجعت گیر و از کندیدگی (انوری ۵) بمعنی مطلق واپسی و مراجعت عموماً و معنی چو کہ و خصم تو گردن کش اگر شد چه عجب خاص بیان کردہ بہار را بدون وجود ہم تو اش باز کنی پوست زتن ہجو چیارہ سند استعمال نتوانیم تسلیم کنیم کہ از نظر ما کلام (ارو) پوست آتارنا۔ پوست کھنچنا و بگوش ماخور و طالب سند استعمال با ہم بقول آصفیہ۔ کھال کھنچنا۔ کھال آتارنا و بحث بازگشت بجائے خودش می آید۔ اگلے پادشاہوں کے زمانہ میں ایک سزا۔ و آنچه ترجمہ این در عربی بہ نامے مشککہ آخر تھی جو مجرم کو دیجاتی تھی۔

بمعنی مطلق واپسی و مراجعت عموماً و معنی چو کہ و خصم تو گردن کش اگر شد چه عجب خاص بیان کردہ بہار را بدون وجود ہم تو اش باز کنی پوست زتن ہجو چیارہ سند استعمال نتوانیم تسلیم کنیم کہ از نظر ما کلام (ارو) پوست آتارنا۔ پوست کھنچنا و بگوش ماخور و طالب سند استعمال با ہم بقول آصفیہ۔ کھال کھنچنا۔ کھال آتارنا و بحث بازگشت بجائے خودش می آید۔ اگلے پادشاہوں کے زمانہ میں ایک سزا۔ و آنچه ترجمہ این در عربی بہ نامے مشککہ آخر تھی جو مجرم کو دیجاتی تھی۔

بازگرو

بمعنی عود و مراجعت عموماً و اعادة بازگشت یعنی عود و مراجعت عموماً و اعادة بیماری از بد پریشی یا ہوازیگی خصوصاً و این را بازمی نکش گویند (علی اکبر ہمار ہنتم کلمہ باز (ظہوری ۵) و اسے باشی اصفہان ۵) انگس کہ بنفس خود گر باز برنگرداند، جان برب رسیدہ نیروے واروہ باخویش ہمیشہ سوز و در مارا ہوا (انوری ۵) تو دوران منصبی واروہ گر خاک شود عدوی و بر باد رود کہ گر خواہی ہر روز گذشتہ باز گردانی ہوا

بمعنی عود و مراجعت عموماً و اعادة بازگشت یعنی عود و مراجعت عموماً و اعادة بیماری از بد پریشی یا ہوازیگی خصوصاً و این را بازمی نکش گویند (علی اکبر ہمار ہنتم کلمہ باز (ظہوری ۵) و اسے باشی اصفہان ۵) انگس کہ بنفس خود گر باز برنگرداند، جان برب رسیدہ نیروے واروہ باخویش ہمیشہ سوز و در مارا ہوا (انوری ۵) تو دوران منصبی واروہ گر خاک شود عدوی و بر باد رود کہ گر خواہی ہر روز گذشتہ باز گردانی ہوا

(۲۱۱۱)

شودیکے صاحب محاورات ہند نے بھی اسی	(ارو) واپس کرنا۔ لوٹانا۔
فارسی مثل کو اردو میں مستقل قرار دیا ہے	بازگردو بہ اصل خود پر خیرا مثل
دکن میں جب کسی ناشریف سے کوئی بُرا	صاحبان خزینۃ الامثال و امثال فارسی
کام وقوع میں آتا ہے تو کہتے ہیں یہ تو	و محبوب الامثال ذکر میں کر وہ اندواز
اپنی اصل پر گیا ہے اور یہ کہاوت مثل	معنی و محل استعمال ساکت مؤلف عرض
زیر بحث کا حقیقی ترجمہ ہے۔	کند کہ فارسیان این مثل را بحق کسی زند
بازگردیدن (مصدر اصطلاحی) یعنی	کہ از خانوادہ شرفا نباشد و منصبی رسد
واپس شدن است و کلمہ بازدرینجا	و کار ہے بازو وقوع آید و این قریب
متعلق معنی ہفتم اوست (ظہوری سے)	بمعنی (اصل بد از خطا خطا نکند) باشد
ز محبت بازگردو پر تو مھر از و پر تو اگر	کہ بجایے خودش گذشت و مراد فہم
بر وزن افتد و (۲) بمعنی و اشدن	است (عاقبت گرگ زاوہ گرگ شود)
بجالت اضافت مہوی عقد و گرہ (صائب	کہ می آید مخفی مباد کہ کلمہ بازدرین مثل
تاقیامت گرمش بازگردو چون	بمعنی ہفتم اوست (ارو) و کیو میل
ہر گرا فکر سر زلف بہم چید بہت	بد از خطا خطا نکند صاحب محبوب الامثال
مؤلف عرض کند کہ درینجا کلمہ باز	نے اس فارسی مثل کا اردو ترجمہ یہ ہے
متعلق یہ معنی دہم اوست (ارو)	کاتبیہ لکھا ہے اور دکن میں ایسے مواقع
واپس ہوندا (۲) کھلنا۔	پر کہتے ہیں عاقبت گرگ زاوہ گرگ

<p>طرز بیان سترنگ خلاف سند و مقصودش از ستر و گردن ستر و گرفتن باشد و پس چنانکه از سندش پیدا است (ار و و) دیکھو باز گرفتن از پتیری۔</p>	<p>مؤلف عرض کند کہ کلمہ باز و ریجا متعلق بہ بی ششم یا ہفتم اوست (ار و و) پھر رونق حاصل کرنا۔ رونق کو واپس لانا باز گرفتن کے راو پر کے مصدر</p>
<p>باز گرفتن پر وہ از رخ اصطلاحی۔ اعتراض کردن بر کے و باز بہنی دور کردن نقاب از رخ باشد و در اینجا کلمہ باز یعنی چار و ہم اوست و این من وجہ داخل است در مصدر عام (باز گرفتن از چیزے) (علی خرافی)</p>	<p>اصطلاحی۔ اعتراض کردن بر کے و باز بہنی دور کردن نقاب از رخ باشد و در اینجا کلمہ باز یعنی چار و ہم اوست و این من وجہ داخل است در مصدر عام (باز گرفتن از چیزے) (علی خرافی)</p>
<p>نغمہ بر چہرہ خود نغمہ اعجاز گرفت باز گرفتن کنار (مصدر اصطلاحی) بمعنی کشا و ن کنار و کلمہ باز و ریجا متعلق بمعنی وہم اوست (النوری ۵) کنار رحمت گیر باز گیری کا بخرواران فور و غیر</p>	<p>نغمہ بر چہرہ خود نغمہ اعجاز گرفت باز گرفتن کنار (مصدر اصطلاحی) بمعنی کشا و ن کنار و کلمہ باز و ریجا متعلق بمعنی وہم اوست (النوری ۵) کنار رحمت گیر باز گیری کا بخرواران فور و غیر</p>
<p>باز گرفتن مدیح (مصدر اصطلاحی) یعنی واپس گرفتن قصیدہ باشد و کلمہ باز و ریجا متعلق بہ بی ہفتم اوست (النوری ۵)</p>	<p>بمعنی مکرر حاصل کردن رونق است یا واپس گرفتن رونق (النوری ۵) باز گیری پس ازین رونق ملک محمود کا و ہر شوریدہ تر و تیرہ تر از زلف ایاز کا</p>

(۱۷۱۸)

(۱۷۱۹)

(۱۷۲۰)

(۱۷۲۱)

(۱۷۲۲)

تو پسندی کہ روکنی سخنم با چون منی را چون
 توئی نظر است با چکنم باز گیرم از تو دست
 بوندہ را آخر اینقدر بصر است بہم لطف
 عرض کند کہ این متعلق است بمصدر عام
 (باز گرفتن از کسے) کہ گذشت (ار دو)
 قصیدہ کا واپس لینا۔
بازگشا اصطلاح۔ بقول برہان و بحر و
 ناصری و انند بضم کاف فارسی و شین
 نقطہ دار بالف کشیدہ قوت میزہ انسانی
 را گویند مؤلف عرض کند کہ صاحب جامع
 ہمین لغت را بہ کاف عربی معنی قوت نزلت
 انسانی آورده کہ بجایش گذشت بخیاں ما
 غلطی کتابت بیش نیست کہ کاف فارسی
 را عربی نقل کرده و میزہ را نزلت نوشتہ
 بخیاں ما اصل این بازگش کبیر کاف فارسی
 است و گش بالکسر بقول برہان قلب
 را گویند پس معنی لغتی این با صافت باز
 بسوے گش تیز قلب باشد و مراد از
 قوت میزہ انسانی و کلمہ باز در اینجا یعنی
 سیزدہم اوست پس این را بزیادت
 الف در آخر بازگشا کردند و آنچه محققین
 بالاکاف فارسی را بالضم گرفتہ اند نتیجہ
 استعمال باشد بعدم واقفیت از ماخذ
 (ار دو) قوت میزہ بقول آصفیہ عربی
 اسم مؤنث۔ تیز کرنے اور سچاننے کی
 قوت۔ جسے۔ سمجھ۔ فہم۔ بدہ۔ گیان کہنے
بازگشت اصطلاح۔ بقول بہار و دست
 و بحر عجم بفتح کاف فارسی مراد
 بازگرو کہ گذشت یعنی (ار دو) و مراد
 عموماً و (۲) اعادت بیماری از بدتر
 یا ہوازدگی خصوصاً (سیر الزور۔ لامع تخلص
 بازگشتی کن تو چون تیر موافی در جہان
 ہاگر بجائی میری از بہت گشتگی است
 حاجی محمد جان قدسی در قصہ گر بخین چہا

<p>بندیدہ گوید (۱) شنیدی بہ گزشتن از اصطلاح سیاق میں بازگشت اُس رقم کا کوہ و دشت ہے کہ بیمار را بد بود بازگشت نام ہے جو بہ خرج لکھی جانے کے بعد پھر واپس ہوا مؤلف عرض کند کہ حاصل بالمصدر جمع کیجئے۔ (۲) وکن میں بازگشت اُس بازگشتن است کہ معنی واپس آمدن می آید رسم کا نام ہے جو دو لٹا بعد نکاح و لکن و تحقیق ما (۳) در اصطلاح سیاق رقمی است کوٹے ہوئے اپنے گھر واپس ہوتا ہے (۵) پھر خرج شدہ کہ واپس گرفتہ باز در حساب جمع واپس ہوا۔ لونا۔ (ماضی مطلق) می کنند و (۴) باین ہند رسمی است در بازگشتن مصدر اصطلاحی بقول بحر عروسی کہ واما در عروس واپس بخانہ خود (۱) یعنی مراجعت کردن (صائب ۵) میرسد چنانکہ ماگفتہ ایم (۲) بموجب بیت جاکی نیروی کہ دل بد بگمان من ہا تا بازگشتن باین ہند و اما وی ہا کہ شب نہفتہ رود صبح تو بعد جانیر و وہا (النوری ۵) القصہ سفر از آید ہا چہ بازگشت عروسی کہ بازگشت بازگشت ہم آمد بخانہ زود ہا در باز کرد و ہا ہا خوش است ہا کہ یک بخرج و مضاعف بہبت از بس استوار ہا مؤلف عرض جمع باز آید ہا و (۵) ماضی مطلق است از کند کہ کلمہ باز در اینجا متعلق بہ معنی ہنتم مصدر بازگشتن (ار و و) (۱) بازگشت اوست۔ و تحقیق ما (۲) یعنی کنارہ کردن بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ و لہذا و این متعلق است با معنی چار و ہم کلمہ باز مراجعت۔ اعادت۔ (۲) بد پر پیڑی کی (النوری ۵) از خدمت فرخندہ تو باز و جب سے مرض رفع شدہ کا عمو کرنا (۳) ہا ہرگز کہ ز شریف توشان بر اثر آمد ہا و (۴)</p>	<p>بندیدہ گوید (۱) شنیدی بہ گزشتن از اصطلاح سیاق میں بازگشت اُس رقم کا کوہ و دشت ہے کہ بیمار را بد بود بازگشت نام ہے جو بہ خرج لکھی جانے کے بعد پھر واپس ہوا مؤلف عرض کند کہ حاصل بالمصدر جمع کیجئے۔ (۲) وکن میں بازگشت اُس بازگشتن است کہ معنی واپس آمدن می آید رسم کا نام ہے جو دو لٹا بعد نکاح و لکن و تحقیق ما (۳) در اصطلاح سیاق رقمی است کوٹے ہوئے اپنے گھر واپس ہوتا ہے (۵) پھر خرج شدہ کہ واپس گرفتہ باز در حساب جمع واپس ہوا۔ لونا۔ (ماضی مطلق) می کنند و (۴) باین ہند رسمی است در بازگشتن مصدر اصطلاحی بقول بحر عروسی کہ واما در عروس واپس بخانہ خود (۱) یعنی مراجعت کردن (صائب ۵) میرسد چنانکہ ماگفتہ ایم (۲) بموجب بیت جاکی نیروی کہ دل بد بگمان من ہا تا بازگشتن باین ہند و اما وی ہا کہ شب نہفتہ رود صبح تو بعد جانیر و وہا (النوری ۵) القصہ سفر از آید ہا چہ بازگشت عروسی کہ بازگشت بازگشت ہم آمد بخانہ زود ہا در باز کرد و ہا ہا خوش است ہا کہ یک بخرج و مضاعف بہبت از بس استوار ہا مؤلف عرض جمع باز آید ہا و (۵) ماضی مطلق است از کند کہ کلمہ باز در اینجا متعلق بہ معنی ہنتم مصدر بازگشتن (ار و و) (۱) بازگشت اوست۔ و تحقیق ما (۲) یعنی کنارہ کردن بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ و لہذا و این متعلق است با معنی چار و ہم کلمہ باز مراجعت۔ اعادت۔ (۲) بد پر پیڑی کی (النوری ۵) از خدمت فرخندہ تو باز و جب سے مرض رفع شدہ کا عمو کرنا (۳) ہا ہرگز کہ ز شریف توشان بر اثر آمد ہا و (۴)</p>
--	--

(۱۷۱۱) (۱۷۱۲)

(۱۷۱۱) (۱۷۱۲)

(۱۵۱۱)

بمعنی دیگر بار شدن و مکرر شدن متعلق	چیت پگفت انصاف است و بخشش
بامعنی ششم کلمہ باز (الوری ۵) پیش	عادت طغرل تکین پ (ولہ ۵) رائے
ازین عمری بیاد عشق او بر وادہ اسم پ باز	اعلاے آن و عالی این پ کز خرد نیست
گشتم عاشق دیدار او تدبیر چیت پ (ورد ۴)	باز گفتن نام پ (ولہ ۵) نہ پیغامش از
بمعنی کشا و کشا و کشا متعلق بعضی و ہم کلمہ باز	حال دل باز گویم پ کس از من نیاید کہ تا
و سندان از کلام منوچهری ہمد را بخاند کور	در نیاید پ (ب) بقول آصفی سخن گفته
شد (ار و و) (۱) واپس ہونا۔ (۲) کنا	را اعادہ کردن صاحب غیث گوید کہ
کرنا۔ باز آنا (۳) پھر ہونا۔ جیسے پھر عاشق	بیان کنندہ و صاحب بحر بذیل (باز گوئی)
ہونا (۴) کھلنا۔	نسبت این ہمزبان غیثات و صاحب انند
دالف) باز گفتن	مصدر اصطلاحی۔ فرماید کہ سخن گفته را باز گفتن بہار ذکر آ
ب) باز کو	صاحب آصفی ذکر کردہ و بہ تعریف این زحمت نبرودہ۔
دالف) کردہ از معنی ساکت مؤلف گوید	مؤلف عرض کند کہ محققین بالاجرائی
کہ (۱) دیگر بار گفتن و اعادہ سخن کردن	گویند کہ (۱) حاصل بالمصدر (الف)
متعلق بمعنی ششم کلمہ باز (ورد ۴) تصریح	(۲) امر حاضرش و (۳) اسم فاعل تریجا
کردن و کشا و کشا گفتن و جا دار و کہ دینجا	بہر دو معنی (الف) (صائب ۵) بخت
کلمہ باز را متعلق بعضی و ہمیش گیریم (انورجا)	شہبائے می خواران نزار و باز گو پ چون
(۵) باز گفتم عادت طغرل تکین در ملک	از مجلس می روی بیرون لب پیمانہ باش پ

<p>رشدی گوید کہ بازگونی لغتی است در باز بہ زائے تازی یعنی دیگرگونہ و برگشتہ و برگشتہ از باز یعنی دیگرگونہ یعنی روش لغتی برگشتہ روش۔ و خود خان آرزو فرماید کہ معنی تازی کردہ رشدی برائے بازگونی بہ زائے تازی است و این برائے بازگونی بہ زائے فارسی بکار نمی آید مگر آنکہ گوید کہ زائے تازی تبدیل یافتہ۔ تبدیل این دو حرف ویدہ نشد پس صحیح است کہ (بے ملاحظہ معنی ترکیبی این الفاظ) یعنی قلب و برگشتہ آمدہ و با سکون تبدیل بازگون است و نیز تبدیل آن نیز تبدیل آن و واژون محققش ازینجاست کہ لفظ واژون بہ رے مہلہ معنی مقلد لکنکہ بہ تبدیل رے مہلہ با ہم یکس قائل نمی شود و نیز بنظر نیامدہ و در جہانگیری واژونہ و واژونہ بمعنی نخس و شوم نیز</p>	<p>معنی مباد کہ در مصرع اول (مذار و بارگو) یعنی لائق گفتن نیست۔ و لائق اظہار و افتا باشد (شرط اظہار را ہامیہ) از رنگینی معانی چار سوے صفحہ بجدول بازگوئے (ار و و) (الف) (۱) پھر کہنا۔ مگر کہنا کہی ہوئی بات کا اعادہ (۲) ظاہر کرنا۔ صراحت کے ساتھ کہنا (ب) (۱) اعادہ قول۔ اظہار۔ مذکر۔ تصریح۔ مؤنث (۲) پھر کہ۔ ظاہر کر۔ صراحت کر (۳) اعادہ قول کرنے والا۔ پھر کہنے والا صراحت کرنے والا بازگون اصطلاح۔ بقول اندر بحوالہ فرنگ فرنگ لغت فارسی است یعنی واژگون۔ صاحب شمس ہم ذکر این کردہ۔ خان آرزو در (سراج) گوید کہ بازگون و بازگونہ۔ با سکون و با سکونہ۔ و واژگون و واژگونہ۔ و واژون بہرہفت لغت برائے فارسی مقلوب و سرنگون و بحوالہ</p>
--	--

آورده (انج) مؤلف عرض کند کہ فارسی حذف شد چنانکہ واژگون و واژون
 تبدیل زائے فارسی بازائے عربی بابا ^{عکس} مخفی سبب کہ قواعد تبدیل حروف بیان
 آن دیدہ ایم و مقتضین فارسی اعتراف کرده مقتضین فارسی یعنی بر لغات فارسی
 این کرده اند چنانکہ آزیرو و آزیریس علی و دریافت حقیقت ماخذ است چون
 نیست کہ بازگون را اصل گیریم و واژگون ^{نظائر تبدیل حروف بدست آید و دیگر چه با}
 را (کہ می آید) مبدلش و واژون بدون ^{بای حال بازگون معنی مقلوب و سرگون}
 کاف فارسی مختلف آن و بازگونہ و واژگونہ ^{و بالعکس متحقق است (مدرالدین چاچی}
 زیادت ہائے نسبت یا زائد فرید علیہش ^{(بازگونست جملہ کار جهان ہا تا بخدی}
 و باسگون و باسگونہ مبدل بازگون ^{کہ ماورائے حد است ہا (اردو)}
 بازگونہ کہ تبدیل زائے ہوز بہ سین مہملہ ^{واژون بقول آصفیہ فارسی۔ او نہ}
 ہم آمدہ یا بالعکس آن ہم چنانکہ ایاز و ایاز ^{سنگون۔ برگشتہ۔ نامبارک۔ مخوس۔}
 و ہرمز و ہرس و سمار و غ و زمار و غ ^{اٹا۔ معکوس۔ بالعکس۔ بقول آصفیہ۔}
 و آنچه و آرون و وارونہ کہ ہرے ^{اٹا۔ برخلاف۔ برعکس۔}
 مہملہ ہہمین معنی می آید مبدل و مختلف باز ^{گون} ^{اصطلاح۔ صاحب سروری}
 و بازگونہ کہ موجدہ بدل شد بہ واو چنانکہ ^{این را مرادف (باشگونہ بہ شین معجمہ)}
 آب و آووزائے ہوز بدل شد بہ رے ^{گفتہ و بقول ناصر مرادف واژگونہ}
 مہملہ چنانکہ انیزان و انیران و کاف ^{و باشگونہ۔ خان آرزو در سراج بدلی}

<p>بازگون ذکر این کرده و ما حقیقت باخذ چاچی سے) از یکی بازگونہ کیش ہما تک با این را ہمدرا بخا عرض کرده ایم۔ صاحب گل درین پنجہ است و نیم صداست و سفرنگ بشرح (مانہ شت ساسان چپ نہادند عقد نہہ صدر ایا راست سخت) گوید کہ بمعنی خلاف و عکس است گیش نہہ صد و نو دست ہا (ارو و) چنانکہ (فقہ) پس ہر گاہ یکی آہنگ پر توہ بالعکس۔ و یکو بازگون۔ کند و دیگرے خواست بازگونہ آن۔ باز گویہ اصطلاح۔ بہار ذکر این کرد اگر کام ہر دو شود گرد آمدن دو و شمیر از معنی ساکت۔ صاحب اند خوب است۔ صاحب سفرنگ شرح کند تحقیق کردہ کہ بمعنی ظہوری گفتمہ مقصود کہ ہر گاہ ازین دو خدا یکی قصد کند چیزی خبرین نباشد کہ بمعنی کہ ظہوری استعمال را و خداے دیگر ارادہ خلاف آن کند این کردہ است (ظہوری سے) زانتما یعنی یکی وجود چیزی خواهد و دیگری عدم کلام تو گوش گوہر حسین ہا باز گویہ نام آن پس اگر ارادہ ہر دو ظاہر شود و اجابا تو منطق شکر خانہ مولف عرض کند کہ تقیضین یعنی فراتہی وجود با عدم لازم باز گوی کہ می آید حاصل بالمصدر یا از آید و این خود محال است (انتہی)۔ است یعنی اعادہ سخن پس بخیاں ما مولف عرض کند کہ ما حقیقت ما خذ این ہمین لفظ باز گوی درین شعر ظہوری است را بز بازگون عرض کردہ ایم و این مزید کہ تصحیف کاتب گوی را گویہ کرد و اللہ است زیادت ہائے ہوز (بدرالدین اگر استعمال این متحقق شود تو انیم عرض کرد</p>	<p>بازگون ذکر این کرده و ما حقیقت باخذ چاچی سے) از یکی بازگونہ کیش ہما تک با این را ہمدرا بخا عرض کرده ایم۔ صاحب گل درین پنجہ است و نیم صداست و سفرنگ بشرح (مانہ شت ساسان چپ نہادند عقد نہہ صدر ایا راست سخت) گوید کہ بمعنی خلاف و عکس است گیش نہہ صد و نو دست ہا (ارو و) چنانکہ (فقہ) پس ہر گاہ یکی آہنگ پر توہ بالعکس۔ و یکو بازگون۔ کند و دیگرے خواست بازگونہ آن۔ باز گویہ اصطلاح۔ بہار ذکر این کرد اگر کام ہر دو شود گرد آمدن دو و شمیر از معنی ساکت۔ صاحب اند خوب است۔ صاحب سفرنگ شرح کند تحقیق کردہ کہ بمعنی ظہوری گفتمہ مقصود کہ ہر گاہ ازین دو خدا یکی قصد کند چیزی خبرین نباشد کہ بمعنی کہ ظہوری استعمال را و خداے دیگر ارادہ خلاف آن کند این کردہ است (ظہوری سے) زانتما یعنی یکی وجود چیزی خواهد و دیگری عدم کلام تو گوش گوہر حسین ہا باز گویہ نام آن پس اگر ارادہ ہر دو ظاہر شود و اجابا تو منطق شکر خانہ مولف عرض کند کہ تقیضین یعنی فراتہی وجود با عدم لازم باز گوی کہ می آید حاصل بالمصدر یا از آید و این خود محال است (انتہی)۔ است یعنی اعادہ سخن پس بخیاں ما مولف عرض کند کہ ما حقیقت ما خذ این ہمین لفظ باز گوی درین شعر ظہوری است را بز بازگون عرض کردہ ایم و این مزید کہ تصحیف کاتب گوی را گویہ کرد و اللہ است زیادت ہائے ہوز (بدرالدین اگر استعمال این متحقق شود تو انیم عرض کرد</p>
--	--

امر حاضر است از (باز گرفتن) کہ بہ معنی یعنی معترض اسم فاعل ترکیبی باشد لغت
 واپس گرفتن است و (۱) اسم فاعل ترکیبی ترند و پارند است و بس (ار و و) (الف)
 است یعنی کسی کہ حالات گذشتہ را باز (۱) سوخج - بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر
 بقلم آرد و سوخج باشد حیف است کہند - تاریخ لکھنؤ والا - وقایع نویس - صاحب
 استعمال پیش نشد و لیکن قول صاحب جامع تاریخ - تاریخ نگار - اہل سیر - (۲) اعتراض
 کہ از اہل زبانست و در خور اعتبار باشد - بقول امیر عربی - مذکر - نکتہ چینی (ناصر
 آنچه خان آرزو این را برائے مہلہ گرفتہ سے) ہونی کلام کی اصلاح نکتہ چینی سے
 خیال محض است و ویلی نڈار و و بر ہند پڑا سلوک کیا جس نے اعتراض کیا پڑا
 توجہ نہی نگار و و از تحقیق فارسی زبان معترض بقول آصفیہ - عربی - اسم مذکر -
 کسی با اونیت و از معنی دوم بیان کردہ اعتراض کرنے والا - گرفت کرنے والا -
 صاحب ناصری (اعتراض) را پسند کنیم **بازمان** اصطلاح - بقول برہان و
 کہ موافق قیاس است و تصدیق این جامع و بحر و ناصری بروزن آسمان (۱)
 معنی از بیان صاحب سفرنگ ہم می شود بمعنی توقف و (۲) امر پند معنی ہم یعنی موافق
 کہ جو الہ و ساتیر ذکرش کردہ پس حاصل با **بازمان** اصطلاح - صاحب سفرنگ جو
 است و کنایہ باشد از ایراد و اعتراض **قرۃ شصت و شتم** و ساتیر فرماید کہ با
 و کلمہ باز و ریجا بمعنی پانزدہم اوست مؤحدہ بالف و زائے معجم و میم بالف و
 و (ب) یعنی ایراد و اعتراض وارندہ **نون** یعنی (۳) وابستہ و متعلق (چنانکہ

<p>(مصدر اصطلاحی) باز ماندن (الف)</p>	<p>رقعہ وساتیر) چه روان کردن نام بر گوهر</p>
<p>باز ماندہ (ب) صاحب آصفی</p>	<p>یا بگزارش کفینی نمیتی است اورا نام گوهر</p>
<p>باز ماندن (الف) کرده از معنی ساکت مؤلف</p>	<p>گویند مانند پاک یا بگزارش کفینی است</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>ہستانی کہ دریافت او برد یافت جرش</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>بازمان نیست اورا نام فروزہ خوانند</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>چون زندہ یا بگزارش کفینی است ہستانی</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>کہ دریافت او بازبان بدر یافت جزاوست</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>آنرا نام کردار خوانند چنانکہ آفرینندہ</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول حال بہ</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>مصدر (باز ماندن) و بمعنی دوم امر</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>حاضر مصدر مذکور کہ می آید و بمعنی سوم</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>اسم جامد ژند و پائرند یعنی فارسی قدیم است</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>دارد (۱) توقف - بقول آصفیہ - کلمہ باز متعلق بمعنی چار و ہم اوست</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>عربی - اسم مذکر - دیر - وقفہ - ڈھیل</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>صبر - تامل - تحمل - تاخیر - (۲) شہر توقف اطوار خویش با ہر کراہیگانہ یا ہم آشنائی</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>کر (۳) وابستہ - بقول آصفیہ - فارسی - کم کفتم (۴) شد خزان و بلبل</p>
<p>باز ماندن و کلمہ باز</p>	<p>بند ہوا - پیوستہ - متعلق - از قول پریشان باز ماندن و من ہمان</p>

(۲۱۵۱)

(۲۱۵۲)

(۲۵۱۲)

دیوانہ مرغ بے محل گویم ہنوز ہا و (۳) ہا ز و محروم ہم (النوری سے) ولیکن از بدین	ماندن زبان و وہاں یعنی کشادہ ماندش ملک ریگ نیست چنان ہا کہ خدمت تو کند
و کلمہ باز و ریجا متعلق بہ معنی وہم اوست جان باز ماندہ کجاست ہا و این متعلق بہ معنی	(ظہوری سے) چون گل سو فار و رخویش سوم (الف) (ار و و) (الف) (۱) باقی
زیانم باز ماند ہا تا خذنگت غنچہ دل را رہنا بچنا۔ (۲) عاجز آنا (۳) ناکام رہنا	بہ پیکان برگرفت ہا (النوری سے) باوام محروم رہنا محترز رہنا۔ باز رہنا۔ (۴)
وار چشم سو و تو آژدہ ہا و ز نالہ باز ماندہ کہلار بچانا (ب) (۱) بچا ہوا (۲) جدا محروم	و ہاں بچو پستہ با و ہا و (ب) اسم مفعول الف بازن اصطلاح بقول انڈس جوارہ و فرنگ
بقول بہار (۱) واپس ماندہ از طعام و طعمہ فرنگ مراد ف بازن و پاژن بہ باسے فار	و خزان۔ مؤلف عرض کند کہ چرا گلویم کہ و زاسے فارسی (۱) بمعنی دیوٹ یعنی کسی کہ
باقی ماندہ و پس ماندہ باشد و این معنی بہتر از ن خود را بدگیران و ہا و (۲) بے حمیت	از واپس ماندہ۔ صاحب سفرنگ بشرح و بے عزت مؤلف عرض کند کہ فارسیان
(فقہ صد و ہفتدہم دساتیر) ہم ذکر این کہ این را قلیتبان و کس کش و زن جلب و	و بہمن معنی آوردہ پس این متعلق باشد بمعنی قربان و تیر آورد و عبری دیوٹ و بہ ترکی
اقل (الف) (سبز کاشی سے) افتاد و فرساق گویند مؤلف عرض کند کہ معنی اول	چو از نظر او اجل رہود کہ بز باز ماندہ بہ حقیقی است و معنی دوم مجاز آن و وجہ
عتیا و میرسد ہا و بہ تحقیق ما (۲) جدا افتادہ بازن عزیزین نباشد کہ کسے کہ زن خود بدید	

سپر و خود ہم با او باشد کلرہ با بمعنی معیت گوید کہ ما تصبیفہ این بر معنی اول و دوم
 است و بس حیف است کہ سداستعمال پیش و پنجم و ششم (بار نامہ) کردہ ایم کہ ہر
 شد تحقیقین فارسی زبان بر زبان نڈارند ہرگز کہوم گذشت و سیما بر معنی پنجم پیش بیان
 و معاصرین عجم ساکت پازن و پازن اگر ما خدیم بخیاں ما (بار نامہ) ہرگز ہرگز
 بدین معنی تحقق شود جزین نیست کہ سبذل متبدل (با جناہ) باشد کہ باج بقول
 پازن باشد کہ موحدہ بہ باسے فارسی وزاسے صاحب کثر بمعنی امیری است و نامہ امیری
 ہرگز ہرگز فارسی بدل شود چنانکہ تب و تب کنایہ باشد از لقب نیک و تفاخر و جاوید
 و آزیرو آزیرو (ارو) (ا) و یوٹ کہ (بار نامہ) رامبتدل پاجنامہ گیریم کہ
 عربی۔ اسم مذکر۔ قلبان۔ بھر و اقرسا بہ باوجیم فارسی بمعنی لقب می آید باسے
 وہ شخص جوانی عورت کے افعال قبیحہ فارسی عبری بدل شود چنانکہ اسپ و اسپ
 واقف ہو کر چشم پوشی اور اغماض کرے و وجیم عربی و فارسی را بہ زاسے ہرگز بدل
 آدمی جوانی اہل پر حیا کرے۔ (۲) بی حمتی کنند چنانکہ سوج و سوز و پچنگ و پزنگ
 بی غیرت۔ بی شرم۔
 بار نامہ اصطلاح۔ بقول شمس لقب (ارو) و کیو بار نامہ کے پہلے اور دو
 نیک کہ باوے تفاخر کنند و نیز تفاخر کرنا اور پانچویں اور چھٹے معنی۔
 و منت نہادن۔ صاحبان اندو غیاث باز شرح اصطلاح۔ بقول شمس باسے
 پر اسباب و بکل و منت و تفاخر قانع ہو۔ آزی و وجیم فارسی رسنے دو تاکہ بیاد و نیز

وچگان و دختران و ران نشینند و می چنند
 و بازی کنند و گیر کے از تحقیقین فارسی
 ذکر این نکر و مؤلف عرض کند کہ (بازوچ)
 بنون چهارم و تختانی پنجم بہ معنی می آید
 و ہمیں معنی بر معنی سوم (بازوچ) ہم گشت
 کہ بہ بے فارسی چهارم و تختانی پنجم و جیم فارسی
 بجایش مذکور شد۔ پس اگر سداستعمال بازی
 بدست آید تو انیم عرض کرد کہ مخفف (بازوچ) بازی
 است کہ تختانی پنجم حذف شد و الاخرین کنایہ از سرکاری و حیالی و صاحب بجز
 نباشد کہ تصحیف کاتبین شمس گیریم بکلمہ باختن ذکر این کرده مؤلف عرض کند کہ
 تحقیق معنی و ماخذ این بر بازوچ گذشت
 (ارو) دیکھو بازوچ کے تیسرے معنی۔
 بازی و نشتن | مصدر اصطلاحی بقول
 بہار یعنی فرق نکردن میان دو چیز صاف
 اتند و آصفی نقل نثارش۔ صاحب بحر می آید (ارو) سرکاری بقول آصفیہ
 فرق نکردن۔ قانع (بہرامی) خرمنخ اسم مؤنث۔ فریب۔ و غا بازی۔ عیاری۔
 و تیرہ آب ندیم و ران زمین ہا تھا کہ بیچ دہوکے بازی۔ چالاکی۔

<p>مازندرہ اصطلاح - صاحب اندکجوالہ (۲) باز نمودن ذکر (۱) کردہ فرماید کہ</p>	<p>مازندرہ اصطلاح - صاحب اندکجوالہ (۲) باز نمودن ذکر (۱) کردہ فرماید کہ</p>
<p>فرنگ فرنگ گوید کہ کبیر زائے عجم (۱) یعنی</p>	<p>بمعنی تفصیل و تشریح است و از فقرہ</p>
<p>بازی کنندہ و (۲) نوعی از کبوتر دیگر کے</p>	<p>از چہل و سوم و ساتیرسندش آوردہ ہے</p>
<p>محققین فارسی زبان ذکر این نکر و معاصرین</p>	<p>مراہیزدان بدان آگاہ ساختہ و در باز نمود</p>
<p>عجم این را بصفت کبوتر سے تسلیم کنند کہ در آن سخن ز می من فر و فرستادے ہو لطف</p>	<p>عجم این را بصفت کبوتر سے تسلیم کنند کہ در آن سخن ز می من فر و فرستادے ہو لطف</p>
<p>عالم پر و از بازی کنند یعنی دور زند و این عرض کنند کہ حاصل بالمصدر (۲) باشد</p>	<p>عالم پر و از بازی کنند یعنی دور زند و این عرض کنند کہ حاصل بالمصدر (۲) باشد</p>
<p>قسم کبوتر را اہل ہند گرہ باز گویند مجروح (باز نمود) یعنی اوشاہم و (۲) یعنی ظاہر کردن و تفصیل</p>	<p>قسم کبوتر را اہل ہند گرہ باز گویند مجروح (باز نمود) یعنی اوشاہم و (۲) یعنی ظاہر کردن و تفصیل</p>
<p>بمعنی دوم نہ شنیدیم بالجلد یعنی اول ہم فاعل و تشریح نمودن و اوشا کردن است مخفی ہوا</p>	<p>بمعنی دوم نہ شنیدیم بالجلد یعنی اول ہم فاعل و تشریح نمودن و اوشا کردن است مخفی ہوا</p>
<p>بازیدن است کہ می آید و معنی دوم شرط کہ کلمہ باز در اینجا متعلق بمعنی دہم اوست</p>	<p>بازیدن است کہ می آید و معنی دوم شرط کہ کلمہ باز در اینجا متعلق بمعنی دہم اوست</p>
<p>وجود سند مجاز آن (ار و و) (۱) بازی (انوری سے) زیدار رفردل و سہ ہوا</p>	<p>وجود سند مجاز آن (ار و و) (۱) بازی (انوری سے) زیدار رفردل و سہ ہوا</p>
<p>کرنے والا - (۲) گرہ باز - بقول آصفیہ - دل خویش و پیش تو باز نمایم بطریق اعجاز</p>	<p>کرنے والا - (۲) گرہ باز - بقول آصفیہ - دل خویش و پیش تو باز نمایم بطریق اعجاز</p>
<p>وہ کبوتر جو بکند پر چڑھ کر کلا باز یاں کھائے</p>	<p>وہ کبوتر جو بکند پر چڑھ کر کلا باز یاں کھائے</p>
<p>(معروف سے) گوگرہ باز میں کبوتر اشک</p>	<p>(معروف سے) گوگرہ باز میں کبوتر اشک</p>
<p>پو پرائخون کی آڑ ان کچھ بھی نہیں بلاذوق</p>	<p>پو پرائخون کی آڑ ان کچھ بھی نہیں بلاذوق</p>
<p>(۵) کھائیں کبوتر ان گرہ باز کی طرح</p>	<p>(۵) کھائیں کبوتر ان گرہ باز کی طرح</p>
<p>سینہ سے آن کر سر و دوش ہوا گرہ</p>	<p>سینہ سے آن کر سر و دوش ہوا گرہ</p>
<p>(۱) باز نمود اصطلاح - صاحب سفر</p>	<p>باز بہ نیام شدن است بحث این بر معنی</p>
<p>بہند ہم کلمہ باز گذشت و سند این از حکیم</p>	<p>بہند ہم کلمہ باز گذشت و سند این از حکیم</p>

ہمدرا بخاند کور (ار و و) میان میں الیہونا
 بائیں بیچ اصطلاح - صاحبان برہان
 جامع این را بہ نون چہارم و تختانی پنجم و
 جیم فارسی در آخر یعنی ریمانی نوشتہ اند
 کہ در ایام عید و جشن از جانی آویزند و
 زمان و دختران بران نشستہ در ہوا آیند
 و روند صاحب ہانگیری بذر این معنی -
 فرماید کہ این را اورک و کاز و ہلو و ہلو کہ
 نیز گویند و از کلام شمس فخری استناد کنند
 کہ بر آتہ بیچ گذشت و در مصرع دوش
 بائیں بیچ را کہ بہ بائے فارسی چہارم گذشت (ار و و)
 این معنی بکار نمی خورند بلکہ متعلق است بہ
 معنی چہارم بائیں بیچ بہر دو صورت برآ
 ما صراحت معنی و ماخذ این بر آتہ بیچ کہ
 جس پر اس کا تفصیلی بیان ہے۔

باز و بقول صاحب صنیدہ برہان (۱) از دوش نامرق دست و عبری بال گویند
 و (۲) ہر یک از دو چوب و طرف دروازہ خانہ صاحب رشیدی بذر معنی اول
 و بترک معنی دوم گوید کہ (۳) مجاز آشنخ درخت را گویند و (۴) عصا و چوب دست
 کہ گویا بازوی آدمی است خان آرزو در سراج بذر معنی اول نسبت سوم و چہارم
 فرماید کہ مجاز معنی اول باشد و ظاہر آتہ و بازہ ہر دو یکی است کہ واو و ہا
 برائے نسبت می آید بہا بذر معنی اول و دوم گوید کہ بازوان جمع این و توانا و شورت
 از صفات اوست (شیخ شیراز ۱۵) بازوان توانا و قوت سردست و خطاست

پنجہ مسکین ناتوان شکست ۶ وارثہ تبرک کل معانی بالادہ (بمعنی قوت و استعداد آوردن)
 (شعانی ۵) اسے دل باین قرار من لاف عاشقی ۶ بازومی یک نگاہ نذار و کسب تو
 ۶ (ظہوری ۵) بازومی زری ضرور دارم ۶ شاید کہ بان کرد آید ۶ صاحب
 سخندان گوید کہ در سنکرت بازو را بمعنی اول باہو گویند و در فارسی زبان ہم
 باہو یہ معنی آمدہ مؤلف عرض کند کہ شک نیست کہ باہو بقول برہان بمعنی
 بازومی آید و بقول ساطع باہ بر وزن آہ بزبان سنکرت (مؤنث) بازو و جا
 دارد کہ در فارسی زبان باہو را تبدیل بازو گیریم کہ زائے ہوز بہ ہائے ہوز
 بدل شود چنانکہ کوز پشت و کوه پشت و براز و براہ و عجیبی نیست کہ فارسیان
 باہو را از زبان سنکرت گرفته باشند ولیکن یہ تحقیق ما بازو اصل است و مرکب
 از باز بمعنی ہند ہمیش کہ طرف و جانب باشد و آونبت در آخرش مرکب کردند
 کہ معنی نقلی این منسوب بطرف و جانب انسان باشد و کنایہ از عند پس معنی دوم مجاز
 این کہ ہر یک پارہ دراز و پارہ اش یک طرف دُر باشد کہ در عربی مصلح ہم
 دارد و بفارسی تختہ در ہم و چین معنی سوم ہم مجاز معنی اول کہ ہر شاخ ہم یک
 طرف درخت می باشد و ہم برین قیاس است معنی سوم کہ عصا را فارسیان بازو
 گفتند کہ در یک دست معین صاحب عصا است و معنی پنجم ہم بر سبیل مجاز تو
 گرفت کہ از طرف منظوف مراد گرفتند یعنی قوت و استعداد را ہم بازو گفتند و
 این ہمہ معانی در مطحات می آید (ارزو) (۱) بازو بقول آصفیہ فارسی

اسم مذکر۔ ڈنڈہ۔ پہنچا۔ کہنی سے شانہ تک کا حصہ۔ عھند (۲) پٹ۔ بقول آصفیہ۔ اسم
مذکر۔ کوڑا۔ تختہ در۔ (۳) شاخ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ ٹہنی۔ ڈال۔ ڈالی۔ (۴)
عصا۔ بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ لاشی۔ چوب دستی۔ (ایسرے) زور بازو
جو ان ہے آسراہر پیر کا پڑکھ لودست کان میں بھی عصا ہے تیر کا پ (۵) قوت۔
بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مؤنث۔ ہل۔ طاقت۔ زور۔ سکت۔

<p>بازو و باز کردن مصدر اصطلاحی۔ جو محبت اور خصومت دونوں سے متعلق ہے</p>	<p>بقول بہار و بحر یعنی بازو بلند کردن و</p>
<p>دست پازیدن برای زدن یا گرفتن</p>	<p>دست پازیدن برای زدن یا گرفتن</p>
<p>چیزی (میر خسرو) دو شکر روی</p>	<p>بجو آصفی و انتدہر و مرادف بازو و باز کردن</p>
<p>در روساز کردن و بکوشش بازوی</p>	<p>است کہ گذشت (نظامی) چو گفت این</p>
<p>کین باز کردن و مؤلف عرض کند کہ</p>	<p>سخن در رکاب ایسا و پورا و بازو</p>
<p>معنی این مطلق کشا و ن بازوست محبت</p>	<p>عنان بر کشا و پورا کہ بازو و فراختی</p>
<p>باشد یا بخصوص و ہر یک معنی ازین</p>	<p>پڑسہرہ و پایش انداختی پورا مؤلف</p>
<p>پیدامی شود باضافت چنانکہ بازوی</p>	<p>عرض کند کہ معنی مطلق دست بلند کردن</p>
<p>در سند بالا گذشت۔ معنی سبب و کہ باز</p>	<p>است (اردو) ہاتھ اٹھانا بقول آصفیہ</p>
<p>درینجا یعنی دہم اوست یعنی کشادہ۔</p>	<p>وار کرنا۔ حریہ کرنا۔ جلا کرنا۔ مارنے کو تیار</p>
<p>(اردو) پٹ جانا اس کا حقیقی ترجمہ ہونا (ظفر) یار و اجل کا منہہ ہے کیا</p>	<p>یار و اجل کا منہہ ہے کیا</p>

(۱۵۱۵)

<p>بہ ازان است کہ وزوی کنند و سپاوش آن دست بریدہ شود ارون و کن</p>	<p>جھپ جو ہاتھ اٹھا سکے ہوتی ہمارے قتل کو تیج علم اسی کی ہے پڑ</p>
<p>مین کہتے ہیں "مرنے سے مارنا بھلائے اس کا مقصد یہ ہے کہ قبل از آنکہ تم پروا ہو</p>	<p>بازو بر پشت بستن اصطلاحی تغزیریت کہ ہر دو دست را بر پشت</p>
<p>اور بجا طعنی دوم "چوری سے ڈاکہ بھلائے</p>	<p>می بندند (ظہوری سے) بر پشت بستہ کیے بازوی صبر و طاقت و زلف تو ذوق</p>
<p>اصطلاحی بازو بستن</p>	<p>دار و برگوشمال مردم پو (اردو) دیکھو (الف) بازو بستن بازو بستن۔</p>
<p>موتلف عرفی کنند گرفتار گردن و دستہا برکتف یا</p>	<p>بازو بریدن بہ مثل صاحبان قہر از دست پڑانیدن و امثال فارسی و</p>
<p>است (سلمان ساوجی سے) بازی او گاہ رزم بازوی رشم بست</p>	<p>این کردہ اند و از معنی و محل استعمال موتلف گوید کہ (۱) مقصود ازین مثل</p>
<p>اور زور پنچہ و پچہ اور زور پنچہ و پچہ و در بقول وارثہ (۱) مصالح مرخص</p>	<p>کہ ازان پیش کہ دست تو بریدہ شود باید وست مقابل برید یعنی قبل از آنکہ دشمن</p>
<p>تسبیح و دوال و امثال آن برائے شمشیر (ظفر سے) تسبیح شبنم کہ بی</p>	<p>بر توجملہ کند شمشیر زن و کار او تمام کن (۲) بعض معاصرین عجم برینند کہ ازین شکل</p>
<p>بود تا سحر ہرہ مند</p>	<p>مقصود اینست کہ بزور شمشیر چیزی حاصل بازو بستن ہرگز دوش بود تا سحر ہرہ مند</p>

<p>و فرماید که در محاوره بند و باز گویند موعده عرض کند که این بوا و عطف مقلوب بند و باز است یعنی چیزی که ذریعه بند و کشاویگی است و کنایه از مصالح هر چیز چنانکه وارسته و گرش کرده و متعلق به معنی و هم کلمه باز باشد و (۲۱) اسم مفعول ترکیبی مرکب از باز و و اسم مذکر پنج بند - ایک زمانه زیور جو باز و بند که امر حاضر است از مصدر بستن یعنی پر باند بسته بین -</p>	<p>تقول آصفیه - مجرم کی شندیان کسناه دست ببرکتف بستن کا ترجمه دو نون شانون کو جانب پشت ملا کر جکر یا پکڑنا - گرفتار کرنا کسنا بھی کہتے ہیں (ب) (۱) ساز و سامان باز و بند - بقول آصفیه - فارسی اسم مذکر پنج بند - ایک زمانه زیور جو باز و از مصدر بستن یعنی پر باند بسته بین -</p>
<p>چیزے کہ پر باز و بسته شود و نام زیور می صاحب اند سجرا کہ فرنگ و رنگ ذکر این از دست پریدن کرده و تا در تالیف خود (تاریخ النوائط) است که بر (باز و پریدن به از دست پریدن هم تعریف این بیان کرده ایم زیور است گذشت فرق همین است که (پریدن بوجله که غریبا از نقره و امرایه طلا و مرصع سازند را (پریدن) بایع فارسی نوشت و (پریدن مرکب از چند پارہ ہائے تعویذ نامہ را ہر را کہ موعده بود بہ ہائے فارسی (پریدن) نقل رشتہ کشند و بر ہر دو باز و میان کتف و کرو (ار و و) و کیو باز و پریدن بہ از دست آرنج بہ بندند (باز و اند) در ترکیبی جو پریدن -</p>	<p>مشل - صاحب حسن ذکر این کرده - همان است کہ بر (باز و پریدن بہ از دست پریدن گذشت فرق همین است کہ (پریدن بوجله بایع فارسی نوشت و (پریدن بہ ہائے فارسی (پریدن) نقل و کیو باز و پریدن بہ از دست جو پریدن -</p>
<p>در جو (ب) بستہ بخود بجای باز و بند خیر بای مجید شوشری - (ار و و) (الف) مشکین بای مصدر اصطلاحی بہا ذکر این کرده از معنی ساکت و صاحب اند</p>	<p>باز و خوردن (الف) مشکین بای ذکر این کرده از معنی ساکت و صاحب اند</p>

<p>نقل بخارش صاحب آصفی فرماید کہ (۱) ظلم آجیے تیغ ہونا۔ وہنگا کھانا بقول آصفیہ۔</p>	<p>بازو زون است و آن بازو کو قفن باشد کہ صدرہ اٹھانا نقصان اٹھانا۔</p>
<p>پہلوانان در وقت کشتی کنند مؤلف عز بازو و او ن مصدر اصطلاحی بقول</p>	<p>کند کہ تحت ضرب کسی آمدن شدتاً تیغ کسی شد</p>
<p>باشد صاحب آصفی از چین یک سند ظہوری یاری کردن و بقول برہان و بحر یاری کردن</p>	<p>معنی اول را پیدا کرده و استناد معنی (۲) یا</p>
<p>معدی اول را پیدا کرده و استناد معنی (۲) یا</p>	<p>کرده ماہم از چین است (ظہوری ۵)</p>
<p>استعمال پیش نہ شد و بازو در اینجا بمعنی پنجم</p>	<p>ظہوری و آشتی منظور آخر راحت خود را</p>
<p>اوست (ارو) مدو کرنا۔ مدو دنیا۔</p>	<p>زوی بر تیغ او خود را خوردی حیف بازوئی</p>
<p>بازو و داشتن اصطلاحی بمعنی</p>	<p>طاعت و قوت داشتن مؤلف گوید کہ</p>
<p>طاعت و قوت داشتن مؤلف گوید کہ</p>	<p>بہ خیال ملکوت و تحقیقین بالا بہتر از صراحت</p>
<p>متعلق است بمعنی پنجم بازو کہ بجایش گذشت</p>	<p>صاحب آصفی و تصنیف معنی بیان کرده اش</p>
<p>بہ خیال ما بدست ناظرین است و بس منجی بی</p>	<p>و نہ استعمال این ہم ہمد را بخاند کورد (ارو)</p>
<p>کہ در بعض نسخ دیوان ظہوری مصرع ثانی بر قوت رکنا۔ قوتند ہونا۔ زور دار ہونا۔</p>	<p>خلاف این نقل شدہ یعنی (ع) زوی بر تیغ (الف) بازو و دراز</p>
<p>خلاف این نقل شدہ یعنی (ع) زوی بر تیغ (الف) بازو و دراز</p>	<p>رو خود را خوردی حیف ابروئی ہا نوشتہ (ب) بازو و دراز شد</p>
<p>اصطلاح (الف) بقول جہانگیری</p>	<p>خدای دانند کہ مقصود ظہوری چہ بود (ارو)</p>
<p>بقول جہانگیری</p>	<p>(۱) خم ٹھوکن کا مقابل (۲) کسی کے زمین آن را دست دراز ہم گویند صاحب بر</p>

<p>گوید که (۱) مردم دراز دست و (۲) کتایب شدن (حکیم نزاری الفاسه) بنفایت گردید لطیف از غالب و ستولی شدن و دراز باز و دراز است؛ از آن چیز است دستی و بقول رشیدی و بگردست و دراز و درینجا بقوله (ریشه خسر و الفاسه) تیغ ناز غالب بهار بهر دو معنی را کنایه گوید صاحب بهمن باز و دراز؛ با نوبتیت سخن نوبت نواز ناصری بر مردم دراز دست غالب است (نظامی ب س) و گربار گفتا بمن گوی قانع و فرماید که (۳) لقب بهمن اسفندیار از پاکه بازوی بهمن چرا شد و دراز بود. صاحب اند ذکر (ب) کرده گوید (ارار و و) (الف) (۱) و ه شخص حسن که عالم است دراز شدن است مؤلف سخن با تکه لسنه چون (۲) قوی. غالب (۳) کنند که (الف) اسم فاعل ترکیبی است و معنی باز و دراز. لقب به بهمن اسفندیار کا اول حقیقی است که بازوی بعض دراز باشد (ب) قوی هونا. غالب هونا. و گویند که این علامت اقبالندی و توانائی با زور اصطلاح. بقول جهانگیری و اوست و معنی دوم کنایه که شخص زور دار ناصر و برهان و رشیدی و سراج و و غالب رامی از آبا و دراز گویند و معنی جامع بر وزن کافور نام جادوئی است بیان کرده برهان غلط است و نتیجه کلمه توپ از توران که جادوئی کرده لشکر ایران را او بر قواعد فارسی بان و آنچه بهار بهر دو معنی را شکست داد و آخر از دست رها من گوید کنایه گوید صحیح نباشد معنی اول حقیقی است کشته شد (فروسی س) بیامی مونیان پرده و معنی دوم مجاز و کنایه و (ب) یعنی قوی به رها من نبود انگشت کوه پاکه باز و دراز</p>	<p>گوید که (۱) مردم دراز دست و (۲) کتایب شدن (حکیم نزاری الفاسه) بنفایت گردید لطیف از غالب و ستولی شدن و دراز باز و دراز است؛ از آن چیز است دستی و بقول رشیدی و بگردست و دراز و درینجا بقوله (ریشه خسر و الفاسه) تیغ ناز غالب بهار بهر دو معنی را کنایه گوید صاحب بهمن باز و دراز؛ با نوبتیت سخن نوبت نواز ناصری بر مردم دراز دست غالب است (نظامی ب س) و گربار گفتا بمن گوی قانع و فرماید که (۳) لقب بهمن اسفندیار از پاکه بازوی بهمن چرا شد و دراز بود. صاحب اند ذکر (ب) کرده گوید (ارار و و) (الف) (۱) و ه شخص حسن که عالم است دراز شدن است مؤلف سخن با تکه لسنه چون (۲) قوی. غالب (۳) کنند که (الف) اسم فاعل ترکیبی است و معنی باز و دراز. لقب به بهمن اسفندیار کا اول حقیقی است که بازوی بعض دراز باشد (ب) قوی هونا. غالب هونا. و گویند که این علامت اقبالندی و توانائی با زور اصطلاح. بقول جهانگیری و اوست و معنی دوم کنایه که شخص زور دار ناصر و برهان و رشیدی و سراج و و غالب رامی از آبا و دراز گویند و معنی جامع بر وزن کافور نام جادوئی است بیان کرده برهان غلط است و نتیجه کلمه توپ از توران که جادوئی کرده لشکر ایران را او بر قواعد فارسی بان و آنچه بهار بهر دو معنی را شکست داد و آخر از دست رها من گوید کنایه گوید صحیح نباشد معنی اول حقیقی است کشته شد (فروسی س) بیامی مونیان پرده و معنی دوم مجاز و کنایه و (ب) یعنی قوی به رها من نبود انگشت کوه پاکه باز و دراز</p>
--	--

مستوہ بود با فسون قبل بران کوه بود ہر سو ہی رفت ہا بخون اندر چو مردان شہان
 مؤلف عرض کند کہ وجہ تسمیہ این جزیرہ (ارو) خم ٹھوکنہ بقول آصفیہ و زور
 نباشد کہ صاحب زور بود و قوی کلمہ باد بخا یا بازون پر اس طرح ہاتھ مارنا کہ حرف
 یعنی ہند ہم اوست کہ مفید معنی فاعل باشد جان لے کہ اب یکہ کشتی کو تیار ہے۔ پیچھے
 ظاہر القیش معلوم می شود نہ نام و التی علم ٹھوکنہ۔ ڈنڑ بجانہ دست بازو زون و
 (ارو) بازور۔ توران کے ایک جادو دست فرو کوفتن کا ترجمہ۔
 کا نام تھا جس نے اپنے جادو کے زور سے بازو ستون کروان | مصدر اصطلاحی
 لشکر ایران کو شکست دی اور آخر کار یہ بقول بہار و بحر واندر راست کروان بازو
 بن گوردرز کے ہاتھ مارا گیا۔ برائے کان کشیدن و مانند ان مؤلف
 بازو زون | مصدر اصطلاحی بقول عرض کند کہ راستون کروان بازو ہمیں
 بہار یعنی بازو کوفتن چنانچہ پہلوانان در معنی بجائے خودش می آید و بہار و رانچا ہم
 وقت کشتی کنند صاحب بحر با اتفاق معنی از ہمیں شعر سیر از جلال استناد کردہ (ص)
 بہار گوید کہ این مقابل (بازو خوردن) راستون می کرد بازو سے طعیدن می شکست
 است مؤلف عرض کند کہ حقیقت ہاں ہاں تا توانی ہاے دل زور کان مانداشت ہا
 خوردن بجائیش ذکر کردہ ایم و نید ایم مخفی مباد کہ چون کان می کشند بازو راست
 کہ مقصود صاحب بحر از مقابل چسیت۔ می شود و بدین وجہ کہ ستون ہم راستی دارد
 (حکیم از رقی سے) اجل بازو زمان کتابیۃ این معنی پیدا شد۔ ازین سند مصدر

(باز و ستون کردن) و (باز و شکستن) هر دو (ار و و) (الف) (۱) باز و تور نار ب) قولی
 پیدای شود و عدم تکرار لفظ باز و در مصرع زور آور۔
 اول بلیغ است (ار و و) باز و کبر اگر باز و کشا و ن | مصدر اصطلاحی بقول
 باز و بلند کرنا چیسے غلیل چلاتے وقت یا بہار و وارستہ (۱) کنایہ از جوالمزدی و سخا
 مکان کھینچے وقت باز و کبر اگر کیا جاتا ہے۔ کردن و بقول بحر (۲) سعی بلیغ نمودن ہم
 (الف) باز و شکستن | مصدر اصطلاحی مؤلف عرض کند کہ حیف است کہ سند است
 (ب) باز و شکن | صاحب آصفی از معنی اول پیش نشد و لیکن خلاف قیاس نسبت
 (الف) کرده از معنی ساکت مؤلف عرض کہ از داد و دہش باز و کشا وہ می شود یعنی
 کند کہ بمعنی حقیقی بی کار کردن باز و ست ب حرکت آید و معنی دوم ہم خلاف قیاس باشد
 از شکستن آن و بصورت اصناف باز و کہ از سعی بلیغ دست و پا ب حرکت آید و لیکن مجرور
 بطرف چیزی چنانکہ (باز و می ہمت شکستن) قول صاحب بحر تصافی سند استعمال است و
 زائل کردن ہمت سدا این از کلام میرزا جلالہ تحقیق ما (۳) بمعنی دست دعا بلند کردن
 بر باز و ستون کردن گذشت و (ب) بقول کہ ازین حرکت ہم باز و کشا وہ می شود۔
 بہار و بحر کنایہ از بسیار قوی و زور آور (مخلص کاشی ۵) بے دست کشا وہ نسبت
 مؤلف عرض کند کہ اسم فاعل ترکیبی مقبول دعا باز نہار زبان بہ بند و باز و کشا
 است (نظامی ۵) ترنگ گمان ہاے باز و مصرع دوم این معنی سوم پیداست
 باز و شکن و ایسی خلق را بروہ از خورشید و تحقیقین اول الذکر از ہمین مصرع است و سخا

(۲۱۵۶)

(۲۱۵۹)

اقل کرده اند و بہ تحقیق (۲۱) بمعنی تحقیق ہم یعنی این گذشت من وجہ سند این گیریم معنی مبارک
 کشادہ بازو و واگردنش (پہوری سے) بازو کہ در ضمیرہ برہان این را بکاف فارسی نوشتہ
 کشادہ در یزدتنگ چون ولم ہای عشق ہمہتی مگر و مصدر (کشادہ - بکاف فارسی) ہم معنی
 اور از سر کشتم بجا دارو کہ ازین سند معنی دو بازگردن و واگردن آمدہ (ارو) حساب
 را متعلق کنیم (ارو) (۱) ہاتھ کھولنا ہوا احتیاج - محتاج۔

اصفیہ سخاوت کرنا۔ (۲) سعی بلینج کرنا (۳) بازو کو فتن مصدر اصطلاحی۔ صاحب
 دعا کے لئے ہاتھ بلند کرنا۔ (۴) بازو پھیلا نا۔ آصفی ذکر این بحوالہ بہار کردہ از معنی ساکت
 بازو کشادہ اصطلاح۔ بقول بھروسہ و سند استعمال ہم پیش نگر دو بہار ذکر مستقل

نیاز مند و محتاج۔ صاحبان ہفت و انداز این مصدر نکر دو لیکن بہ تعریف (بازو زدن)
 بحوالہ قتیبہ ذکر این کردہ اند مولف عرض گوید کہ (بازو کو فتن) است و ما این را
 کند کہ اسم مفعول مصدر (بازو کشادہ) بدون وجود سند استعمال مرادف (بازو زدن)
 است کہ گذشت پس وجہ نیست کہ بہر جا نہ گیریم کہ بہار صاحب زبان نیست و صاحب
 معنی گیریم کہ بہار سجا گذشت باقی حال بڑی نفائس بر (خم ٹھوکنا) می فرماید کہ دست
 این معنی طالب سند استعمال باشیم و خلاف بازو زدن و دست فرو کو فتن ہم پس
 قیاس نہ انیم کہ محتاج ہم دست درازی کنج و (بازو کو فتن) بدین معنی از نظر ما گذشت
 و ازین حرکت بازو کشادہ می شود و جادار (ارو) و یکہو بازو زدن۔

کہ از کلام پہوری کہ بر معنی چہارم مصدر (الف) بازو و نمودن مصدر اصطلاحی

<p>بقول بھرا ہمار قوت کر دے۔ و صاحب آصفی طاقت رکھنا سکنا جیسے بے میری تلوار تیرے ذکر این کر وہ از منی ساکت و بہار بر۔ مقابلہ کی طاقت نہیں رکھتی بے یا تیرا مقابلہ (ب) بازو و تیغ نمودن گوید کہ گناہ نہیں کر سکتی بے</p>	<p>از اظہار قوت و تیش زنی کر دے و صاحب بازو و تیغ در رقتہ اصطلاح۔ بقول آصفی نقل نگارش و سند ہر دو از ملا ہاتھی صاحب رہنما جو اہل سفر نامہ ناصر الدین شاہ (س) کشیدند تیش باید ریغ بدشمن نمودند قاجار دستی کہ مفصل بازو گذار تہ باشد بازو و تیغ ہر مؤلف عرض کند کہ ما ہا ہر مؤلف عرض کند کہ اسم مفعول (در فتن اتفاق داریم لفظ اور (ب) و با بحر متعلق ہا ہر مؤلف (بازو و عضو) است کہ بجای خودش می آید معنی و مجر و بازو نمودن را بدین معنی نگیریم (ار و و) اتر اہوا بازو۔ مذکر۔ (ار و و) اظہار قوت کرنا۔ بازوی چینی داشتن مصدر اصطلاحی بقول بہار و بحر و اشد یعنی قوت و استعداد (پہوری س) چرخ را بازو و کان تو نیست چینی داشتن است مؤلف عرض کند کہ ہر سر خورد در خورشان تو نیست ہر (ار و و) و یہیجا لفظ بازو متعلق بہ معنی چیم اوست و طاقت کمان۔ کمان کی طاقت۔ مؤنث۔ سند استعمال این ہم ہمدرا بخاند کور شد (ار و و) واضح ہو کہ کمان سے کمان تیرا ہے۔</p>
<p>بقول سروری و جہانگیری و سراج و ناصر ی بفتح زائے مجملہ (ا) چوبلی باشد متوسط کہ بدست گیرند و دوستی نیز گویندش صاحب جہانگیری نماید کہ چوب گندہ</p>	<p>بقول سروری و جہانگیری و سراج و ناصر ی بفتح زائے مجملہ (ا) چوبلی باشد متوسط کہ بدست گیرند و دوستی نیز گویندش صاحب جہانگیری نماید کہ چوب گندہ</p>

(۲۱۵۸)

و لک مانند چوبی کہ کیان را از ان بیاویند و چوب دستی و امثال آن و لقب حسام
جامع و برهان چوب گندہ کہ قیان و تر از و را از ان آویند و چوب دستی و سرتدی
قندران و لقب صاحب رشیدی و ناصر بن بطریق مجاز عصا و چوبیت بزرگ و شاقہ
و امثال آن گو یا بازہ اشجار است چه بازہ لغتی است در باز و مولف عرض کند کہ
باز و معنی عصا ہم بجایش گذشت پس چرا نگوییم کہ این مبتدل آنست کہ وا و بدل شدہ
ہای ہوز چنانکہ اوسو و اوسہ (خجستہ) نشستہ بعد خشم در کارہ ہا گرفتہ بچنگ
اندرون بازہ ہا (حکیم سوزنی) آن مژدہ چسیت آنکہ برای صواب او ہا پانیریا
ببازہ چوپان رسید بازہ ہا (اردو) دیکھو بازو کے چوتھے معنی۔ اور بلحاظ معنی مجاز
لشعا۔ بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مذکر۔ شہتیر۔ گولا۔ و کن میں اس بلندا اور بڑی
لکڑی کو لشعا کہتے ہیں جو مختلف کاموں کے لئے زمین میں گاڑ دیتے ہیں۔

(۲) بازہ۔ بقول جہانگیری و برهان و رشیدی و جامع و ناصر بن کشاوگی کشاوگی سرتدی
از سر انگشتان دستی تا سر انگشتان دست دیگر و آن را باز ہم خوانند و بعضی باع
و بترکی قلاج۔ خان آرزو در سراج فرماید کہ ما خود از باز مولف عرض کند کہ
باع و باز نتیجہ پیمایش دو دست کشاوہ و باز کردہ شدہ پس جاوارو کہ فارسیان
ہای نسبت بر کلمہ باز زیادہ کردہ باع را بازہ گفتند و باز کہ ہمین معنی گذشت
مختلف ہمین بازہ باشد و توجیہ بیان کردہ خان آرزو ہم من وجیہ درست است
(حکیم اسدی) چہی ژرف دیدند صد بازہ راہ ہا کی چرخ گردندہ بالای چاہ

(ارو) دیکھو باز کے دوسرے معنی۔

(۳) بازہ۔ بقول جہانگیری و برہان و جامع و ناصر فی فاصلہ میان دو دیوار و میان دو کوہ کہ عبارت از کوچہ و درہ بود۔ صاحب رشیدی گوید کہ بدین معنی لغتیں است و باز یعنی کشادہ۔ مولف عرض کند کہ مقصود رشیدی بحرین نباشد کہ بر کلہ باز کہ معنی کشادہ گذشت ہاں ہونہ زیادہ کردہ کوچہ و درہ را نام کر وند کہ کشادگی در میان دو دیوار و دو کوہ دارد (ارو) کوچہ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ گلی۔ گلپارا۔ راہ تنگ۔ درہ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ دو پہاڑوں کے درمیان کا راستہ۔ دیکھو انبرہ کے تیسرے معنی۔

باز صبر اصطلاح۔ مخفف ہمان باوزیر این ہمان مثل است کہ ذکرش بلا احمد پارس است کہ بجای خودش گذشت و ذکرین کثرت جعل استعمال این را ہمدراستجا بیان ہمدراستجا کردہ ایم (ارو) دیکھو ماڈر کردہ ایم (ارو) جو کیفیت پہلے تھی باز ہمان حال شد احمد پارسہ را مثل اب بھی ہے دیکھو احمد پارسہ۔

بازری بقول بہار (۱) معروف و (۲) دغا و فریب و فریاد کہ معنی اول بالفاظ آوری و آمیختن و کردن مستعمل و معنی دوم بالفاظ خوردن و دادن۔ صاحب انند نعل بگارش صاحب نوید فرماید کہ معنی اول ترجمہ لعب است و (۳) طشت را گویند و (۴) مرکب است بمعنی با پیرایہ۔ صاحب رہنما جو کہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار ذکر معنی اول کردہ مولف عرض کند کہ اکثر محققین زبان دان این لغت

ترک کرده اند و طحقات این را آورده اند و جیش غیر ازین نباشد که این را لغت معروف
 خیال کردند و بیان طحقات را کافی شمردند و پی به ماخذ نبردند و خیال اکثر معاصرين عم
 اسم جاد است و اسم مصدر (بازیدن) که می آید. و برای آنچه لغت مختصری غیر ازین
 چه خیال کنیم ولیکن خیال ما اینست که این مرکب است با کلمه با معنی بهندمیش و زنی
 که با کسر معنی حیات و زندگی است (کافی البرهان) و جزین نیست که زنی مختلف نسبت
 باشد پس معنی لفظی (بازی) صاحب زندگی و زیست دارنده و کنایه از لعب که نزد حکما
 مایه زندگی است و صحت و تندرستی باقی ماندن آنکه با اشتغال دیگر ورزش و لعب
 را هم قائم نداریم و همین است ماخذ این بمعنی اول و بدین وجه که در لعب دیگری را
 اکثر لغویانند از ند معنی دوم بر سبیل مجاز قائم شد و جادارو که برای ماخذ این بمعنی
 دوم بای نسبت بر کلمه با از زیاده کرده باشد که معنی عکس و قلب گذشت پس معنی لفظی
 این منسوب عکس و قلب و کنایه باشد از دغا و فریب. آنچه صاحب مؤید این را بمعنی سوم
 نقل کرده است مقرر شد که معنی لفظی این در عربی بمعنی خم دارنده و خمیده. فارسیان
 کنایه از طشت گرفته اند که خم دارد و معنی چهارم را غیر او دیگر کسی از محققین فارسی زبانان
 ذکر نکرده و طالب سند باشیم و اگرند استعمال بدست آید تو انیم عرض کرد که معنی لفظی این
 بازیست است و زنی مختلف نسبت و جادارو که زنی لغت عرب گیریم بمعنی لباس پس
 اندرین صورت معنی لفظی این صاحب لباس و کنایه از صاحب نسبت باشد (ارو)
 (۱) بازی بقول آصفیه. فارسی. اسم مؤنث کھیل. تماشا. کرتب (۲) بازی بول

آصفیه مؤنث - چال - قریب - دموکا - (۳) طشت - بقول آصفیه - مذکر معرب لثت
بڑا طباق - تھال - لگن - پرات - تسلا (۴) آراستہ -

بازار اصطلاح بقول جہانگیری و برہان (۱) کسی را گویند کہ یا بازار کنایہ توان گرفت از پادشاه
زراعت کند یعنی برترگر (شاه داعی شیرازی) نہ مزارع جیف است کہ بعض محققین
(۵) آب راحی را مردمی باز بازار کنایہ را با معنی حقیقی متعلق ہی کنند و خیال
کنند کہ ہستی در چہ کار چہ گفت انگور و انار و متعلق معنی حقیقی با کنایہ لا بد (ارو)
سیب و بہ پامی کشم زین جوی سوی بدغ مزارع کسان - مذکر -

ودہ پڑ از جواب بازار خوش ضمیر این (۲) بازار بقول جہانگیری و برہان
اشارتہا بسوی عشق گیر پڑ خان آرزو و سراج و جامع و بحر بازار را گویند یعنی
در سراج بذر معنی دہقان و مزارع گوید میہ شکار (حکیم سوزنی ۵) ناگیر و بازار
کہ اغلب کہ بدین معنی بہ زامی فارسی کہ معنا آن کش خرامیدن ز کبک پڑ تانیا موز
باج باشد مؤلف عرض کند کہ بہ خیال خرامان کبک باز بدین زبان ہ دست
ما کلمہ باز و ریجا بمعنی گذر گاہ سیل است در زلف چو چنگ بازار کبک زن ہا
کہ بر معنی ہی ہمیش گذشت یعنی دوست و شکار بوسہ چون بازار ان بسوی کبک
گذر گاہ سیل و کنایہ از مزارع - آنچه خان بازار بقول صاحب نامصری و اندر ہی
آرزو و ریجا بازار بہ زامی فارسی یعنی باز و میہ شکار مؤلف عرض کند کہ معنی

حقیقی این دوست باز و نگاہدار باز و مجازاً	را که جرمانه قابل وصول از دست باز یافت
معنی میر شکار باشد و آنچه محققین آخر الذکر	یعنی وضع کردیم و باقی چهل روپہ را
معنی باز نوشته اند سکندری خورده اند	بنام واجب الاوقاف کم کردیم پس این
غور بر معنی لفظ نکرده اند قاتل (ارو)	و صناعات ده روپہ باز یافت نام دار
میر شکار شکاری - مذکر -	معاصرین عجم و سیاق عجم ہم ہمین اصطلاح

باز یافت

اصطلاح بقول بحر و تندر	را استعمال کنند محقق مباد کہ کلمہ باز و ریجا
و غیات (۱) بمعنی خریدن - دیگر کسی از	معنی ہفتم اوست یعنی مراد ازین عمل ہمین
محققین فارسی زبان ذکر این نکرده	قدر است کہ شاہرہ کامل خریدار کردیم
عرض کنند کہ قول ہر سہ محققین بالا بدون	و دہ روپہ زر جرمانہ را باز گرفتیم (ارو)
ند استعمال اعتبار را شاید طالب سند	(۱) خریداری - خرید - اسم مؤنث - خریدنا
باشیم و اگر سند استعمال بدست آید گوئیم	کا حاصل بالمصدر (۲) باز یافت اصطلاح
کہ بمعنی حاصل بالمصدر یعنی خرید و خریداری	سیاق میں اس صناعات کا نام ہے جو
باشند خریدن و تحقیق ما (۲) در اصطلاح	کی واجب الاوقاف رقم سے وضع کیجاتی ہے
سیاق زری را گویند کہ لائق واپسی باشد	بازری اشک محقق مصدر اصطلاحی جانا
یعنی زری کہ از بیزان واجب الوصول کم	اصنی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
کنند مثلاً شاہرہ زید چاہ روپہ واجب	اللاوی کہ بید کہ بازی گری و شعبہ بازی کردن
است ولیکن در بر آوردن شاہرہ و زری	متعلق بمعنی اول یا دوم لفظ بازی است

<p>(طامی سے) دلاچند زین بازی انگلیختن پامال فی سوران شد (ار و و) الف</p>	<p>بہر دست رنگی در آمیختن (ار و و) بازی ہارنا۔ (ب) (ا) بازی کی ہار۔</p>
<p>شعبدہ بازی کرنا۔ نظر بندی کرنا۔ چالاکا (۲) کھیل کود۔ بقول آصفیہ اسم مذکر۔</p>	<p>کرنا۔ مکاری کرنا۔ مؤلف عرض کرتا ہے۔ اچھل کود۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ دکن میں کہتے ہیں کہ کھیل کھیل</p>
<p>کہ بازی گری کرنا بھی کہہ سکتے ہیں۔</p>	<p>استعمال جیسا میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>
<p>دکن میں کہتے ہیں کہ کھیل کھیل</p>	<p>(الف) بازی باختن</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>(ب) بازی بازی</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>گروہ از معنی ساکت مؤلف گوید کہ یہ باہا ہم بازی</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>معنی حقیقی باختن بازی است بہ نسبت فارسی ذکر این گروہ از معنی و محل استعمال</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>(ب) گوید کہ بی پروائی کار کردن صاحبان ساکت مؤلف عرض کند کہ چون فایز</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>بھروانند و غیاث نقل نگارش مؤلف کسی را با بزرگان در سخن بستند تینہ ہر</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>عرض کند کہ (۱) حاصل بالمصدر الف این مثل رازند (ار و و) دکن میں</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>است و بس و اگر تکرار لفظ بازی گیریم جب کوئی شخص کسی بزرگ کے ساتھ</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>معنی آن کثرت بازی باشد (۲) یعنی اہو و مسخرہ پن کرتا ہے تو حاضرین میں سے</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>لعب و سند ہمہ محققین از کلام صاحب کوئی شخص اسکو روکتا ہے اور اسی فارسی</p>
<p>میں آپ نے تعلیم کا وقت گزار دیا ہے۔</p>	<p>است (۳) بنای طاقت من گرچہ بود مثل کا استعمال کرتا ہے اور کہتا ہے "از بی ستون افزون ہ بازی بازی آخر اب تو تم بہت بڑھ گئے یہ کیا واسیات</p>

اور فضولی ہے۔ بازی بازی بریش با بازی	اور فضولی ہے۔ بازی بازی بریش با بازی
لفظ ہم اس میں داخل نہیں ہے۔	لفظ ہم اس میں داخل نہیں ہے۔
معنی ہمدردی کا کردہ ایم (نظامی س)	بازی بانگیز بقولہ۔ خان آرزو دروغ
ہر نفس این پرودہ چابک فریب کی بازی	گوید کہ بفتح و سکون نون و کاف فارسی و یا
از پرودہ بز آرد و غریب کی (ارو) دیکھو	مجهول و زای مجہول بازی کہ نزدیک باشد
بازی ایچختن۔	بہ برون و کنایہ از خوبی بازی بہار و بجز
بازی برون آوردن مصدر اصطلاحی	انڈیز ہائش مؤلف گوید کہ باید کہ (بازی)
بازیدن بازی است متعلق بہ معنی دوم	بانگیز است) قائم کنیم و این بقولہ فارسی
بازی و مرادف بازی ایچختن (الوری	است کہ چون بازی کسی را غالب بینند
دل ہی وزوی و منگرمی شوی کی	بہ مقابلش گویند کہ بازییت بانگیز است
بازی نیکو برون آوردہ کی (ارو)	(وحشی س) شدیم مات بشرط پنج غائبانہ
دیکھو بازی ایچختن۔	تو کی با بخت کہ خوش بازییت بانگیز است
بازی ایچختن۔ بقول بہان و سر	(ارو) "بازی چڑھی ہوئی ہے"
بازی ایچختن۔ بقول بہان و سر	بازی بڑھی ہوئی ہے یعنی بازی غالب
بازی برون آوردن از پرودہ مصدر اصطلاحی	بازی برون آوردن از پرودہ مصدر اصطلاحی
بازی برون آوردن از پرودہ مصدر اصطلاحی	صاحب آصفی ذکر (بازی برون آوردن) و صاحب انڈی نقل نگار شیخ صاحب عیاش
بازی برون آوردن از پرودہ مصدر اصطلاحی	کرودہ فرماید کہ مرادف بازی ایچختن است بجز معنی اول فرماید کہ اگرچہ بطایہ تصغیر بازی

(۲۱۵۱)

مگر تحقیق آنت کہ کلمہ چہ درین لغت برای جسے ہر ایک پسند کرے جیسے یہ شخص تو ایسا
نسبت است (انوری ۱۵) بکروین کا کہلونا ہے (۳) آسان کام۔ مذکر۔
این کار کہ سہل است و سلیم بملک است بازیچہ اطفال شدن استعمال یعنی
نہ بازیچہ کہ الملک عقیم ب (ظہوری ۵) حقیقی بازیچہ طفلان قرار یافتن است۔
رازی کہ ودیعت خموشی است بازیچہ (ظہوری ۵) از ہمہ سادہ تر و از ہمہ پر
زنگ سخن گوشت پانیت معنی دوم عن کار ترم ب ہر کہ بازیچہ اطفال شد اطفال
کنیم کہ مجاز باشد کہ مسخرہ ہم بچہ بازیچہ است است ب (اردو) بازیچہ اطفال بننا
و قول صاحب ناصری کہ از اہل نسبت بچون کا کہلونا بننا۔
ستند و برای معنی سوم وجہ کنایہ نیت بازیچہ روم و زنگ اصطلاح۔
و دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر کیا صاحب جہانگیری در تفسیر کتاب گوید کہ
نکر و نند استعمال پیش نشد و معاصرین کنایہ از روزگار و کنایہ از مسخرہ روزگار
بعم بر زبان نداشتند اعتبار را نشاید و بقول صاحبان برہان و بحر مسخرہ روز
(اردو) (۱) بازیچہ بقول آصفیہ۔ و شب و کنایہ از دنیا و روزگار اعتبار
فارسی۔ اسم مذکر۔ کہلونا کہیل۔ تاشد شب و روز مؤلف گوید کہ روم و زنگ
(۲) مسخرہ۔ مذکر۔ و کیوا الواط۔ صاحب استعارہ باشد از صبح و شام و بازیچہ یعنی
آصفیہ نے کہلونا پر فرمایا ہے۔ ہندی اولش پس بازیچہ روم و زنگ کنایہ از
اسم مذکر۔ وہ خوش مزاج یا مسخرہ آدمی دنیا است کہ دو رنگ دار و بیچ تعلق

(۱۷۱)

<p>باسمحرہ نزار و طرز بیان محققین بالاد و غلط انداز و (ار و و) لیل و نہار کے کہلو متعلق است بمعنی دوم لفظ بازی است سے دنیا مراد ہے۔</p>	<p>پہلے لکھ کر این کردہ مؤلف عرض کند کہ این مستعلق است بمعنی دوم لفظ بازی است (بازی عشرت محو از خندہ با چو بوق سے دنیا مراد ہے۔</p>
<p>بازی چیدن مصدر اصطلاحی بنا آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف گوید کہ قائم گردن بازی است از شہر در رسالہ مذکور منسوبہ است کہ سی بازی و چہل بازی از روی ہمدگر چیدہ شدہ</p>	<p>بازی چیدن مصدر اصطلاحی بنا آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف گوید کہ قائم گردن بازی است از شہر در رسالہ مذکور منسوبہ است کہ سی بازی و چہل بازی از روی ہمدگر چیدہ شدہ</p>
<p>است (ار و و) بازی قائم گردن بازی خاص اصطلاح بقول بہار وانندہ بازی مغلوب و ضعیف (صائب)</p>	<p>است (ار و و) بازی قائم گردن بازی خاص اصطلاح بقول بہار وانندہ بازی مغلوب و ضعیف (صائب)</p>
<p>بازی خاص اصطلاح بقول بہار وانندہ بازی مغلوب و ضعیف (صائب) (بازی ماگرچہ اول خام می آید چشم)</p>	<p>بازی خاص اصطلاح بقول بہار وانندہ بازی مغلوب و ضعیف (صائب) (بازی ماگرچہ اول خام می آید چشم)</p>
<p>مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است (ار و و) بازی مغلوب مغلوب بازی بازی خورون مصدر اصطلاحی۔</p>	<p>مؤلف عرض کند کہ مرکب توصیفی است (ار و و) بازی مغلوب مغلوب بازی بازی خورون مصدر اصطلاحی۔</p>
<p>بقول بکر بمعنی فریب خوردن۔ صاحب دوہی پ (الوری ۱۷) ای زمان تو بی</p>	<p>بقول بکر بمعنی فریب خوردن۔ صاحب دوہی پ (الوری ۱۷) ای زمان تو بی</p>

تناسخ نفس پوکبک را و اوہ در ہنرمازی کہ بہین معنی گذشت محقق و مبتدل این
 (ارو) (۱) و ہو کا وینا۔ فرب وینا باشد کہ بازی را بچیف تھائی باز کردند
 جل وینا۔ (۲) کھیل کہلانا کھیل میں مشغول ہونے کا معنی ہے۔ بازی ہوتی ہے جو بچائی مجھہ بدل شدہ باخ شد
 بازیکن بقول صاحب بحر (۱) بازی چنانکہ فرآز و فرآخ و پس از ان علامت
 کردن و (۲) در از کردن (کامل التصرف مصدر تن) برو زیادہ کردہ مصدری
 و مضارع این باز و صاحب موارثت ساختند و این ہم مصدر اصلی است و
 معنی اول صراحت کند کہ اشتغال کردن اشتقاق این مخصوص است و کامل التصرف
 بازی نمود و شطرنج و گوی و شکار و مانند نیت بلکہ متظرب تعریف صاحب بحر سالم
 آن و حاصل بالمصدر این بازی و صاحب التصرف است کہ غیر از ماضی و مستقبل و
 نو اور ہنرمایش مؤلف عرض کند کہ اسم مفعول نیاید۔ آنا کہ بعض مشتقات بازیکن
 مصدر این ہم بازی است کہ حقیقت را برای با خلق مخصوص کردہ باختن را کامل
 ماخذش بجایش بیان کردہ ایم فارسیان التصرف خیال کردہ اند (چنانکہ خود صاحب
 بقاعدہ خود (ون) علامت مصدر را پی بحقیقت ماخذ نبروہ اند حیف است کہ
 بر لفظ بازی زیادہ کردہ مصدری ساختہ باشد ما اشارہ این بر باختن نکرودہ ایم از نخواست
 و این مصدر اصلی است نہ جعلی کہ اسم کہ در اینجا تلافی ما فالت کردہ ایم مخفی مباد کہ
 مصدرش لغت زبان فارسی است نسبت معنی دوم این مجر و قول صاحب بحر
 ویامی کسور ہم اصلی است نہ زائد و ثابت است۔ طالب سند اشتغال باشیہ اروہ

<p>اول شب و بازیره آخر حصه دار آخر شب اسم فاعل ترکیبی است یعنی قصد بازی کفینه و مجازاً برای حصه اول و آخر شب مستقل و مراد از بازنده و نوشته قدیم بهار بر باز شد (ار و و) حصه شب - مذکر جیبه سگال بازی گر نوشته و حقیقت بازیگر اول حصه شب و آخر حصه شب - رات بجایش می آید و خیال ما با بازی سگال و کا حصه - مذکر جیبه پهلوی رات پهلوی رات وار و (ار و و) (الف) کھیلنے والا راب (الف) بازی سگال استعمال - کھیلنا - بازی کرنا -</p>	<p>اول شب و بازیره آخر حصه دار آخر شب اسم فاعل ترکیبی است یعنی قصد بازی کفینه و مجازاً برای حصه اول و آخر شب مستقل و مراد از بازنده و نوشته قدیم بهار بر باز شد (ار و و) حصه شب - مذکر جیبه سگال بازی گر نوشته و حقیقت بازیگر اول حصه شب و آخر حصه شب - رات بجایش می آید و خیال ما با بازی سگال و کا حصه - مذکر جیبه پهلوی رات پهلوی رات وار و (ار و و) (الف) کھیلنے والا راب (الف) بازی سگال استعمال - کھیلنا - بازی کرنا -</p>
<p>صاحب اتند بازی شب اصطلاح بقول انندو در تعریف این بر لفظ (چاپو) حواله کرده شمس (۱) خمر نوشیدن و (۲) آتشباری و بر (چاپوک دست) از حکیم اسدی شده گردون و (۳) بیرون آوردن صورتها آورده که استعمال بازی سگال درانت و این را هفت بازی هم گویند صاحب (۵) چه چاپوک دستی است بازی سگال هفت به اضافت بازی بسوی شب فکر که در پرده داند نمودن خیال با صاحب هر سه معنی بالا کرده گوید که مرادف هفت اصغری بجواز بهار بر (ب) همین سند را بازی باشد مؤلف عرض کند که مرکب نقل کرده از معنی ساکت مؤلف عرض اضافی است طالب سند استعمال با شیخ کند که سگالیدن بقول صاحب بحر یعنی مخفی مباد که شب باز بقول برهان کسی که قصد کردن آمده پس معنی نقلی (ب) قصد شب با بازی کند و صورت های مختلف بازی کردن و مراد از بازییدن (الف) از پس پرده بنماید (الخ) پس بازی شب</p>	<p>صاحب اتند بازی شب اصطلاح بقول انندو در تعریف این بر لفظ (چاپو) حواله کرده شمس (۱) خمر نوشیدن و (۲) آتشباری و بر (چاپوک دست) از حکیم اسدی شده گردون و (۳) بیرون آوردن صورتها آورده که استعمال بازی سگال درانت و این را هفت بازی هم گویند صاحب (۵) چه چاپوک دستی است بازی سگال هفت به اضافت بازی بسوی شب فکر که در پرده داند نمودن خیال با صاحب هر سه معنی بالا کرده گوید که مرادف هفت اصغری بجواز بهار بر (ب) همین سند را بازی باشد مؤلف عرض کند که مرکب نقل کرده از معنی ساکت مؤلف عرض اضافی است طالب سند استعمال با شیخ کند که سگالیدن بقول صاحب بحر یعنی مخفی مباد که شب باز بقول برهان کسی که قصد کردن آمده پس معنی نقلی (ب) قصد شب با بازی کند و صورت های مختلف بازی کردن و مراد از بازییدن (الف) از پس پرده بنماید (الخ) پس بازی شب</p>

یعنی سوم خلاف قیاس نیست کہ شب بازی تحقیق محققین بالاسورت تحقیق را بازی
 قلب اصنافت اوست۔ صاحب بحر ذکر (شب اطفال کرده بہ تحقیق ماہر و مرادف یک
 بازی ہم یہین معنی کرده (ارو) (۱) است یعنی مقام بازی و جای بازی
 شراب خواری۔ اسم موتث (۲) آتشی بازی۔ دیگر ہیچ (ظہوری ۵) از شوخی طفلان
 و یکجو آتشی بازی کے دوسرے معنی (۳) تیلینا شدہ پامال مہسہا پ بازی کدہ لایہ و
 کا تاشا۔ بقول آصفیہ ہندی۔ اسم مذکر۔ لاغ است دل ماہ و ماگفتہ ایم (۴)
 لعبت بازی شب بازی۔ از شوخی طفلان کہن سال تغافل بہ بازی
 بازی فلکی اصطلاح۔ مرکب تو صینی لایہ و لاغ است لغت ماہ (ارو) بازی
 است کنایہ از حادثات زمانہ و واقعات۔ مذکر۔ مقام بازی۔ کھیل کود کی جگہ۔
 لیل و نہار (نوری ۵) بہ پیل حادثہ بازی کردن استعمال۔ صاحب آصفی
 شہ مات باد عمر عدوت بہ بازی فلکی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عن
 از غرای و پاد افراہ بہ (ارو) زمانہ کے کند کہ (۱) لعب کردن و بازی دین و (۲)
 حادثات۔ لیل و نہار کے واقعات۔ مذکر و قریب کردن (خروس ۵) زعدش
 بازی کردہ اصطلاح۔ بقول بہا قریب میش بازی کند باشیر چون سنگ بازی
 یعنی بازی گاہ کہ می آید و بر بازی گاہ می فرماید پاسبانی گرگ و نبال شبان گیر و (الوری)
 کہ قریب یعنی بازی کردہ صاحب انند (۵) فتح یعنی کہ بازمانہ او بہ چون سمنڈی
 نقل نگارش مؤلف عرض کند کہ ضعف کند بازی بہ (مخلص کاشی ۵) شیم را

روز و روزم شب نمود از گردش چشمی و بقول رشیدی که کتابش بکاف فارسی
 با چه بازی کرد با من گردش افلاک را دید است شوخ و سخن ناشنوا صاحب بحر
 (ار و و) (۱) کھیلنا - (۲) فیرب کرنا نقل عبارت صاحب چراغ گوید که بکاف
 بازی گوش اصطلاح بقول سرور بازی خواندن خطاست - صاحبان آند
 و جهانگیری (در ضمیمه کتاب) (۱) کنایه و بهار گویند که معنی بازی دوست باشد
 از شوخ و شنگ و بقول خان آرزو در و فرمایند که از زبان دانان همین تحقیق است
 سراج بکاف فارسی طفل شوخ و شنگ و جوهر لفظ هم دلالت دارد که بکاف فارسی
 و فرماید که معنی ترکیبی این کسب که گوش بر آواز است مؤلف عرض کند که معاصرین هم
 بازی باشد نیز فرماید که بعضی بکاف تازی کاف فارسی و تازی هر دو را درست و آ
 خوانند اگر چه این بقیاس نزدیک است یعنی بکاف فارسی اسم فاعل ترکیبی است
 لیکن خلاف روزمره و داخل مجاز است بگویش بر آواز بازی دارند و بکاف تازی
 و هم او در چراغ گوید که طفلی که گوش بر آواز هم اسم فاعل ترکیبی باشد معنی بازی دوست
 بازی طفل دیگر باشد و آن کنایه از طفلی و کوشش بازی کننده آنانکه بر غلطی کاف تازی
 که شوق بازی بسیار دارد - صاحب جامع رای زده اند ذوق زبان ندارند و تلاش
 بکاف تازی ذکر معنی اول کرده گوید که (۲) شان محدود و بخیال مایه و درست است
 کنایه از محیل و فریبنده صاحب برهان و بلحاظ معنی دوم که بیان فرموده صاحب
 بصراحت کاف فارسی بر معنی اول قانع زبانست کاف تازی مخصوص - قاتل

<p>(مرزا طاہر وحید علی) چون صدف در (۱) باز گیر اصطلاح - بہار و گرامین</p>	<p>بھر طوفان خورده ہر سال خور و گذشتہ باز (۲) باز گیری کردہ از معنی ساکت و صفا</p>
<p>گوش از اخبار بازیہای ما (ظہوری علی) اند نقل نگارش مؤلف عرض کند کہ (۱)</p>	<p>می کنم بازی بہ پندناصحان و عشق طفلانم اسم فاعل ترکیبی است بمعنی بازی کنندہ و</p>
<p>بازی گوش کرد (صائب علی) در زمان شعبہ پارہ (۲) بیای مصدری بمعنی شعبہ بازی</p>	<p>شترستی طفل بازی گوش من ہر ہرہ گہوار (نظامی علی) پذیرا کز بہر بازی گریست</p>
<p>جای سنگ بر دیوار ریخت (۱) و (۲) سر پرده اینچنین سرسریست (۱) (ارو)</p>	<p>بچھو قرگان ہر دو عالم را بہم انداختہ است (۱) باز گیر بقول آصفیہ فارسی - اسم مذکر</p>
<p>و از اشارتہای پنهان چشم بازی گوش تو تا شاگر بجا منتی شعبہ باز - (۲) باز گیر</p>	<p>(۱) کہلاژی - بقول آصفیہ شعبہ بازی مؤنث -</p>
<p>کھیل کو دین مشغول رہنے والا کھلندڑا بازی گوش اصطلاح - بہ کاف فارسی</p>	<p>(۲) کہلاژی - نگار فریبی عیار - وغا بار چا ہمان بازی گوش کہ بجاف بازی گذشت</p>
<p>بازی گاہ اصطلاح - مرادف بازیگدہ و بمعنی اولش و بحث کامل این سہ در اینجا</p>	<p>بحث این بر بازیگدہ گذشت (ناصر علی) گذشت (ارو) و کھنو بازی گوش -</p>
<p>(۳) چون خواندی درس آزادی گلستان بازی لیلی اصطلاح - بقول صاحب</p>	<p>می شود زندان ہر کہ روز جمعہ بازی گاہ رہنا بجواز سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار</p>
<p>طفلان است کتب ہا (ارو) و کھنو بازی (۱) بمعنی بارگاہ شاہی - صاحب بول حال</p>	<p>کندہ</p>

<p>بذکر معنی اول گوید کہ (۲) یعنی شبتان و ہم و یکدش (مفترس کرده یعنی بارگاہ شاهی است) او صراحت فرماید کہ از لغت انگلیسی (پوسلک) گردند صاحب بہ بان بر شبتان فرماید کہ معنی گرفته اند مؤلف گوید کہ بقول صاحب خانہ شب و حرم سرای پادشاہان و خلوت خانہ چیمبرس و کشنری (پسی لیکا) بزبان لاطینی سبانا و خواب و تخیل مخصوص مساجد پس بخیال ما معنی عظیم الشان رامی گفتند کہ از ان کار و بار دوم ہم داخل معنی لغت لاطینی است (اروی تجارت و فصل خصوصیات متعلق بود و بعد (۱) و یکو بار جا (۲) شبتان بقول آصفیہ۔</p> <p>از ان ہمین منازل را بکار کلیسا و معبد فارسی۔ اسم مذکر خلوت خانہ خوابگاہ امیر و استعمال گردند و صاحب لغت تبدیل گوید کہ کے سونے کی جگہ مسجد کی وہ جگہ جہان رات (بیازی لیکا) لغت لاطینی است ما خود کو عبادت کرتے ہیں۔</p>	<p>از لغت یونانی (بیازی لیک) کہ معنی ختی بازی میرو وزیر اصطلاح۔ بقول این مشرکی عالی با ستون های بلند و باستانی چراغ و بہار و بجز و انند بازی است کہ اکثر منازل عامہ را بدین نام موسوم می گردند و اطفال و جوانان بازی کنند (سلیم ۵) معبد های نصاری را بہمین وضع می خوانند ہر دور بازی دیگری را پیش می آرند (سلیم ۵) و فی زمانہ بعض معبد های رومی را بہمین می کنند و در ان چو طفلان بازی میرو وزیر (اسم موسوم کرده اند پس فارسیان بہ حد (میر پیری شیرازی ۵) بچندش و الیان طفل تختانی دوم از لغت لاطینی و تبدیل الف آخر حقیر اند پادشاہان ہم بازی میرو وزیر اند کہ بہ تختانی (چنانکہ ارغوان و یرغوان) و (کد) مؤلف عرض کند کہ بازی را نام است</p>
--	---

کہ دوران میر و وزیر فرضی قائم کنند فرضی میر و وزیر ہون جیسے گنجیفہ
و بس (ارو) و کھیل جس میں جس میں میر اور وزیر فرضی دونوں میں

باز بقول جہانگیری و برہان و سروری و رشیدی و جامع و ناصری بازامی عجیب انزو مال و اسکا
و غیر ان را گویند کہ پادشاہ قوی دست از پادشاہ و حاکم زیر دست بگیرد (فردوسی ۵)
چنان بد کہ ہر سال یک چرم گا و پاز کا بل بھی خواستی باثرو سا و ہا (خاقانی ۵)
بہ بیچارگی باثرو سا و گران ہا پذیرفت باید ترا بیکران ہا (فردوسی ۵) نشند
با باثر ہر دو بر اسپ ہا و ان تاسوی خانہ آذر گشپ ہا خان آرزو و در سراج
گوید کہ باج کہ گذشت مبدل این است مؤلف عرض کند کہ صراحت ماخذ این
بر معنی اول باج کر وہ ایم (ارو) و کھو باج کے پہلے معنی۔

(۳) باثر۔ بقول جہانگیری و برہان و سروری و رشیدی و جامع و ناصری زری
باشد کہ را ہد اران و گذر بانان از سو و اگران و تجار و دیگر آیندگان و روندگان
بتانند (حکیم خاقانی ۵) زان باین رسدان مقیم را ہند ہا کہ قافلہ باثر خرم ہند
ہا مؤلف عرض کند کہ مجاز معنی اول است کہ گذشت (ارو) و کھو باج کے دوسرے

(۳) باثر بقول جہانگیری و برہان و سروری و رشیدی و جامع و ناصری و سر
خاموشی بود کہ معان در وقت بدن شستن و خوردنی خوردن بعد از زمرہ
اختیار کنند و شرح این اجمال بذیل لغت برسم می آید و فرماید کہ باین ہر سہ معنی
کہ مذکور شد مراد باج است کہ گذشت (فردوسی ۵) پرستند آوز زرد

ہم ہی رفت با باثر و برسم ہشت (۴) (نظامی سے) چو آمد وقت خوان و ار می عالم ہا
 ز موبد خواست رسم باثر و برسم ہا مؤلف عرض کند کہ اسم جامد فارسی زبان
 است و اشارہ این بر باج کردہ ایم (ار و و) دیکھو باج کے تیسرے معنی۔

(۳) باثر۔ بقول جہانگیری و برہان و رشیدی و سراج نام قریہ ایست از قرای طوس
 از ناحیت طبرن بزرگ گویند کہ تولد حکیم فردوسی در ان قریہ واقع شدہ مؤلف
 عرض کند کہ اشارہ این ہم بر معنی ششم باج کردہ ایم وجہ تسمیہ این قریہ غیر ازین
 کہ این راشاہی بہ شہنشاہی عوض باج سپردہ باشد یا با جگیر ان راہ را ہدیہ یا مقام
 واللہ اعلم۔ (ار و و) دیکھو باج کے چھٹے معنی۔

(۵) باثر۔ بقول برہان جزیرہ را ہم گویند کہ مسلمانان از کافران بگیرند مؤلف
 گوید کہ مجاز معنی اول باشد و اسم جامد فارسی زبان۔ ما اشارہ این بر لفظ باج ہم
 کردہ ایم (ار و و) دیکھو باج کے چوتھے معنی۔

(۶) باثر۔ بقول برہان مرادف باثر معنی باع۔ خان آرزو در سراج گوید کہ بدین
 معنی باثر بہ زامی تازی است چنانکہ گذشت مؤلف گوید کہ چرا گوئیم کہ بدین معنی
 تبدیل باثر است کہ زامی عربی بفارسی بدل شو چنانکہ آذرب و آثریر (ار و و)
 دیکھو باثر کے دوسرے معنی۔

(۷) باثر۔ بقول برہان و (خان آرزو در سراج) بمعنی دوش و بازو و یک
 بند انگشت۔ مؤلف عرض کند کہ دیگر محققین فارسی زبان ازین ساکت و اگر

سدا استعمال پیش شود تو انیم عرض کر دو کہ تبدل باز است کہ بدین معانی گذشت زای عربی
باخاری بدل می شود چنانکه آزیرو و آزیرو (اروو) و کیو بازنه که چوتھے اور پانچویں

بازبان اصطلاح بقول برهان و انندو مرادف با جبان و گزبان مؤلف عرض
ہفت بازای فارسی و یابی ابجد بروزن کار کند کہ اسم فاعل ترکیبی است و باج خواہ کہ
(۱) شخصی را گویند کہ باج و خراج از مردم بجایش مذکور شد تبدل این کہ زای فارسی
می گیرد و او را بازوار ہم گویند و (۲) طائفہ بچیم عربی بدل شود چنانکہ گزگ و کجک (ارو)
باشند از ترکان۔ صاحب ناصری بر تہنی و کیو باج خواہ۔

اول قانع۔ مؤلف عرض کند کہ با جبان **بازوار** اصطلاح بقول برهان و ہفت
کہ بمعنی اول گذشت تبدل ہمین باشد کہ بروزن تاجدار بمعنی با جبان مؤلف عرض
زای فارسی بچیم عربی بدل شود چنانکہ گزگ کند کہ اسم فاعل ترکیبی است مرادف با جبان
و کجک و حقیقت بان بر با جبان مذکور چنانکہ گذشت و آن تبدل این است کہ زای
کنز و لغات ترکی کہ محققین ترکی زبانند از معنی فارسی بچیم عربی بدل شود چنانکہ گزگ و کجک
دوم ساکت و ہمین معنی دوم بر (بازمان) (اروو) و کیو با جدار۔

بچیم عرض موصدہ ہم می آید (اروو) (۱) **بازوان** اصطلاح بقول برهان و انندو
و کیو با جبان (۲) ترکون کے ایک طائفہ کا و انندو شمس بروزن پاسبان (۱) نظری یا
نام بازبان ہے۔ مذکر۔
گویند کہ زرباجی کہ از مردم گیرند و زبان

بازخواہ اصطلاح بقول مؤید و ہفت ریزند صاحب مؤید مذکر معنی اول کجوا کہ

<p>بز فائگو یا گوید که (۳) نگهدارنده باج هم</p>	<p>چنانکه آتیر و آتیر و گیتچ (اردو) و گیتچ</p>
<p>مؤلف عرض کند که صاحب هفت معنی</p>	<p>باشستان اصطلاح بقول اندکجه</p>
<p>دوم را بر (باشوان) می نویسد که به و او</p>	<p>فرسنگ فرسنگ بکر سمن مهله یعنی باج گیرا</p>
<p>عوض وال مهله می آید که مبدل (باشبان)</p>	<p>مؤلف عرض کند که اسم فاعل ترکیبی</p>
<p>است تسامح صاحب مؤید یا دست دراز</p>	<p>است از مصدر ستاندن و باج ستان که</p>
<p>کاتب باشد که معنی دوم را برین اصطلاح</p>	<p>بجایش گذشت مبدل این که زای فارسی</p>
<p>نقل کرد و غور بر ماخذ نگرد و باجدان که</p>	<p>به جیم عربی بدل شود چنانکه کترک و کجک -</p>
<p>معنی اول گذشت مبدل این است یعنی</p>	<p>(اردو) دیکه باج ستان -</p>
<p>اول که زای فارسی به جیم عربی بدل شود</p>	<p>(۱) باشگون اصطلاح بقول سروری</p>
<p>چنانکه کترک و کجک (اردو) و گیتچ باجدان</p>	<p>(۲) باشگونه معنی برگردانیده و مخلوب</p>
<p>باشند اصطلاح - هر دو بقول برهان</p>	<p>صاحب رشیدی هم ذکر این کرده مؤلف</p>
<p>باشتنک و اندر وزن بار بند سینه بند</p>	<p>عرض کند که ما حقیقت این بر باشگون و</p>
<p>طغان و زمان مؤلف عرض کند که ما</p>	<p>باشگونه بیان کرده ایم که به زای تهور گذشت</p>
<p>حقیقت ماخذ هر دو را بر (باشرنده) بیان</p>	<p>جزین نباشد که این مبدل آنست که زای</p>
<p>کرده ایم که به زای تهور عوض زای فارسی</p>	<p>هتوز با زای فارسی بدل شود چنانکه آتیر</p>
<p>و به زای مهله چهارم گذشت و این مبدل</p>	<p>و آتیر (سراج الدین راجی ۱۵) خاک</p>
<p>آنست که زای تهور به فارسی بدل شود پایت</p>	<p>را از اصل از دیده بر سر می نهد -</p>

آری آری هست و انهم کار مهند و بازرگون مؤلف عرض کند که صاحبان کثرو
 (عکیم خاقانی شہ) میسج و اربی رستی لغات ترکی کہ محقق ترکی ز باشند ازین
 گرفت آن دل پاک بازرگونہ رو فی بود چو ساکت بخیاں ما فارسیان طائفہ را از ترکا
 خط ترسا پختنی سبا و کہ و اثرگون و وارگون نام کرده باشند کہ در قریہ بازرگونت
 کہ می آید تبدل همین است (ارود) و اختیار کرده باشد اسم فاعل ترکیبی است از
 (۱) بازرگون (۲) بازرگونہ - مصدر مانند قیاس محض است و اللہ اعلم
بازمان اصطلاح - بقول مؤید بحوالہ بحقیقہ الحال (ارود) ایک گروه کا نام
 شرفنامہ بازای فارسی طائفہ از ترکان فارسی میں بازمان ہے - مذکر -

پازن بقول سروری و جامع بفتح زای فارسی کوسفند پیشہ و گلہ باشد کہ بہا زشت
 نیز گویند صاحب برہان گوید کہ ترجمہ این عبری کرازا است صاحب رشیدی فرما
 کہ این را نگہ ہم نامند صاحب شمس بر مطلق کوسفند قانع مؤلف عرض کند کہ اسم
 جاد فارسی قدیم است و پازن بہ بای فارسی اول وزای ہوز بمعنی بزگوہی می آید
 (کمانی البرہان) و جاد اردو کہ اصل این ہمین پازن باشد اسم فاعل ترکیبی است بمعنی
 پای زتندہ و نقش قدم قائم کنندہ برای دیگران و کنایہ از پیشہ و کہ گلہ گو سپندان بر
 آواز پای این براہ رود - بای فارسی بدل شد بہ بای عربی چنانکہ اسپ و اسب
 وزای ہوز را بدل کردند بہ زای فارسی چنانکہ بازو و باثر و جاد اردو کہ (پازن) را
 کہ بہ بای فارسی وزای ہوز بمعنی بزگوہی می آید بہ تبدیلات بالابری را نام نہاوند

کہ پیشتر وگتہ باشد و این علامت بی خوفی اوست یعنی در عمدہ گتہ گو سپندان ہمین کی است
کہ بی خوف و خطر می رود چنانکہ بزکوی و دیگر گو سفندان پیروی این کنند (ارو)
وہ بکرا جو ریوڑ کے گتے آگے چلتا ہے اور سارا ریوڑ اسکی پیروی کرتا ہے۔ (مذکر)

بازوان اصطلاح۔ بقول ہفت بہ و او آن مولف عرض کند کہ حیف است
چارم بمعنی بازبان است دیگر کسی از کہ سند استعمال پیش نہ شد جزین نباشد کہ
محققین فارسی زبان ذکر این نکر و لکین ہا می تو زور آخر زائد است بر لغت
خلاف قیاس نیست مبدل بازبان باشد باز کہ بہ ہمین معنی گذشت۔ طالب سند
کہ بجایش گذشت موحده دوم بدل شد ہاشیم و دیگر محققین فارسی زبان ازین
بہ و او چنانکہ آب و آو (ارو) و کھو بازبان ساکت (ارو) و کھو باز کہ پید
بازہ بقول اند بجا کہ فرنگ فرنگ اور دوسرے اور پانچویں معنی۔
بفتح ثالث و سکون ہا۔ باج و خراج و ما جس پر تفصیلی بیان ہے۔

باس بقول بر بان و جامع و ہفت بروزن طاس (۱) بمعنی قدیم ہاشد کہ
مقابل حادث است (۲) ترس و بیم را نیز گویند صاحبان ناصری و اندر بمعنی اول
قانع و فرزند کہ ہو و گذشتہ و قدیم را کہ ایام باستان گویند از ہمین است صاحب
سفرنگ باستان و فقرہ ہفتا و حکم و سائیر ذکر معنی اول کردہ (و ہو ہذا) کہنہ و نو و
پایندہ و ناپای و استثنی از کہنگی خردوران و سپہ را خواہد کہ باس است (۳) انور
(۴) تا بسودہ در روز باس و زیر ہا سہ زلف ہفتہ دست چنار ہا مولف

عرض کند که معنی اول اسم جامد زرد و پازند است و بمعنی دووم عربی است نمیدانیم که
 محققین بالا چگونه این را فارسی گفتند و تعجب از صاحب جامع که اهل زبانت
 را (رو) (۱) قدیم (۲) ذکر بقول اصفیه بهندی - اسم مذکر حرف تریس خطره
 با سبوس بقول جهانگیری باسین موقوف نام ریجانی که آن را مرزنگوش گویند
 صاحب برهان گوید که بر وزن آبنوس آذان الفار صاحبان جامع و ناصری و
 مؤید هم ذکر این کرده اند صاحب (محیط) بر مرزنجوش فرماید که معرب مرزنگوش فارسی
 است و عبری شمسق و حبیب الفیل و غمق و یونانی مرووس و اناغلیس و تاموس
 و طامیوس و بهندی مروانامند و آن غیر آذان الفار است مؤلف عرض کند که
 هم او بر اناغلس ترجمه آذان الفار نوشته و بقول گیلانی و رای آذان الفار گفته و صاحب
 برهان بر اناغلس گوید که مرزنگوش و آذان الفار را گویند - ما این اختلاف را بر
 اناغلس بیان کرده ایم و در اینجا چاره خبرین نیست که بر قول صاحب محیط اعتبار
 کنیم که محقق مفردات طب است و مرزنگوش و مرزنجوش را مرادف با سبوس گیریم
 و بقول صاحب محیط طبع آن گرم در آخر دووم خشک در اول و بقول شیخ گرم خشک
 و رسوم با جمله ملطف و محتل و مفتوح و جالی و جاذب و مفتوح سرد و ملغ و نافع شقیقه و
 و صداع و منافع بی شمار دارد (الخ) و هم صاحب محیط بر مر و لغت بهندی حواله
 مرزنجوش دهد و صاحب مؤید بر با سبوس ترجمه آن در بهندی موساکنی و عبری آذان الفار
 گوید و صاحب جامع الادویه بر آذان الفار ترجمه آن در فارسی گوش موش و بهندی

چونکہ اور وہ و مصالح آن مرز نجوش گفہ حیف است کہ ما از تحقیق مزید قاصریم۔ و این
برین اختلاف کہ در اسمای مفردات طب مذکور یافته۔ اینقدر تحقیق باشد کہ با سبوس
اسم جامد فارسی زبان است و ترجمہ آن مرز نجوش (ارو) مرد البقول صاحب
مجیط و صاحب ساطع سینکریچین مرز نجوش کو کہتے ہیں۔ صاحب مجیط نے آذان الفارسی
پر اس کا ہندی ترجمہ موسا کنی اور چوہ کنی لکھا ہے۔

باسیون ابوحدہ اول و چہارم بقول صاحب شمس لغت فارسی و نام گیا ہی
است مؤلف عرض کند کہ باسیون بہ تخمانی چہارم می آید تسامح صاحب شمس
یادست و رازی کاتب مطبع باشد کہ تخمانی را موحده نوشت (ارو) و کچھ باسیون
پستار و پستار بقول چہانگیری باستار بہ رای مہملہ آخر و پستار بہ تخمانی دوم
لفظیست مانند فلان و بہمان و پیمان۔ فرماید کہ فلان و بہمان را گاہی با ہم
نویسند و گویند و گاہی فرادی فرادی۔ باستار و پستار را نیز گاہی با ہم نویسند
و گویند و گاہی فرادی فرادی (از مکاتبات قاضی عین القضاہ ہمدانی) علی بھل
از قدرت راہ بشرط و مشروط یکی است بی تفاوتی پس ہر کہ پندار د کہ فلان حادثہ
را سبب وجود فلان چیز است و فلان چیز را سبب وجود بہمان چیز است و بہمان
چیز را سبب وجود باستار چیز است باطل است و بعاقبت آخر این اسباب حقیقت
یہ خان آرزو در سراج گوید کہ لفظی است ترجمہ فلان کہ در فارسی فلانی زیادت تخمانی
نیز آمدہ و این وضع فارسیان است کہ گاہی بی ملاحظہ معنی یائی زیادت کنند

چنانکہ فضولی بمعنی فضول و تخصصانی بمعنی نقصان و اشکال و اصطلاحات متاخرین نوشته خواهد
 و بیستایه یا اماله آن صاحب سروری (باستار و بیتار) هر دو را به یکجا نوشته گوید که یعنی
 فلان و بهمان و صاحب برهان بزرگ هر دو فرماید که از الفاظ متابعه همچو فلان و بهمان
 و استعمالش در اوصاف مجهول شائع باشد همچنانکه گاهی فلان و بهمان را جدا جدا استعمال
 می کنند باستار و بیتار را نیز جدا جدا مذکور می سازند و بقول رشیدی و جامع معنی
 فلان و بهمان و بقول ناصری از الفاظ متابعه مانند فلان و بهمان صاحب سفرنگ
 بشرح (نامه شت ساسان نخست) نقل فقره بتمش کند (و هو اهذا) آسمانها را
 کشا و دشگافت و پیوند و دوز نیست بس فرگوید سوپها هستند جدا گانه چنانکه گویند
 باستار کس جنبید بیتار سوئی و فرماید که باستار معنی فلان و بهمان و بیتار همچو باستار است
 مؤلف عرض کند که باستار معنی فلان و اماله اش بیتار نیز معنی فلان است چنانکه
 گویند «بستار کس چنان می گوید» یعنی فلان کس چنان می گوید و همچنین است استعمال
 (باستار و بیتار) هر دو به یکجا چنانکه «بستار و بیتار ذکر این کرده اند» یعنی فلان
 و فلان ذکر این کرده اند (شمس مخزی ۵) با وجودت از شهان باستان با چرخ ناز
 بر زبان جز باستار با مقصود شاعر نیست که بمقابله وجود ممدوح چرخ چون از باستان
 یعنی پیشینان ذکر کند نام شان بر زبان نگیرد و بر فلان قناعت کند مخفی مباد که این
 لغت زنده و پازنده است و حالا بر زبان معاصرین عجم تروک (ارو و) فلان بقول
 اصغیه (عربی) اسم مذکر شخص فرضی - امکا و همکا -

باستان بقول سروری (۱) قدیمی باشد و بقول جہانگیری و جامع و ناصری و مؤید
 باسین موقوف کہنہ و گذشتہ و قدیم و دیرینہ صاحب رشیدی بر قدیم قانع خان آرزو
 و رسراج با اتفاق رشیدی گوید کہ آنچه بیای فارسی شہرت دارد و خطاست مؤلف
 عرض کند کہ این مزید علیہ باس باشد کہ بمعنی قدیم گذشت نامی فوقانی بروز اند شد
 چنانکہ پا دوش و پا داشت و پس از ان الف و نون زائدان (میر مغزی سے)
 عقل نہ پسندو کہ من نوشیروان گویم ترا ہا گر چہ کس چون او نبود از خسروان باستان ہا
 (حکیم خاقانی سے) تختہ نرو پاکبازان در عدم گسترده اند ہا گر سرش واری برانداز
 این بساط باستان ہا (عبدالواسع جبلی سے) قلعہ بستد کہ ہرگز کس بران قادر نشد ہا از
 سلاطین گذشتہ و زطوک باستان ہا (ارو و) قدیم بقول آصفیہ عربی پرانہ ویرینہ
 (۲) باستان بقول سروری و رسراج و جامع بمعنی تاریخ صاحبان جہانگیری و
 برہان بذر معنی گویند کہ لغت پارسی وری است صاحب ناصری فرماید کہ بزبان
 وری تاریخ گویند کہ احوال گذشتگان در و جمع باشد و باستان نامہ کتابی است
 از تواریخ فارسیان صاحب مؤید گوید کہ بدین معنی لغت تازی است مؤلف
 عرض کند کہ تسامح صاحب مؤید یادست و رازی کاتب مطبع باشد کہ وری را تازی
 نوشتہ حیث است کہ سداستعمال این پیش نشد اگر پیش شود تو انیم عن کرد کہ مجاز
 معنی اول باشد کہ تاریخ ہم قدامت دارد (ارو و) تاریخ بقول آصفیہ عربی
 اسم مؤنث۔ اُس فن کا نام جس میں واقعات عظیمہ کا حال مندرج ہے اور واقعات

عظیمہ اور سیر کی وہ کتاب جس میں پادشاہوں کا حال معہ شہ پیدائش و جلوس اور وفات وغیرہ درج ہو۔

(۳۳) باستان۔ بقول برہان و جامع و مؤید کنایہ از دنیا و عالم و دہر مؤلف عرض کند کہ باعتبار صاحب جامع کہ از اہل زبانست عرض کنیم کہ مجاز معنی اول باشد کہ عالم ہم قدیم است و حق آنست کہ از اسناد معنی اول کہ گذشت ہر یک سند بکار این می خورد (ارو) دنیا مؤنت عالم۔ مذکر۔

(۳۴) باستان۔ بقول برہان و مؤید معنی مجرّد کہ از ترک و تجرید باشد و بقول جامع مجرّد از علائق مؤلف عرض کند کہ مشتاق سند استعمال باشیم۔ اگرچہ صاحب جامع از اہل زبانست و قولش اعتبار را شاید ولیکن این معنی را با معنی حقیقی تعلق نیست (ارو) مجرّد بقول آصفیہ۔ عربی۔ جریدہ۔ تہا۔ اکیلا۔ وہ شخص جو علائق دنیوی سے الگ ہو گیا ہو۔

(۳۵) باستان۔ بحقیق ما بمعنی پیشینیان و قدما باشد اندرین صورت باس را بمعنی خودش گیریم یعنی قدیم چنانکہ بجایش گذشت فارسیان بقاعدہ خود قوقالی بروز زیادہ کروند چنانکہ فراموش و فرامشت و پس از ان بالف و لون جمع مرکب شدہ باستان و معاصرین عجم این را بمعنی قدما بر زبان دارند و (باستان نامہ) کہ بمعنی نامہ پیشینان می آید متعلق از ہمین است۔ و آنچه صاحب نامہ صری بر معنی دوم باستان اشارہ فرمودہ (نامہ) کند قابل عذر است کہ پی بحقیقت نبرده (ارو) قدما بقول آصفیہ عربی

(۳۵)

اسم مذکر۔ قدیم کی جمع۔ لگے لوگ متقدمین۔ قدیم زمانہ کے لوگ۔

باستان نامہ اصطلاح۔ بقول برہان اشارہ این کردہ و ما تحقیق خود را بر معنی
 و ہفت نام کتابی است از تاریخ فارس و ہند و چین و ہندوستان و ہندوستان
 مؤلف عرض کند کہ قلب اصناف نامہ و پیشین است (اردو) باستان نامہ
 باستان باشد و معنی لفظی این آنچه محققین مذکر۔ فارسی میں ایک کتاب کا نام ہے
 خیال کردہ اند کہ کتاب تاریخ است چنانکہ جس میں قدسے فارس کی تاریخ ہے۔ نامہ باستان
 صاحب ناصری بذیل معنی دوم باستان کا قلب اصناف۔

باستی بقول برہان و جامع و ناصری و مؤید و آند و ہفت بروزن راستی
 یعنی افتادگی و فروتنی مؤلف عرض کند کہ باستی یعنی قدیم بذیل معنی پنجم
 گذشت و زیادتی یا مصدری یعنی قدامت و لیکن استعمال فارسیان مجازاً
 یعنی افتادگی و فروتنی است کہ صفت قدامت و عیبی ندارد و اگر این را اسم جامد
 فارسی قدیم گیریم کہ لغت زند و پازند باشد حیف است کہ ذخیرہ لغات قدیم
 یکم التفاتی اہل زبان بر جانماندیاں مصدری در آخر این خبر می دید کہ لغت مرکب
 باشد و قرین قیاس است کہ بوسست مزید علیہ بوس باشد زیادتی فوقانی در آخر
 چنانکہ فراموش و فراموش و بوس بقول برہان یعنی فروتنی آید قیاس ما این است کہ
 معنی حقیقی بوس فروتن است نہ فروتنی و اقتضای ما خدیم لجا ط لغت باستی ہمین پس
 و او بدل شد بالف چنانکہ توغ و تاغ و یای مصدری بر باستی زیادہ کردہ باستی

گرد و معنی فروتنی استعمال ساختند و اگر بوس را بقول برہان معنی فروتنی قائم داریم
اندرین صورت بعد زیادت فوقانی و تبدیل واو بالف و ترکیب یای زائد در آخر ہستی
معنی فروتنی باشد و اللہ اعلم بالصواب (ارو) فروتنی۔ بقول اصفیہ۔ فارسی ہم
مؤنت۔ عاجزی۔ سکینی۔

باستیان | بقول رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصرالدین شاہ قاجار معنی بارہ و بقول بوچیا
برج قلعه مؤلف عرض کند کہ در ترکی زبان باستیون قلعه را گویند (کافی الکثر)
معاصرین عجم و اورا بالف بدل کرده مقرر کرده اند چنانکہ توغرا تاغ گردند و
ہیج (ارو) دیکھو بارہ کے پہلے معنی۔

باستین | بقول رشیدی (۱) بلوکیت از بلوکات سبزوار کہ بلوک سربداران
از ان بلوکند و (۲) باری کہ از میان شاخ بیرون می آید مؤلف عرض کند کہ
باستین بہشتین منقوطہ سوم بعض سین مہملہ یہمین دو معنی می آید بحث این ہمدراستا
کنیم (ارو) دیکھو باستین۔

باس داشتن | مصدر اصطلاحی یعنی قدر ترا ہندوی ہنتم صرخ باس ہا بعضی
بزرگی داشتن و تعظیم کردن متعلق است برانند کہ بلحاظ معنی دوم کلمہ باس کہ لغت
بہ معنی لفظ باس برسبیل مجاز کہ از قدرت عرب باشد خوف داشتن و خوفناک بودن
بزرگی پیدا می شود (نوری ۵) ای ہم گیریم۔ (ارو) بزرگی کرنا تعظیم کرنا
خدمت از آغاز دوران داشته ہا طامع خوف کرنا۔ ورنہ۔

(۱۰۱۰۱)

باسر آمدن | مصدر اصطلاحی یعنی آمدن (زراری قهستانی ۵) همین دم موزه پوشم از سر و
 به تعظیم و ادب و مرادف از سر قدم ساختن | ز سر سازم قدم با سر بیایم (ار و و)
 کلمه باورینجا متعلق معنی سیزدهم اوست | و کیمو از سر قدم ساختن -

(الف) با سر هم | بقول برهان (الف) بفتح رای قرشت و سکون میم (۱) زمین را گویند
 (ب) با سر ه | که برای کشت و زراعت مهیا کرده باشند و (۲) کشت را نیز

و (ب) بقولش بفتح ثالث و رابع معنی دوم (الف) و فرماید که سکون ثالث و کشت
 هم منظر آمده صاحب سروری نسبت (ب) بر معنی دوم الف قانع و صاحب رشیدی

بذیل (ب) متفق با سروری و نیز فرماید که بقول بعض (الف و ب) هر دو معنی اول هم و
 صاحب جهانگیری بذکر هر دو لغت بر معنی اول قناعت کرده خان آرزو در سراج

بذکر هر دو لغت نقل قول برهان و رشیدی کرده فرماید که تحقیق آنست که در اصل بلغم
 بود و بعد از آن میم را حذف کرده های تویز آخر زیاد کرده اند و هر دو بیک معنی است

معنی اول و دوم نزدیک بهم می تواند که یکی حقیقت بود دیگری مجاز و اصل همان زمین
 آراسته شده برای زراعت و صاحب جامع بذکر هر دو لغت بر معنی اول اکتفا کرده

و صاحب ناصری هر دو لغت را بهر دو معنی آورده صاحب مؤید (الف) را بحواله
 دستور معنی اول گوید و (ب) را بحواله قنیه معنی اول مؤلف عرض کند که با سر ه در

عربی زبان معنی ترش روی و بهریت و نمکین فارسیان همین لغت را مفرس کردند و
 معنی زمینی استعمال کردند که برای زراعت تیار کرده باشند که قبل از زراعت و

اگر سانی پختیست وغیر شاداب باشد و پس ازان ہای ہوز بدل شد یہیم مثال این
تبدیل بقول صاحب قوانین و تشکیری پناہ و پیام است و معنی دوم مجاز معنی اول با محکم
تہ تحقیق باب اصل است و (الف) تبدلش برخلاف خان آرزو کہ توجہ است و ادعایش
بالعکس خیال ما محض خیالش و اللہ اعلم اشس فخری ^{۱۰} پیوستہ کشت زار امیدش ز آ
کام کہ سیراب باو تا کہ بود نام با سرہ ^{۱۱} (ار و و) (الف و ب) (۱۱) و زمین جو زراعت
کے لئے تیار کی گئی ہو۔ نوٹ (۲) کشت زار بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مونث۔
کھیتی۔ زراعت۔ کھیت۔ آپ ہی نے کھیتی پر فرمایا ہے کشت۔ بویا ہوا کھیت۔ بہی
باسک بقول سروری و سراج و ناصر بنضم سین خمیازہ باشد صاحب جہا
فرماید کہ وہاں درہ۔ اس۔ فائرہ تیرگویند و صاحب برہان فرماید کہ سبب خمیازہ
خواب یا خار است صاحب رشیدی گوید کہ بیای فارسی ہم آمدہ صاحب جامع
فرماید کہ این را ترکی استمک گویند بہار گوید کہ بالفظ زون و گردن مستعمل۔ صاحب
غیاث نوشتہ کہ ہمین است بہندی جاہی مؤلف عرض کند کہ بحث این برافرا
ہم گذشت و ماخذ این جزین نباشد کہ سک بالضم بقول برہان بمعنی نکبت و فلاکت
و کلمہ بامعنی ہمدہم اوست پس معنی لفظی باسک نکبت و فلاکت دارندہ و کنایہ از خمیازہ
کہ بخیاں قدما علامت نکبت و فلاکت است و تحقیق حکمای حال بہترین صورتی
کہ وقع تخان و تعب نماید (ار و و) جاہی۔ اسم مونث۔ دیکھو آفران کے تیسرے معنی۔

باسک زون استعمال۔ بہ کاف عربی چہارم۔ صاحب آصفی نوکر این کردہ

باسک کردن از معنی ساکت و کنایہ از مبتدای تعذیب شدن و معنی سوم

بہار بذیل باسک اشارہ این کردہ۔ حقیقی باشد حیث است کہ سزا استعمال

مؤلف عرض کند کہ معنی فاشہ زدن ہر سہ معنی پیش نشد (ارو) (۱) بد فرج

است (طیان مرغری ۵) اسی برادر کے ساتھ ایک گھر میں مقیم ہونا (۲) یہود کو

بیار کاسہ می پڑ چند باسک زخم زخواب کے ساتھ ہم کلام ہونا۔ سابقہ پڑنا۔ (۳)

و خار کے (قمری قزوینی ۵) چو باسک کتے کے ساتھ ایک تھیلے میں بند کی جانا۔

کنز ماہ من از خار کے قرار مرہ نو ناید فرار یہ ایک قسم کی سڑ ہے جو فارس میں پھرتی

پڑ (ارو) جاہی لینا۔ صاحب آصفیہ کو دیکھائی ہے۔ مبتدای تعذیب ہونا سزا پانا۔

نے جاہی کے ذیل میں اس کا ذکر کیا ہے **باسک بچوال فروشدن** (مصدر

باسک بچوال رفتن (مصدر اصطلاحی) اصطلاحی بچوال مؤلف مرادف مصدر

بقول برہان (۱) کنایہ از ہمانہ شدن با گذشتہ باشد ہر سہ معانی کہ ہمدراجا گذشت

مردم بد خو و (۲) معارض شدن با ہر سہ محققین فارسی زبان ازین ساکت اند۔

صاحب بجز بکر ہر دو معنی بالا گوید کہ (۳) (النوری ۵) شد آنکہ دشمن او داشت

نوعی از تعذیب مجرمان باشد مؤلف کہ بہ در انبان پانکون است وقت کہ با

عرض کند کہ حکامان سیاست پارس مجرمین سگ فروش و بچوال پڑ (ارو) دیکھو

را تعذیب یا بستگی و بچوال می گردند و این باسک بچوال رفتن۔

اشارہ ہمان تعذیب است یعنی لازم و باسک و بچوال است (مقول)

(۵۱۸)

فارسیان چون کسی را با مردم بد خو میخوانند یا مار ڈالو۔ یہ اشارہ بھوکنے سے پیدا ہوتا ہے۔
 معارض ہرزہ گویند استعمال این مقولہ کنند و کن میں بھوکد سیا کسی آله جارحہ کو پیٹ
 صاحب سروری در ضمیمہ کتاب ذکر مصد میں ٹھونس دینے کو کہتے ہیں۔ نیز کہتے ہیں
 (باسک و رجوال شدن) کردہ و از کلام کتے سے مقابلہ پڑا ہے، یہ قریب قریب
 انوری سندی اور وہ کہ تعلق بہ معین مقولہ ترجمہ ہے اس فارسی مقولہ کا۔
 باشد (انوری سے) طبع گوگر بہ در اثنان باسک و رجوال بودن (مصدر)
 فرو شدہ کہ جنل امروز باسک و رجوال (اصطلاحی) صاحب ناصر و ضمیمہ کتاب
 مؤلف عرض کند کہ مصداق اصطلاحی کہ ذکر این کردہ بر معنی اول و دوم از سر
 بعد ازین می آید بحث کامل این بران نکند معانی (باسک سجوال رفتن) قانع مؤلف
 شود کہ این مقولہ قائم شدہ است از ہاں گوید کہ وجہی نیست کہ این را مخصوص کہنیم
 و مقصود ہمین قدر است کہ صحبت غیر معنی اول و دوم (ار و و) دیکھو باسک
 جنس دارو (ار و و) جب کسی بد مزاج سجوال رفتن۔
 یا غصیلے کے ساتھ یا ہودہ گو کے ساتھ باسک و رجوال رفتن (مصدر اصطلاحی)
 سابقہ پڑتا ہے تو دکن میں کہتے ہیں، یہ صاحب جہانگیری در ضمیمہ کتاب ذکر
 کتھے ہو تم بھی کیوں نہیں بھوکتے، اس مقولہ کردہ بر معنی اول و دوم (باسک سجوال
 سے یہ معنی پیدا ہوتے ہیں کہ تمہارا مخاطب رفتن) قانع و ذکر معنی سوم نگہر مؤلف
 مثل کتے کے ہے اور اشارہ کرتا ہے کہ اسکو عرض کند کہ بہ تبدیل صہ (بہ) یا مہل (ور)

ترک معنی سوم را و چہی نیست۔ مراد فتنہ با اول و دوم (باسگ بجوال رفتن) کرده اند
 بہر سہ معنی (ارو) دیکھو باسگ بہ و صاحب بجز ذکر معنی سوم ہم کردہ مؤلف
 بجوال رفتن۔ با محقق آخر الذکر اتفاق دارد کہ مرادف (باسگ
 باسگ در جوال شدن) مصدر اصطلاحی بجوال رفتن است بہر سہ معنی (ارو) دیکھو
 صاحبان سروری و انہ ذکر این معنی باسگ بجوال رفتن۔

باسکون بقول خان آرزو در سراج مرادف بازگون و بازگونہ مؤلف عن
 پاسکونہ کند کہ ما اشارہ این بر بازگون و بازگونہ کردہ ایم زای متوز بہین
 مہملہ بدل شد چنانکہ آیاز و آیس (ارو) دیکھو بازگون اور بازگونہ۔

باسلیق بقول صاحب ضمیمہ بر بان بزبان یونانی نام شہ رگی در دست و
 آن منسوب است بطرف باسلوس کہ بزبان یونانی بادشاہ را گویند صاحب انہ بجز
 بجز بجاہر صراحت کند کہ این رگ از دل و جگر رستہ است مؤلف عرض کند کہ
 باسلیق بہ شین معجمہ عوض سین مہملہ بقول صاحب لغات ترکی بمعنی سردار آمدہ و بقول
 صاحب سوار التبیل (باسلیق بہ سین مہملہ) معرب است از باسلکان یونانی بمعنی
 رگی کہ در دست باشد اگر آن را بکشند خون فاسد جگر خارج شود (انخ) پس فایز
 ہمین معرب را در فارسی زبان استعمال کردہ اند و لغتی خاص در فارسی برای این
 بنظر نیامد ازینجاست کہ ما این لفظ را درین کتاب جا داده ایم (ارو) باسلیق
 بقول آصفیہ یونانی۔ اسم مؤنث۔ بازو کی اس بڑی رگ کا نام ہے جو دل اور جگر

میں ہو کر آتی ہے۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ دکن میں اسکو فصد کی رگ کہتے ہیں۔

<p>استعمال پیداکنیم یعنی بہ خوبی و بہتر مندی بہتر و بدولیکن در محرو (باسلیقہ) معنی مصدری درست نباشد صاحب روز نامہ بقول غور نکر و علمای معاصر عجم با اتقان اور یعنی مفید دارند (ارو) باسلیقہ سلیقہ مندرکہ یعنی وہ شخص جو اپنے کام کو بہتر اور بہتر و تیز کرے۔ صاحب آصفیہ نے سلیقہ پر فرمایا ہے اسم نکر سرت طبیعت تیز شعور۔ و قوف بہتر سنجیدگی۔ تہذیب۔ جوہر۔ لیاقت۔</p>	<p>باسلیقہ استعمال بقول صاحب روز نامہ ناصر الدین شاہ قاجار معنی بہتر سلیقہ لغت عربت و طبیعت معاصرین باکہ معنی ہندویم اور کہ کسی است کہ صاحب بہتر و تیز و سنجیدہ بہتر زید این کار را باسلیقہ بہتر کہ معنی بہتر مندی ازین بہتر سنجیدگی۔ تہذیب۔ جوہر۔ لیاقت۔</p>
--	---

باسمہ بقول آند و ہفت بفتح اول بالف کشیدہ و بین مہلہ زوہ و فتح میم و ر
 مہلہ زوہ باقلا را گویند۔ صاحب مؤید ہم ذکر این کردہ و ہر تحقیقین بالا این را
 لغت فارسی گفتہ اند۔ صاحب محیط ذکر باسم نکر و و ہر باقلا فرماید کہ کبیر قاف ہست
 و نیز بصری ابورماج و یونانی فالبش و فراموس و فراسو و بصریانی بولا و کوفی و
 کرائیس و قوباوس و کونی و قبلی و مصری فول و عراق جزیر معرب گرگر و طغبت
 سنجری کاٹوسک و بیستی کوسک و بفارسی باکلا و بہند نیز ہمیں نام مشہور و

بلہر نیز گویند طبع آن لقبول شیخ قریب از اعتدال و میل آن بسر وی و خشکی بیشتر و بعضی
 گویند سرد و دوم و تر و راول چون خشک شود و در آن تخفیف و قبض ظاهر و کویست
 اندرون آن نیز محفیف و قابض و گویند کہ آن از اعذیہ الیت کہ حفظ صحت و از روی
 لحم کند و بدن را فریب نماید و منافع بسیار دارد (الخ) مؤلف عرض کند کہ این را اسم
 جامد فارسی زبان دانیم (ارو) بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ مشر اور
 لوبیا کی قسم کا ایک غلہ ہے جسکی پھلیاں پکاتے ہیں اصل میں یہ مصر سے آیا ہے۔
 یا اسمہ خان آرزو در سراج گوید کہ نقاشی اور اوراق طلا و نقرہ خواہ بقلم کاری در
 جامہ پوشیدنی و امثال آن و مخفف این اسمہ بحرف الف کہ بہند چھاپہ گویند
 مؤلف عرض کند کہ ہمہ محققین فارسی زبان ازین لغت ساکت اند و نہ استعمل
 ہم پیش نہ شد و معاصرین عجم ہر زبان ندرند ہم او در چراغ ہدایت البتہ سند
 استعمال اسمہ چی پیش کردہ و صاحب شمس و بہار ہم نقلش برودہ و صاحب برہان برومہ
 گوید کہ در عربی معنی داغ و نشان و داغ کردن باشد (الخ) پس جا دارو کہ فارسیان
 بہ تبدیل و او با موحدہ (چنانکہ و برجن و برجن) (اسمہ چی) کسی را نام کہ دند کہ و زق طلا
 و نقرہ رابست کاری بجامہ نشاند چنانکہ مرزا طاہر وحید گفتہ (س) دلم ماند از اسمہ چی
 در شکفتہ ہا از و دیدہ ام منتش حیرت انگیزت ہا (طالعرا س) اسمہ چی رنگی ندارد
 از گلستان فقر ہا زانکہ بہر حبیب او منتش ہوس را منظر است ہا و عجیبی نیست کہ (اسمہ چی)
 مرکب ترکی زبان باشد و فارسیان استعمالش کردند و لیکن حیف است کہ لغات ترکی

ازین ساکت بائی حالی ہرچہ تحقیق پوست (بسمہ چہ) باشد کہ سندا استعمالش بچہ موجود است
 ویتواند کہ ازین مرکب سندا (بسمہ) را پیدا کنیم ولیکن نیدانیم کہ خان آرزو (با سبب)
 را از کجا پیدا کرده کسی از زبان دلمان با اوست و سندا استعمالی چیز این نباشد کہ
 الہدایتہ من اللہ است کہ بر بعض لغات زمزمہ او ہمین است و تحقیقی کہ مبنی برین
 است القا باشد و بس محققین لغات را نمی رسد کہ باین قسم تحقیق لغات مجتہدہ را
 قائم کنند با بجز این از مجتہدات خان آرزو است و ما آرزوی سندا استعمال داریم
 (ارو) چھاپہ - مذکر - دکن میں اس نقاشی کو کہتے ہیں جو چھاپہ گر طلائی اور تھروٹی
 ورق سے ٹھپہ کے ذریعہ سے کپڑوں پر چھاپتے ہیں۔ صاحب آصفیہ نے ٹھپا پر
 لکھا ہے کہ نقش کرنے کا آلہ - پاسا - چھاپنے کا آلہ - ساچا - اسم مذکر۔

با سنگ	بقول ضمیمہ برہان و بحر وانند	نغمی سبا و کہ کلمہ باورینجا یعنی مفہم اوست۔
بر وزن آہنگ (۱) یعنی گران بار و (۲)	بائی حالی طالب سندا استعمال باشیم (ارو)	
عظیم القدر و صاحب تکبیر مولف عن	(۱) گران بار بقول آصفیہ فارسی۔ بوجہ میں لدا ہوا	
کنند کہ معنی اول موافق قیاس و تحقیقی است	بار و ار (۴) عظیم الشان بقول آصفیہ (عربی)	
یعنی گران و ارندہ و معنی دوم مجاز آن	والا قدر۔ بڑی شان او۔ شکوہ والا۔	

پاسوا بقول انند بحوالہ قرنگ فرنگ یعنی ثالث لغت فارسی است بمعنی خوب دستی
 و عصا۔ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و اگر سندا استعمال پیش شود تو انیم
 عرض کرد کہ سبیل باز و است (کہ یہ ہمیں معنی گذشت) چنانکہ بہ فر و ہرس (ارو)

عصا بقول اصفیہ۔ اسم نکر۔ لاشی چوب دستی۔ دیکھو بازو کے چوتھے حصے۔

ماسوس | بقول ضمیمہ برہان بروزن جاسوس۔ سچ کبر رومی را گویند۔ صاحب

مؤید ہم بذیل لغات فارسی ذکر این کرده و صاحب شمس گوید کہ لغت فارسی است

برای بیخ کشیر رومی۔ صاحب برہان بر کبر گوید کہ لفتح اول و ثانی نام رستنی است

کہ در دوا ہا ہا بکار بند۔ صاحب جامع الادویہ بر (کبر کی جڑ) ذکر بیخ کبر کرده کہ جڑ

اصل الکبر نام دارد و از بقدر تحقیق ثابت شد کہ تسامح صاحب شمس یا تصرف کا

مطبع باشد کہ کبر را کشیر نوشت۔ صاحب مجیب بر کبر گوید کہ لغت عربی است یا مغرب

و یونانی اونیٹیس و قبارس و بسریانی قبار و برومی قباریش و بشیرازی کورک نامند

و بہندی کریل و اہل دکن درخت آن را نیچی گویند و درختی است خار دار و بیخ آن

سفید بزرگ طولانی و تلخ۔ گرم و خشک در روم و آنچه در بلا و گرم و خشک بہر سردا

سوم مجتل بیفتخ۔ جالی۔ دافع ریاح و سردی و منافع بسیار دارد۔ و بیخ آن مقطع طلف

یشقی بلغم و سودا و اخلاط لرجہ و النفع اجزای این درخت پوست بیخ آنست (الخ بیخ)

مؤلف (ماسوس) اسم جامد فارسی است برای بیخ کبر (دار و) کبر کی جڑ۔ دیکھو جامع الادویہ

ماسوس | بقول ضمیمہ برہان و بہفت و اند بروزن کا کہ سیاہ رور را گویند صاحب مؤید

بحوالہ قنیہ بذیل لغات فارسی ذکر این کرده مؤلف عرض کند کہ در عربی زبان با

بقول منتخب معنی عذاب و سختی آمدہ پس فارسیان ہا می نسبت در آخرش زیادہ کردہ یعنی

منسوب بعذاب و سختی و کنایہ از سیاہ رو گرفته باشند۔ طالب سند استعمال باشیم

(ارو) سیاہ رو۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ روسیہ۔ بے حرمت۔ بے عزت
 ولیل بدنام۔ خوار۔ رسوا۔ بے وقور۔ شرمندہ۔ کلنگی۔

باسی بقول اندجوالہ فرنگ فرنگ بکر ثالث لغت فارسی است یعنی (۱) یک

مرتبہ و (۲) قدری و (۳) طائر و (۴) حاشیہ یا کنارہ کہ بطریق آرایش بکار برند

مؤلف عرض کند کہ دیگر محققین فارسی زبان ازین ساکت و سداستعمال پیشتر

و معاصرین عجم بزبان نذارند اگر سداستعمال بدست آید تو انیم عرض کرو کہ اسم جامد

فارسی قدیم باشد (ارو) (۱) ایکبار۔ ایک دفعہ۔ ایک مرتبہ۔ (۲) تھوڑا سا

(۳) پرند۔ طائر۔ مذکر (۴) گوٹ۔ بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مؤنث۔ سنجاف۔

حاشیہ۔ کنارہ۔ مغزی۔ وہ کپڑی دچی جو دوپٹہ رضائی وغیرہ کے گرد لگاتے ہیں۔

باسج بقول اندجوالہ فرنگ فرنگ۔ بای عربی و فارسی ہر دو کسر ثالث در

فارسی زبان پرستوک را گویند مؤلف عرض کند کہ دیگر محققین فارسی زبان ازین

ساکت و بای فارسی ہم نہ نوشتہ اند و اگر سداستعمال بدست آید تو انیم عرض کرو کہ اصل

این (باسیز) باشد مرکب از کلمہ با کہ معنی ہند ہمیش گذشت یعنی منفید معنی اسم فاعل و

سیر یعنی تیزی آید معنی لفظی این تیزی دارندہ و سریع در پرواز و کناہ از پرشک و پرستوک

کہ تیزی پروازش معروف است زای ہوز بدل شدہ جمیم عربی چنانکہ سوز و سوخ۔

(ارو) ابابیل۔ مؤنث۔ دیکھو و افسرگر۔

باسیدن بقول اندجوالہ فرنگ فرنگ بای عربی و فارسی ہر دو معنی حرارت

و حفاظت کردن مؤلف عرض کند که صراحت ماخذ این بر (پاسیدن) بایستی قدری کنیم و در اینجا همین قدر کافی است که اگر سزا استعمال این پیش شود تو انیم عرض کرد که سید (پاسیدن) باشد که بای فارسی عبری بدل شد همچون تپ و تپ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد (ار و و) و کجیو پاسیدن یعنی نگاهبانی کردند.

پاسیره بقول اندر جواز فرنگ بر تالشه سکون تختانی و فتح رومی جمله لغت فارسی است یعنی (۱) شاعر و (۲) مورخ و (۳) مزرع کاشته دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد و طالب سزا استعمال باشیم و اگر پیش شود تو انیم عرض کرد که اسم جامد فارسی قدیم باشد. ترکیب و کلمه بامعنی مفید همیش مفید یعنی اسم فاعل و متقامنی است که های بوز آخره زائد باشد و سیر به کسرین و فتح تختانی و رومی جمله یعنی تاریخ پس معنی لغتی این صاحب سیر و صاحب تاریخ و مجازاً شاعر را هم توان گفت ولیکن هیچ تعلق با معنی سوم ندارد و متصرف در اعراب تنجیب و لهجه مقامی باشد و آن علم (ار و و) (۱) شاعر قبول آصفیه شعر گفته والا (۲) مورخ - تاریخ کا مؤلف - صاحب تاریخ - (۳) کھیتی - مؤنث بقول آصفیه - زراعت کشت کشت زار - بویا بویا کھیت -

پاسیلک صاحب رہنما بجوالہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار گوید کہ همان بسیلک کہ خوابگاه سلطانی را گویند مؤلف عرض کند کہ حقیقت بسیلک بر (بازی لیلی) بیان کرده ایم و در اینجا چیزی نیست کہ تختانی دوم (جیسی لیکا) را کہ لغت طینی است بالف بدل کردند چنانکہ ریمغان و اریمغان و تختانی ششم و الف آخره را تخفیف کرده

برای خواجگاہ سلطانی استعمال کردند پس مقرر شد و بس (ارو و خواجگاہ سلطانی) ^{نشد}
 با سپید دل چه بود گفتن و عوط ^{مقولہ} و ظالم و سنگدل است کہ بجای خودش
 صاحبان خمرینہ و امثال فارسی و محبوب ^{الکلام} می آید فارسیان این مقولہ را بحق ظالم سنگدل
 و احسن ذکر این کرده اند و از معنی ساکت ^{و ساکت} استعمال کنند کہ نصیحت و موعظت بحق او آ
 گدسته مصرع ثانی را ہم نقل کرده (و بویزا) می کنند (ارو و) دکن میں کہتے ہیں ^{ظالم}
 نرو و میچ آہنی در سنگ پڑ و این شعر از کلام ^{کوکان} نہیں ہے اس کا مطلب یہ ہے کہ وہ
 شیخ شیراز است۔ مؤلف عرض کند کہ کسی کی نصیحت نہیں سنتا اور نصیحت
 سیاہ دل بقول صاحب بکر کیا یہ از گناہگا کا اثر اس پر نہیں ہوتا۔

باش ^{بقول} عنیمہ بر بان (۱) ترجمہ قدیم و بقول ہفت و موید و آند (۲) بیان
 و بگذارو (۳) با او و (۴) با او و صاحب رہنما و بول چال بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین
 شاہ قاپا گوید کہ (۵) یعنی افسر صاحب سخندان فرماید کہ مرادف باس بہ سین مہملہ باشد
 کہ در سنکرت فعل است یعنی سکونت و بقول صاحب ساطع باس در سنکرت بہ سین
 مہملہ یعنی خانہ مؤلف عرض کند کہ یعنی اول اسم جاہد فارسی قدیم است و ہمین است
 اسم مصدر (باشیدن) کہ می آید و معنی دوام امر حاضر است بلحاظ معانی مصدر مذکور
 و نسبت معانی سوم و چهارم عرض می شود کہ حقیقت شین معجمہ کہ ضمیر متصل باشد بر کلمہ
 (اش) بیان کردیم کہ اگر ضمیر مفعول بود بعد فعل آید یعنی او را چنانکہ گفتندش یعنی گفتند او را
 و اگر ضمیر مضاف الیہ بود با اسم ملحق شود چنانکہ رخس و لبش یعنی رخ او و لب او پس

اور کلمہ باش ضمیر متصل باللفظ یا کہ معنی معیت است ملحق شد معنی با او نمیدانیم کہ ہر سر
 محققین بالا و سیما صاحب مؤید الفضا حیرا بافضلا بازی کند و بتدیان را در غلط اندازد
 و نمیداند کہ (با اورا) چه معنی دارد و قائل - مخفی مباد کہ لفظ باش معنی پنجم لغت ترک است
 کہ فارسیان استعمالش و صاحبان کترو لغات ترکی ذکرش کرده اند و دیگر ہیچ (ار و و)
 (۱) قدیم - دکیوستان کے پہلے معنی - (۲) شہر - جھوڑ (۳) اسکے ساتھ (۴) ناقابل ترجمہ
 (۵) افسر - بقول آصفیہ - اسم مذکر - سردار - عہدہ دار - دکیو او پچہ -
 پاشا بقول انند جوالہ فرنگ فرنگ (۱) معنی باشندہ و (۲) معنی بادشاہ و (۳) وند
 و (۴) جانوریست معروف کہ بدان شکار کنند و صراحت فرماید کہ لغت فارسی است
 صاحب بول چال گوید کہ (۵) معنی افسر - مرادف باشی - مؤلف عرض کند کہ دیگر کسی
 از محققین فارسی زبان ذکر معانی بالا نکر دو بخیاں ما پاشا معنی اول مختلف پاشان باشد کہ
 اسم حال از پاشیدن است بجزف نون آخر چنانکہ ایشان و ایشان و معنی دوم مختلف
 بادشاہ بجزف وال مہملہ و ہامی ہوز ہر دو چنانکہ بدتر و تیر و گیاہ و گیاہ و جاوارو کہ بہ
 معنی دوم و سوم مبدل لغت ترکی (پاشا) گیریم چنانکہ اسپ و اسب - صاحب کسر کہ
 ترکی زبانست ذکر ہر دو معنی بہ ہامی فارسی کردہ و معنی چارم مبدل باشد کہ بہ ہامی ہونہ
 در آخر می آید یعنی باز کہ بجایش مذکور شد معنی پنجم لغت ترکی است کہ صاحب کترو
 این را معنی تید و مولی نوشتہ - اینست حقیقت این لغت و حیف است کہ محققین بالان
 سند استعمال این در فارسی بہر ہیچ معانی بالا پیش نکر دند (ار و و) (۱) باشندہ -

(۲) دیکھو بادشاہ (۳) وزیر لقبول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ دیوان پر وہان۔ مدار المہام
وستور (۴) دیکھو بازک (۵) دیکھو افسر۔

باش اچق اصطلاح۔ بقول صاحب لہجہ اور ترکی زبان بمعنی سرو اچق بمعنی مفتوح و
بمعنی (۱) سر برہنہ و (۲) نام قومی کہ زن و کشوف آمدہ پس شک نیست کہ این کرب
مردش و انبار برہنہ سر باشد و صاحب رہنما بہر دو لفظ ترکی زبان است کہ معاصرین عمم
ہم جو کہ سفر نامہ ناصر الدین شاہ قاجار ذکر استعمال این کردہ اند (ارو و) (۱) برہنہ سر
بہر دو معانی بالا کردہ مؤلف عرض کند کہ بیگے سر (۲) ایک قوم کوفار سیون نے باش اچق
صاحب کٹر کہ محقق ترکی زبان است ذکر کہ ہے جس کے مرد اور عورت ہمیشہ
این لغت مرکب تکرر و لیکن بقولش باش برہنہ سر رہتے ہیں۔

باشام بقول سروری و جامع (۱) بمعنی پردہ باشد مطلقاً صاحبان برہان و جامع
وانند و بہت راحت کنند کہ خواہ پردہ در باشد خواہ پردہ ساز۔ صاحب رشیدی
باشامہ و باشومہ و باشام ہر سہ را مرادف یکدیگر بمعنی (۲) سر انداز زنان گوید کہ
بتاری متعہ باشد خان آرزو در سراج بذکر قول برہان و رشیدی فرماید کہ تحقیق
آنت کہ در باشام و باشامہ تفرقہ بیجا است مؤلف عرض کند کہ ما با صاحب رشیدی
و خان آرزو اتفاق داریم از سیکہ ماخذ این تقاضی آنت کہ ذکرش بر باشامہ ہی
و اصل این باشامہ مستحق است و این مخفف آن بجزف ہای ہوز آخرہ و معنی مطلق
پردہ بجز باشد و معنی حقیقی این جامہ سر چنانکہ صراحت این بر باشامہ کنیم و کنایہ

از نقاب و مقنعہ (ار و و) (۱) پردہ لقبول آصفیہ اسم مذکر۔ و کھیلو لفظ بار کے تیر ہونے
 معنی (۲) نقاب لقبول آصفیہ عربی۔ اسم نوث و مذکر۔ وہ پردہ جو ہنہ پر ڈالتے ہیں
 مقنع چہرہ پوش۔ وہ جامی جو غورین ہنہ پر ڈالتی ہیں (داغ ۵) جوش جنون نے ساق
 و یا جوش حسن کا پتھر ہے اور نقاب اور ہیرین ہوا پتھر

باشامہ لقبول سروری مرادف باشومہ کہ می آید بہ تبدیل الف با و او تبدیل این
 بمعنی سرپوش زنان چون چادر وغیرہ و چون چنانکہ تاغ و توغ بمعنی از معاصرین عجم
 چنانگیری و نامری و برہان بفتح میم معجری این را اسم جامد فارسی قدیم دانند و
 باشد کہ زنان بر سر اندازند و لقبول رشیدی زحمت فرید را نمی پسندند (فخر گمانی
 و جامع مرادف باشومہ و باشامہ بمعنی سراندازند) دریدہ ماہ سپیر جامہ در بر پانگند
 زنان کہ بازی مقنعہ گویند۔ خان آرزو در لالہ گون باشامہ از سر پان (کمال کوتہ پا
 سراج این را مرادف باشامہ گفتمہ کہ گذشت) باشامہ بگردان حسین مہوش پان
 مؤلف عرض کند کہ اصل این باش جامہ چون ہالہ مگر و ماہ زمیندہ و خوش پان
 بود بمعنی جامہ سر کہ بلغت ترکی باش بمعنی سر کس کہ بیدید آن رخ چون خورشید پان فریاد
 آمدہ کذافی الکنز جیم بکثرت استعمال حذف بر آورد کہ آتش آتش پان (فخر گمانی ۵)
 شدہ (باشامہ) باقی ماند و این مرکب از وزان پس و او آرزین نامہ و پس پان
 لغت ترکی و مفرس باشد و باشامہ کہ بدو پان پیراہن و باشامہ و پس پان (ار و و)
 ہای ہوز آخرہ گذشت مخفف این و باشامہ و کھیلو باشامہ۔

باشانه | بقول اند بجزاله فرنگ فرنگ بفتح نون لغت فارسی است (۱۰) بمعنی فریه
 و (۲) روغن جوز را گویند و (۳) بمعنی چیزهای پراکنده و متشرد (۴) بمعنی منتخب و
 برگزیده مؤلف عرض کند که اگر چه دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این هر
 چهار معنی نکرده است ولیکن خلاف قیاس نیست و برای معنی اول باید که این
 را مرکب دانیم با لفظ با بمعنی بفتح همیش که مفید معنی اسم فاعل است و شانه استخوان
 کتف را گویند پس معنی حقیقی این شانه دار یعنی کسی که استخوان شانه اش قوی و کنایه
 از فریه و معنی چهارم مجاز این و بمعنی دوم هم من وجه تعلق دارد از همین که بهلوان
 عموماً روغن جوز را بر شانه های خود می مالند صاحب محیط ذکر این نکرد و بر جوز
 فرماید که معرب کوز است و روغن آن بهتر از مغز و شدید الحار است قوی التحلیل
 و گاه روغن آن بکوفتن و افشردن بر می آرد و در آن چیزی از دوائیت است
 و روغن کهنه مورث درد حلق (الخ) بخمال ما وجه تسمیه این جزین نباشد که روغن
 این را بزور شانه مرد قوی حاصل کنند ذریعۀ دشته باون نسبت معنی سوم طالب سینه
 باشیم که بعد از قیاس است و هیچ تعلق با معنی حقیقی ندارد (ار و و) (۱۱) فریه بقول
 آصفیه - فارسی - لاسر کا مقابل جسمیم - و کیو از نب (۲) جوز کار روغن - مذکر (۳) پرا
 او و متشرد چیزین - مؤنث (۴) منتخب برگزیده -

باشت | بقول سروری و برهان و سراج و جامع و شمس بر وزن چاشت (۱) چوبی
 بزرگ که سقف خانه را بان پوشند صاحب جهانگیری فرماید که این را شاه تیر و قوس

نیز خوانند و بقول ناصری و انشد (۲) نام محل و منتری است در حوالی کوه کیلوند فارس
 کہ الواو را بنجاساکن اند و آن را (باشت باوی) گویند و باوی نام آن طائفہ
 مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول مغز است کہ فوقانی زائدہ بر لغت ترکی باش زیاد
 کرده اند کہ بمعنی سرآمدہ (کذا فی الکتر) و برای چوب بزرگ استعمال کردند کہ بر سر ما
 حامل سقف خانہ باشد (نظامی عروضی ۵) بی پایہ ترا و سقف بی باشت بہا عقل
 نگہ نمی توان داشت و نسبت معنی دوم عرض می شود کہ محجرباشت نام محل و منتری
 نیست بلکہ (باشت باوی) مقام محل سکونت طائفہ خاص را نام است و باشت
 و ریخا فرید علیہ باش زیادت فوقانی (چنانکہ پا دآش و پا داشت و فرامش و فرامشت
 حاصل بالمصدر) باشند کہ بمعنی سکونت کردن می آید) و معنی لفظی این مقام سکونت
 طائفہ باوی (اردو) (۱) شہتیر شاہ تیر و دیگر اقرب (۲) باشت باوی ایک
 مقام کا نام ہے جس میں قوم باوی کی سکونت ہے۔ مذکر۔

باشتین | بسکون شین معجمہ و کہ فوقانی و سکون تختانی و نون بقول سروری بحوالہ
 تخبہ بروزن استین (۱) باری کہ از میان درخت پیرون آید و بحوالہ فرہنگ گوید کہ
 (۲) نام بلوکی از بلوکات سبزوار صاحبان چہانگیری و برہان و جامع بذر کہ سرد معنی
 نسبت معنی اول سہاحت فرید کنند کہ این بار بر آید بی آنکہ گل کند۔ خان آرزو در سر
 بذر معنی اول نسبت معنی دوم گوید کہ این قسم درختان کہ چندین سیوہ آورند در ان بلو
 بسیار باشد و ہذا بدان موسوم شد صاحبان ناصری و مؤید بر معنی دوم قانع مؤلف

عرض کند که باش در ترکی زبان یعنی راس و سر گذشت و باشت زیادت فوقانی در
 آخر مزید علیش چنانکه پا و آتش و پا و آشت و پس از آن یانون نسبت و رآخرش زیاده
 کردند و معنی لغظی این منسوب به سر و کسایه باشد از گری که بعضی درختان را از شاخ برآید
 که مدور و مشابه سر انسان باشد و چون آن گره را چاک زنند داخل آن چیزی بنظر آید
 که من حیث صورت مشابه ثمر آن درخت باشد ولیکن ثمر اصلی نیست و درختانی را
 که ثمرش مدور باشد چنانکه انبه و غیر ذلک خود آن گره مشابه ثمری نماید محققین علم فلاحت
 این گره را مرغی گویند که عارض شود آن درخت را و سبب مرض کثرت ماده باروری
 که در درخت باشد چنانکه انسان را آب منی گویند که انسان را منی و درخت را این
 جوهر چون بکثرت پیدا شود قدری از آن در خون انسان وسیلان آب درخت جذب
 شده انسان و درخت را تقویت کلی بخشد و به کل اعضای انسان و شاخ و بن درخت
 نشوونمای کامل پیدا کند و گاهی همین جوهر تمام تر رجوع کند به عضو خاص انسان
 و به شاخ از شاخهای درخت اندرین صورت کثرت آن در عضو شاخ خاص مرغی
 پیدا کند که انسان را رسولی و درختان را باشتین نام دارد و رسولی انسان را در
 عربی زبان سلعه گویند و علامت این مرض آنست که انسان را غدودی بزرگ
 در آن عضو و درخت را کیسه کلان در آن شاخ پیدا شود محققین طب گویند و ما هم شاخ
 کرده ایم که داخل بعضی رسولی های انسانی موی سه و ناخن انسان و استخوان و شبیه به پوست
 یا گوش و بینی انسانی موجودی باشد و تولید تشکیل این از همان ماده منی می شود که

در رسولی جمع شدہ بحث کامل رسولی بجایش کنیم و در اینجا ہمیں قدر کافی است کہ باشتین نباتات را بچنانست کہ رسولی انسان را نسبت معنی دوم خیال خان آرزومن و چہ درست باشد یا منظر برقد است آن بلوک باشتینش نام کرده باشند یا وجہ تسمیہ آن چیز دیگر باشد و اللہ اعلم بحقیقۃ الحال (ار ۹) (۱) درخون کی وہ گرہ جو شکل سیوہ ظاہر ہوتی ہے جیسا کہ انسان کے جسم میں رسولی - موٹ (۲) بنزوار کے ایک حصہ ملک کا نام باشتین ہے جو کئی قریوں پر شامل ہے۔ مذکر۔

باشجر اسباب مؤید بذیل لغات فارسی گوید کہ باشتین معجمہ موقوف بالا را گویند حیف است کہ سداستعمال پیش نہ شد و دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و مؤلف گوید کہ اگر سداستعمال بدست آید تو انیم عرض کرد کہ مفرس است و مرکب با کلرہ با کہ بمعنی سوی و طرف و جانب گذشت معنی لفظی این جانب شجر و کنایہ از فوق و بالا و کچھ معاصرین عجم بر زبان ندرند (ار ۹) بالا۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ فوق۔ اوپر۔ بخلاف زیر۔ پر (عربی میں اس کا ترجمہ علی ہے)

باشجنگلی اصطلاح۔ بقول صاحب	ترکی زبان معنی سردار آمدہ و معنی لفظی این
بول چال۔ (۱) داروغہ جنگل و صحرا و	افہ منسوب بہ جنگل و کنایہ از داروغہ جنگل
بقول رہنما جو کہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ	صحرا کہ انتظام درختانش بدو متعلق باشد
قاچار (۲) بمعنی باز مؤلف عرض کند کہ	و بمعنی دوم مرکب توصیفی است کہ باش
معنی اول مرکب مفرس باشد کہ باش در	منحرف باشندہ بمعنی ساکن از مصدر باشند